

Deo Ibada Mulian ele panua

Gid Isip tikado paeamao ngan gid Israel

¹ *Gid gergeu arangaranga ton Iakop toa tila Isip toman ngan ei, gid kelede kelede tila toman ngan adadaoad ga led gergeu. Israel ele gergeu arangaranga edad ga bedane: ² Ruben ga Simeon ga Livai ga Iuda ³ ga Isakar ga Sebulun ga Benjamin ⁴ ga Dan ga Naptali ga Gat ga Aser. ⁵ Ngan ado toaiua, gid iaoa kelede pan Iakop, dabad iuot sangalima sangaul rua. Be Iosep imamado motean toa Isip oa.

⁶ Idio ta Iosep asingada itar kapepei ga panua toa ngada oa ngan ado toaiua timamado led ga kus. Be muriai ngan led matenga, ⁷ *gid Israel tipopo gergeu busa ta tiuot alu ede matua tau ta tipakaranga tibur toa oa.

⁸ *Idio ta maron kapei pau ede imadid ga imugamuga ngan tibur Isip. Be maron kapei toa oa iuatai ngan Iosep mao. ⁹ Ta ikeo pagid ele panua bedane, “Ega, gid Israel tiuot busa, be urad kapei iasal gita tau. ¹⁰ *Be oangga paraunga eta iuot, eine ga tilup toman ngan ada miri itamatama ta tikado paraunga pagita. Toa bedaoa ta titnan leda tibur ga tila. Be manta tanasi oatainga kemi ta tailo edap eta ngan pakalanga gid, ta irangrang ngan tiuot busa pade mao.”

---

* **1:1:** OM 46.8-27   * **1:7:** PA 7.17   * **1:8:** PA 7.18   * **1:10:** PA 7.19

¹¹ Tota gid Isip tidol gid madidnga naurata ad ta tipaeaea gid Israel ta tikado kulupu tau ngan gid. Tiposa matua pagid Israel ta tikado tuanga kapepei rua, Pitom ga Rameses, ngan gornga maron kapei ele annga ga danga padengada. ¹² Gid Isip urad ngan paeaeanga gid Israel, be gid Israel urad ta tiuotot busa pade. Tota gid Isip timataud gid Israel ¹³ ta tikado gid ga tisonggaro ngan naurata, be lolod isat ngan gid mao. ¹⁴ Gid Isip tikado ga gid Israel led madonga paeamao ngan naurata kulupulupu. Tidoldol naurata pagid ngan bulnga tano ga iuot matua ta tikado ngan gid luma, be tikakado naurata imata ede ga ede dadangai pade. Gid Isip lolod isat ngan gid Israel mao. Tipaeaea gid paeamao tau.

¹⁵ Be maron kapei togid Isip ibaba taine rua Ibru ad, Sipra ga Pua, ta tinam pan. Gisirua led naurata ngan papoponga gid taine Ibru. ¹⁶ Ta ikeo pagisirua bedane, “Somisomi oangga gimirua apapopo gid taine Ibru ad, ta agera mambe tipopo gergeu aranga, arau ei ga imate. Be oangga tipopo gergeu taine, atnan ei ga idio.” ¹⁷ Be taine toa rua oa timataud Deo ta tinasi maron kapei togid Isip ele posanga mao. Titnan gid gergeu arangaranga ga tidio. ¹⁸ Idio ta maron kapei ibaba taine toa rua oa ga tinam pan ta ibeta gid bedane, “Ikamado ga akado bedane? Atnan gid gergeu arangaranga ga tidio ngan saoa?”

¹⁹ Ta taine toa rua oa tikoli maron kapei ele posanga bedane, “Gid taine Ibru ad eine mambe gid taine Isip ad mao. Gai aot maitne, be tipopo. Ngansa gid urad kapei.”

20-21 Tota Deo ikado kemi ngan taine toa rua oa, ta ikado gisirua ga tipopo led gergeu pade, ngansa timataud Deo. Be gid Israel tipopo busa ga tiuot alu matua ede.

22 *Idio ta maron kapei iposa matua pagid panua Isip bedane, “Oangga gid taine Ibru ad tipopo gergeu arangaranga, atado gid ga tisulug ngan eau kapei Nail. Be oangga tipopo gergeu taine, atnan gid ga tidio.”

2

Tipamate gergeu Moses mao

1 Ngan ado toaiua, eaba ede ngan lum pan Livai iuai taine ede toa gisirua lum kelede. 2 *Idio ta iapa ta ipopo gergeu aranga ede. Be taine toa oa igera mambe ele gergeu imata kemi tau ta imudan ei irangrang ngan taiko tol. 3 Be taiko tol kus ta irangrang ngan imudan gergeu pade mao. Tota ibada tia ede ta isama ngan naraelo ta idodon ngan tia ibaba. Ta idol gergeu ga idudunga tia iloleai ta imudan tia toa oa piso iloleai, ngan eau kapei Nail isal. 4 Be gergeu toa oa iliu imadmadid aluai tede ngan geranga saoa danga ga iuot ngan ei.

5 Ngan ado toaiua, maron kapei inat taine ila ililiu eauiai, be ele taine paeaeanga tilalala eau isaleai. Be maron kapei inat taine igera tia toa oa imomono piso iloleai, ta isula ele taine paeaeanga ede ta ila ibada. 6 Maron kapei inat taine ipokaka tia iaoa ta igera gergeu aranga toa oa itangtang.

---

* 1:22: PA 7.19   * 2:2: PA 7.20, Ibr 11.23

Be ilolo isat ngan ei ta ikeo, “Talo. Gergeu aranga ede ne togid Ibru.”

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

“Talo. Gergeu aranga ede ne togid Ibru.”

⁷ Gergeu toa oa iliu ibeta maron kapei inat taine bedane, “Iranrang ngan nabada taine eta Ibru aea ga inam ta ipadud gergeu toa na?”

⁸ Ta maron kapei inat taine ikoli ele posanga bedane, “Goibe, la.” Tota taine kakauede toa oa

ila ibada gergeu itna. ⁹ Idio ta itna inama iuot, ta maron kapei inat taine ikeo, “Nakim eao lua gau ta bada gergeu toa ne ta padudud ei ga geragera ei kemi. Ta gau ga naol go.” Tota gergeu itna toa oa ibada ei ta ipadudud ei. ¹⁰ *Be gergeu idae kapei tede, ta itna ibada ei ga ila pan maron kapei inat taine, ta iuot mambe ei ele gergeu. Ta iuato ieda Moses* ngansa ikeo, “Gau nadada ei eauiai ga idae.”

Moses iaoa ga ila Midian

¹¹ **Idio ga muriai Moses idae kapei ta ila igera gid ele panua Ibru ad. Be igera mambe tikakado naurata kulupulupu ton maron kapei Isip aea. Igera eaba ede Isip aea itapa eaba ede Ibru aea paeamao. ¹² Ta Moses imata kleng alele, be igera eaba eta pade mao, tota manmanae ila irau eaba Isip aea ga imate ta imudan ipat ngan tantano. ¹³ Be ngan ado sae, iuot ga ila pade ta igera panua rua Ibru ad tipaparau. Idae ta ibeta eaba toa ikado paeamao ngan iuae ede pade ta ikeo, “Eao kamado tapa oaem Ibru aea toa ne?”

¹⁴ Be eaba toa oa ikeo, “Sai idol go ga man amai madidnga patutuinga posanga aea? Eao oangga rau gau pade mambe rau eaba Isip aea made na?”

Moses ilongo toa bedaoa ta imataud ta ikeo iloleai bedane, “Danga toa nakado ne, panua tiuatai ngan.”

---

* **2:10:** PA 7.21   * **2:10:** Ngan posanga Ibru, edaeda Moses itang lalaede mambe posanga ede pade ipu bedane: Nadada ei ga idae.   * **2:11:** Ibr 11.24   * **2:11:** PA 7.23-28

15 *Be maron kapei togid Isip ilongo mambe Moses ikado danga toa ne, ta iloilo ei ngan pamatenga ei. Be Moses iaoa ngan maron kapei ta ila imado ngan tibur Midian, boloma ngan eau aea baba ede. 16 Be eaba tenainga aea ede ngan tibur Midian toa ieda Ietro, ei ele gergeu taine lima ga rua timamado. Gid ele gergeu taine tila ngan eau aea baba toa oa ngan ednga eau ga idudunga ngan tamad ele sipsip ga meme ad golomada. 17 Be gid arangaranga toa timariala ngan sipsip ipu ede pade, tisere gid taine toa oa. Be Moses idae ta isere gid arangaranga toa oa, ga kus ta ipaun sipsip ga meme togid taine.

18 Idio ta gid taine tiluagid mulian pan tamad Ruel†, ta ibeta gid bedane, “Ikamado ga labone aluagimi manmanae tau?”

19 Ta tikeo, “Eaba ede Isip aea ilua gai ta gid arangaranga tirangrang ngan tisere gai mao. Be eaba toa oa ied eau pade ta ipaun leda sipsip ga meme.”

20 Ta tamad ibeta gid, “Eaba toa oa sida? Ikamado ga atnan ei ga idio toa eoa? Ala abada ei ga inam ta ian toman ngan gita.”

21 Io, tamad ikeo ga Moses idio imado toman ngan ei, ta Moses ilongo. Ta tamad ipaoai Moses ngan inat taine ede ieda Sipora. 22 Muriai Sipora ipopo Moses ele gergeu aranga ede, ta Moses iuato ieda Gersom‡, ngansa ikeo, “Gau eaba ngan

---

* **2:15:** PA 7.29, Ibr 11.27 † **2:18:** Gid taine toa oa tamad ieda ede pade Ietro. Gera posanga ngan IM 3.1. ‡ **2:22:** Ngan posanga Ibru, edaeda Gersom itang lalaede mambe posanga ede pade ipu bedane: eaba ngan tibur ede pade.

tibur ede pade, be nanam namado ngan tano toa ne.”

²³ Idio ga rai edengada muriai ta maron kapei togid Isip imate. Be gid Israel tisolil ngan ad ieieinga ngan naurata kulupulupu, ta tingangar ngan tandanga. Be tiansaban Deo ngan luanga gid ngan led naurata kulupulupu. Ta led tandanga idae ga ila pan. ²⁴ *Ta Deo ilongo led tandanga ta imata nanan ele posanga tautaunga toa mugaeai irau toman ngan Abraam ga Aisak ga Iakop. ²⁵ Tota Deo igera gid Israel led madonga paeamao toa bedaoa ta ilolo isat ngan gid.

3

Deo ibaba Moses

¹ Ngan ado toaiua, Moses imariala ngan gid sipsip ga meme ton ilaoa Ietro, eaba tenainga aea ngan tibur Midian. Ta Moses ibada gid sipsip ga meme ta tiuore ga tila ngan tibur modamodanga isal iadag. Ta ila iuot ngan lusi Orep*. Lusi toa oa ton Deo. ² *Toa eoa anggelo ton MARON iuot pan mambe dinga irarabal ngan abei kakauede ibogaboga. Mole mao, Moses igera abei kakauede toa dinga irarabal ngan, be dinga inono abei toa oa ilaun ga ibogaboga eta mao.

---

* **2:24:** OM 15.13-14 * **3:1:** Lusi Orep ieda ede pade eine lusi Sainai. * **3:2:** PA 7.30-34

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Moses igera abei kakauede toa dinga irarabal ngan.

³ Ta ikeo, “Danga ne iuot madongan? Ikamado ga dinga inono abei toa oa mao? Gau ga nala boloma ta nagera.”

⁴ Be MARON imamado rabu ngan abei toa oa, ta igera Moses inam boloma ngan geranga, ta ibaba ga ila pan bedane, “Moses, Moses!”

Ta Moses ikeo, “Gau ta eko.”

⁵ Ta Deo ikeo, “Eao nam boloma mao. Til lem su ga idio. Ngansa tano toa eao madmadid ngan ne, eine leg ul ienono ngan. ⁶ Gau Deo togid tibutibum Abraam ga Aisak ga Iakop.” Be Moses ilongo bedaoa ta ipamumul imata, ngansa imataud ngan geranga Deo.

⁷ Ta MARON ikeo, “Gau nagera kadonga kulupulupu iuot ngan leg panua ngan tibur Isip na. Be nalongo led tandanga inam pagau ngan gid madidnga naurata ad tilasu paeaeanga gid tau. Ta gau lolog isat ngan ad ieieinga. ⁸ Tota nasulug ga nanam ngan badanga gid mulian pagid Isip bagedeai. Be nakeo ga nabada gid ga titnan Isip ta tila timado ngan tano ede kemi, aea tibur oatalai, be imona kapei ta bon isul ga bulmakao itud isul iuotot ngan. Tibur toa oa labone gid alu ga gid ne timamado ngan: gid Kenan ga gid It ga gid Amor ga gid Peres ga gid Ivi ga gid Iebus. ⁹ Ega, nalongo gid Israel led tandanga na, be nagera gid Isip tikakado paeamao ngan gid. ¹⁰ Tota gau ga nasula go ga la pan maron kapei togid Isip ngan badanga leg panua Israel ta titnan Isip ga tinam.”

¹¹ Be Moses ikeo pan Deo bedane, “Gau eaba madongan ta narangrang ngan nala pan maron kapei ngan badanga gid Israel ta titnan Isip ga tinam?”

¹² Ta Deo ikeo, “Gau ga namado toman ngan eao. Be gau ga nakado kilala ede ngan pa-solannga mambe nasula go tautaunga. Kilala ga bedane: Oangga eao bada gid Israel ta titnan Isip ga tinam, eine gimingada ga asoa gau edag ngan lusi tota nene.”

13 *Be Moses ikeo pan Deo bedane, “Ega, eine ga nala pagid Israel ta nakeo pagid bedane, ‘Deo togid tibutibumi isula gau ta nanam pagimi,’ be oangga tibeta gau ta tikeo, ‘Ei ieda sai?’ eine ga nakoli led posanga madongan?”

14 *Ta Deo ikeo pan Moses, “Gau Eine Tota Bedane. Ta eao ga keo pagid Israel, ‘Deo iuato ieda mulian bedane: Gau Eine Tota Bedane. Ta ei isula gau Moses ta nanam pagimi.’ ” 15 Ta Deo ikeo pan Moses, “Eao ga keo pagid Israel bedane, ‘MARON†, Deo togid tibutibumi Abraam ga Aisak ga Iakop, isula gau ta nanam pagimi. Ikeo ga ieda eine toa bedaoa, ta gid panua ga matad nanan ei toa bedaoa somisomi ga ilalala ga ila.’ ”

16 “Eao ga la paluplup gid kapeipei togid Israel ta keo pagid bedane, ‘MARON, Deo togid tibutibumi Abraam ga Aisak ga Iakop, iuot pagau ta ikeo: Gau Deo, matag ikikisi gimí. Be nagera danga papaeamao toa ngada ne gid Isip tikakado ngan gimí. 17 Be naposa tautaunga ngan badanga gimí mulian ngan kadonga papaeamao pagid Isip bagedeai. Ta gau ga nabada gimí ga ala ngan tano togid Kenan ga It ga Amor ga Peres ga Ivi ga Iebus. Tano toa ne kemi ga imona kapei ta bon isul ga bulmakao itud isul iuotot ngan.’

18 “Gid kapeipei Israel ad ga tilongo eao ta tinasi lem posanga. Ga kus ta eao ga gid kapeipei toa oa ga ala pan maron kapei togid Isip ta akeo

---

* 3:13: IM 6.2-3 * 3:14: PM 1.4,8 † 3:15: Gera palongonga ngan Deo ieda ngan OM 2.4. Ngan posanga Ibru, Deo ieda eine YHWH. Be edaeda toa ne eine boloma lalaede mambe posanga ede pade ipu bedane: Gau eine tota bedane. (Gera lain 14.)

pan bedane, ‘MARON Deo togai Ibru ilup toman ngan gai ta ikeo ga gai anam abeta eao ngan longean gai ta ala ngan tibur modamodanga, irangrang ngan ado tol, ta gai ga arau gid masilau iman lemai tenainga ga ila pan amai MARON Deo.’¹⁹ Gimi ga akado posanga pan toa bedaoa, be gau naoatai mambe maron kapei togid Isip ga irangrang ngan ilongean gimi ga ala sapaeen mao. Be oangga napasolan ei ngan urag, eine ga ilongean gimi ta ala.²⁰ Tota ngan gau urag, eine ga napaeabu ngan tibur Isip, ta napamatala gid ngan leg uisinga imata ede ga ede toa nakado ga iuot matadeai. Ga kus ta ei ga ilongean gimi ta ala.

²¹ *“Be gau ga nakado ga gid Isip lolod marum ngan gimi ta irangrang ngan akilolo ga atnan Isip mao.²² Gid taine Israel ad ga tibetabeta gid taine Isip ad ga gid Isip led kaluae pade, ta tibada danga sisid silva ga gol ga gid barikia papau ga ila pagid. Ta gimi ga adol ga idae ngan lemi gergeu. Ngan kadonga toa bedane, gimi ga abada sapaeen gid Isip led danga sisid busa.”

4

Deo ipamatua Moses ngan kadonga gid uisinga

¹ Ta Moses ikoli ele posanga bedane, “Be oangga gid Israel tiadi gau mao ga tilongo leg posanga mao ta tikeo, ‘Eao pakaka. MARON iuot pago mao,’ eine ga nakado mado?”

² Ta MARON ikeo, “Saoa danga toa ienono bage-meai?”

---

* **3:21:** IM 12.35-36

Ta Moses ikeo, “Eine toto lalalanga aea.”

³ Ta ikeo, “Tado ga isulug tanoelai.”

Io, Moses itado ga isulug tanoelai, ta ipul ei ga iuot mota. Be Moses igera ta iuangga iaoa. ⁴ Be MARON ikeo, “Bagem isulug ta kisi iuui.” Tota Moses ibage isulug ta ikisi mota iuui, ta ipul ei mulian ga iuot toto pade. ⁵ Ta ikeo, “Oangga eao la pagid Israel ta kado toa bedaoa, eine ga tiutai kemi mambe gau MARON naot pago tautaunga. Gau Deo togid tibutibud Abraam ga Aisak ga Iakop.”

⁶ Ta MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Dol bagem ga idudunga ngan lem pononga mama-rae.” Io, Moses ikado toa bedaoa, be mole mao inusi ibage ga iuot mulian, ta igera ibage aea dibala kankan, be imata bodbode tau.

⁷ Ta ikeo pan Moses pade bedane, “Dol bagem ga idudunga pade.” Ta Moses idol ibage ga idudunga pade, be inusi ibage ga iuot mulian ta igera ibage iuot kemi mambe itin toa ngada oa.

⁸ Ta ikeo, “Oangga panua tigera eao kado uisinga ngan toto be tiadi go mao, eine ga tiadi go ngan uisinga toa ede pade ne. ⁹ Be oangga tigera uisinga toa rua ne be tiadi go mao ga tilongo lem posanga mao, tota ed eau kauteta Nail ta tok ga isulug tanoelai. Oangga eau toa oa isulug tanoelai, eine ga iuot sing.”

¹⁰ Be Moses ikeo pan MARON bedane, “O Maron, mugaeai ga inam, gau eaba posanga kemi ag mao. Be labone eao posaposa pagau, be aoag ikulupu maitne. Tota narangrang ngan nakado posanga kemi panua matadeai mao.”

¹¹ Be MARON ikeo, “Sai ikado eaba iaoa ga iuot? Be sai irangrang ngan ikado ei ga itanga kua ga iaoa gum? Be sai irangrang ngan ikado ei ga imata ikila ga imata igeragera? Gau kekelegau MARON, nakado toa bedaoa. ¹² Tota la ne. Gau ga nalua go ngan posanga, ta napaoatai go ngan saoa posanga eao posa ngan.”

¹³ Be Moses ikeo, “Aiao Maron. Gau narangrang mao. Kemi ngan eao sula eaba eta pade.”

¹⁴ MARON ilolo bake pan Moses ta ikeo, “Be tadim kapei Aron imamado, na? Ei ede ngan gid Livai, ga naoatai mambe ei irangrang ngan ikado posanga kemi. Ega, patautene inama ngan geranga go. Be oangga inama iuot pago, eine ga itin igelgel. ¹⁵ Eao ga kado posanga toa ngada ne pan, ta ei ga iposa ngan. Be gau ga nalua gimirua ngan posanga ga napaoatai gimirua ngan saoa danga gimi akado. ¹⁶ Aron ga ibada eao aoam ngan posanga pagid panua. Be ngan ei imata, eao ga ot mambe Deo. ¹⁷ Be manta bada toto lalalanga aea toa ne ta la. Muriai ta eao kado gid uisinga ngan.”

Moses iluai mulian Isip

¹⁸ Moses ilongo Deo ele posanga ga kus ta iluai mulian pan ilaoa Ietro ta ikeo pan, “Gau nakim eao longo ta naluagau mulian Isip, pagid leg panua, ta nagera gid ta naoatai, labone timamado madongan.”

Ta Ietro ikeo, “Goibe. Lolom itarui ta la.”

¹⁹ Be Moses imamado Midian maitne, ta MARON ikeo pan bedane, “Eao luago mulian Isip. Ngansa gid panua toa tikeo ngan am pamatenga, timate

gid ga kus.” ²⁰ Tota Moses ibada iadaoa toman ngan ele gergeu arangaranga ta idol gid ga tidae donki ipaoeai, ta tikaka gid ngan langa Isip. Be Moses ikikisi toto lalalanga aea ton Deo.

²¹ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Oangga eao ot Isip, eao manta kado gid uisinga toa na ga iuot maron kapei imatai. Gid uisinga toa na, napamatua go ngan aea kadonga. Be gau ga nakado ga maron kapei ilolo matua ga ipaki itanga, ta ei ga irangrang ngan ilongean leg panua ga tila mao. ²² Be eao ga keo pan maron kapei Isip aea bedane, ‘MARON Deo ele posanga bedane: Israel eine gau leg gergeu lautabe. ²³ *Be gau nakeo ga eao longean natug toa ne ga inam ta isoa gau edag. Be ega, oangga eao longean ei ga inama mao, eine ga narau eao lem gergeu lautabe ga imate.’ ”

²⁴ Be ngan saupu ede edap irabuiai, MARON iuot pan Moses ta iuangga irau ei ga imate. ²⁵ Be Sipora, Moses iadaoa, ibada adial ede imata ta ipalu inat ngan itin kukul. Ga kus ta idol inat itin kukul toa oa ga idae ngan Moses iae ta ikeo, “Natuda ising idae ngan eao, ta labone eao gau adaog tautaunga.”* ²⁶ Moses iadaoa ikeo toa bedaoa ngansa imata nanan kadonga ngan palunga inat. Ta Deo ipaeabu ngan Moses mao.

²⁷ Be MARON ikeo pan Aron bedane, “Eao la ngan tibur modamodanga ta ot pan Moses.” Tota ila iuot pan Moses ngan lusi ton Deo. Igera ei

---

* **4:23:** IM 12.29   * **4:25:** Panua oatainga ad edengada tiuangga Moses iadaoa iposa ngan ei toa bedaoa ngansa eine mambe ibada Moses mulian ngan matenga, ta iuangga gisirua led oaing a iuot pau pade.

ta ibusum ipapa. ²⁸ Idio ta Moses iaoa inasi pan Aron ngan danga toa ngada oa MARON isula ei ngan keonga ga ngan gid uisinga toa irenren pan ngan.

²⁹ Idio ga muriai ta Moses ga Aron tila tipaluplup gid kapepei Israel ad. ³⁰ Ta Aron ikeo pagid ngan danga toa ngada oa MARON ikeo pan Moses ngan. Ga pade Moses ikado gid uisinga panua matadeai. ³¹ Ta gid panua Israel tiuangga gisirua led posanga eine tautaunga. Be tilongo mambe MARON igera kadonga papaeamao toa gid Isip tikakado ngan gid ga iuangga ilua gid, tota tikor aed ga tidol laborad ga isulug tanoeai ta tisoa Deo ieda.

5

Maron kapei togid Isip ipaeaea gid Israel paeamao tau

¹ Idio ta Moses ga Aron tila pan maron kapei togid Isip ta tikeo, “Gai Israel amai MARON Deo ikeo ga eao longean ele panua ta tila ngan tibur modamodanga ta tikado eaneangga ngan soanga ieda.”

² Be maron kapei togid Isip ikeo, “MARON sai toa? Ikamado ga nalongo ele posanga ta nalongean gimi Israel ga ala? Gau naoatai ngan MARON toa na mao. Be irangrang ngan nalongean gimi Israel ga ala mao.”

³ Ta gisirua tikeo, “Deo togai Ibru ilup toman ngan gai. Gai aoangga alalala ga ala ngan tibur modamodanga irangrang ngan ado tol, ta gai ga apamate gid masilau iman tenainga ga ila pan amai MARON Deo. Be irangrang ngan eao longean

gai ta ala? Oangga gai akado toa bedane mao, kado ta ipaeabu ngan gai ngan paraunga, mao ngan dibala kapei eta.”

⁴ Be maron kapei togid Isip ikeo pagisirua bedane, “O Moses ga Aron, ikamado ga akado ta gid panua titnan led naurata? Manmanae, aluagimi ga ala ngan lemi naurata!” ⁵ Ta maron kapei ikeo, “Gid Israel tiuot busa ngan tibur toa ne, be gimirua aoangga akado ta titnan led naurata.”

⁶ Tota ngan ado toaiua, maron kapei togid Isip ikado posanga matua pagid madidnga naurata ad togid Isip ga gid paeaeanga aoad togid Israel ta ikeo, ⁷ “Irangrang ngan gimi akado mambe oadla ga inama ne mao. Irangrang ngan abada purup mamasa ga ila pagid panua ngan bulnga toman ngan tano ngan kadonga pat matua oa mao. Manta gid kekelegid tila tigou led purup mamasa. ⁸ Be gimi ga akeo matua pagid ngan tikado pat matua busa lalaede mambe tikakado oadla ga inam. Irangrang ngan tisarung pat matua dabad ga isulug mao. Gid panua malainga ad, tota titang pagau ta tikeo, ‘Longean gai ta ala arau masilau ta iman tenainga ga ila pan amai Deo.’ ⁹ Adol naurata kulupu pagid ta tisonngaro ngan led naurata aea kadonga ta irangrang ngan tilongo posanga pakakanga bedane pade mao.”

¹⁰ Idio ta gid madidnga naurata ad togid Isip ga gid paeaeanga aoad togid Israel tila pagid panua ta tikeo, “Maron kapei Isip aea ikeo ga irangrang ngan ibada purup mamasa pagimi pade mao. ¹¹ Gimi kekelegimi ga ala agou lemi purup mamasa ngan tibur isaoa aot ngan. Be manta akado pat matua busa lalaede mambe somisomi.”

12 Gid Israel tilongo bedaoa ta tibilin ga tila alele ngan tibur toa ngada oa Isip ngan gounga purup isakirkir iman led pat matua aea. 13 Be gid madidnga naurata ad togid Isip tipasensen gid ta tikeo, “Manta apasala lemi naurata ado ga ado, lalaede mambe oadla gai ababada purup pagimi.” 14 Ta gid madidnga naurata ad togid Isip timuimui gid paeaeanga aoad togid Israel ta tikeo, “Ikamado ga gimi apasala lemi naurata ngan pat matua aea kadonga made ga labone mao, mambe akakado mugaeai?”

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Gid Isip timuimui gid paeaeanga toa timugamuga ngan gid Israel.

15 Tota gid paeaeanga aoad togid Israel titang ga ila pan maron kapei Isip aea bedane, “Ikamado ga eao kado bedane ngan gai lem paeaeanga?” 16 Tibada purup mamasa pagai mao, be aoad isensen gai, lem paeaeanga, ngan pat matua aea kadonga. Ega, timuimui gai, be lem ai idil eta paeamao mao. Idil paeamao togimi Isip.”

¹⁷ Ta maron kapei Isip aea ikeo, “Gimi panua malainga ami! Tota aparpar ta akeo, ‘Longo ta gai ala akado tenainga ga ila pan amai MARON.’ ¹⁸ Io, aluagimi ngan lemi naurata! Gai ga abada purup mamasa pagimi mao, be manta akado pat matua busa lalaede mambe somisomi.”

¹⁹ Io, gid paeaeanga aoad togid Israel tilongo maron kapei ikeo ga tirangrang ngan tisarung led pat matua dabad ga isulug ado ga ado mao, ta tiuatai, kadonga kulupu tau tota iuot ngan gid.

²⁰ Tota titnan maron kapei Isip aea ga idio, ta tila tiuot pan Moses ga Aron. Gisirua timadmadid ga tisangasanga gid, ²¹ be gid paeaeanga aoad togid Israel tikeo pagisirua bedane, “MARON Deo igera gimirua lemi kadonga na. Ta ei ga ipanas gimirua. Ngansa gimirua akado ga maron kapei Isip aea toman ngan ele madidnga tiuangga gai ele paeaeanga eine danga buligaliga. Gimirua akado edap ngan gid Isip tipamate gita.”

Moses ilolo ede ga ede ta iraring ga ila pan Deo

²² Be Moses iluai mulian ga ila pan MARON Deo ta ikeo, “O Maron, eao kamado kado paeamao ngan lem panua ngan kadonga toa ne? Eao sula gau ga nanam ngan ipu toaine na? ²³ Ngan ado toaiua nabada lem posanga ga ila pan maron kapei Isip aea, ga irangrang ngan labone, ei ikado paeamao tau ngan lem panua. Be eao kado danga eta ngan luanga gid mao.”

6

¹ Ta MARON Deo ikeo pan Moses bedane, “Teta pade ta eao gera gid danga naoangga nakado

ngan maron kapei togid Isip. Ngan gau urag ta nakado ei ga ilongean gimi ta ala. Ta ei ga ipasensen gimi ta isuk gimi ta atnan ele tibur.”

Deo iposa tautaunga ngan badanga ele panua mulian

² *Ta Deo ikeo pan Moses pade bedane, “Gau eine MARON. ³ Mugaesai naot pan Abraam ga Aisak ga Iakop, ta tiuatai mambe gau Deo Matua Soke Tau. Be tiuatai ngan edag toaine MARON mao, ngansa napalongo gid ngan mao. ⁴ Be ngan ado toaiua, narau leg posanga tautaunga toman ngan gid ngan pannga tano Kenan ga iman ad. Be timamado ngan tano toa oa mambe kaluae. ⁵ Be labone gid Isip tipaeaea leg panua Israel, ta tisolil ngan ad ieieinga. Be gau nalongo led tandanga na. Ta labone matag nanan leg posanga tautaunga toa narau toman ngan tibutibud.

⁶ “Tota eao manta bada leg posanga ga ila pagid Israel bedane: Gau eine MARON. Be gau ga nabada gimi mulian pagid Isip bagedeai, ngan gid danga kulupulupu tikakado ngan gimi. Ta gau ga napola gimi ta atnan lemi naurata paeaeanga ta amado lemi kemi. Be ngan gau urag kapei, eine ga nabada gimi mulian ta napanas gid Isip paeamao tau. ⁷ Ta gau ga nakado ga gimi aot leg panua, ta gau ga naot ami Deo. Be gimi ga aoatai mambe gau eine MARON Deo togimi toa nabada gimi ga atnan lemi naurata paeaeanga pagid Isip. ⁸ Be gau ga nabada gimi ta ala ngan tano toa mugaesai naposa tautaunga pan Abraam ga Aisak

---

* **6:2:** OM 17.1, 28.3, 35.11, IM 3.13-15

ga Iakop ngan. Tano toa oa eine ga napan ga iman ami. Gau eine MARON.”

⁹Io, Moses ipalongo gid Israel ngan posanga toa ngada ne, be tilongo ele posanga mao. Ngansa naurata paeaeanga ikado gid ga lolod igagagai.

¹⁰Ga kus ta MARON ikeo pan Moses bedane,
¹¹“La pan maron kapei togid Isip ta keo pan, ei manta ilongean gid Israel ta titnan ele tibur.”

¹²Be Moses ikeo pan MARON bedane, “Oangga gid Israel tilongo leg posanga mao, eine maron kapei Isip aea ga ilongo leg posanga madongan? Ngansa gau aoag ikulupu ngan posanga.”

¹³Be MARON iposa toman ngan Moses ga Aron ta ibada naurata pagisirua ngan tila pagid Israel ga pan maron kapei Isip aea, ta ikeo ga led naurata eine ngan badanga gid Israel ta titnan Isip.

Moses ga Aron tibutibud edad

¹⁴Panua ga gid ne timugamuga ngan gid iaoa edengada Israel.

Ruben ei Israel ele gergeu lautabe. Ruben ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Anak ga Palu ga Esron ga Karmi. Gid panua toa ne timugamuga ngan gid iaoa keledede pan Ruben.

¹⁵Simeon ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Iemuel ga Iamin ga Oat ga Iakin ga Soar ga Saul. Saul itna ei taine Kenan aea. Gid panua toa ne timugamuga ngan gid iaoa keledede pan Simeon.

¹⁶*Livai ele gergeu arangaranga ga itubtub arangaranga edad ga bedane: Gerson ga Koat

---

* **6:16:** Nam 3.17-20, 26.57-58, 1Sto 6.16-19

ga Merari. Be Livai imamado irangrang ngan aea rai buno ede sangaul tol igegea lima ga rua (137), ga kus ta imate.

¹⁷ Be Gerson ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Lipni ga Simeï. Gisirua timugamuga ngan gid iaoa edengada pan Livai.

¹⁸ Be Koat ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Amram ga Isar ga Ebron ga Usiel. Be Koat imamado irangrang ngan aea rai buno ede sangaul tol igegea tol (133), ga kus ta imate.

¹⁹ Be Merari ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Mali ga Musi.

Gid panua toa ne timugamuga ngan gid iaoa kelede pan Livai.

²⁰ Be Amram iuai itama iliu Iokebet, be taine toa oa ipopo Aron ga Moses. Be Amram imamado irangrang ngan aea rai buno ede sangaul tol igegea lima ga rua (137), ga kus ta imate.

²¹ Be Isar ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Kora ga Nepek ga Sikri.

²² Be Usiel ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Misael ga Elsapan ga Sitri.

²³ Be Aron iuai taine ede ieda Eliseba. Ei gergeu taine ton Aminadap, be iliu ieda Nason. Aron iadaoa Eliseba ipopo ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Nadap ga Abiu ga Eleasar ga Itamar.

²⁴ Be Kora ele gergeu arangaranga edad ga bedane: Asir ga Elkana ga Abiasap. Gid panua toa ne timugamuga ngan gid iaoa kelede pan Kora.

²⁵ Aron inat Eleasar iuai gergeu taine ede ton Putiel. Ei ipopo Pinias.

Gid panua toa ne timugamuga ngan gid iaoa kelede kelede pan Livai.

²⁶ Panua rua toa MARON ikeo pagid ngan badanga gid iaoa kelede kelede togid Israel ta titnan Isip, panua toa rua oa, eine Moses ga Aron. Gisirua edad iuot ngan gid iaoa toaine. ²⁷ Gisirua tota tila pan maron kapei Isip aea ngan badanga gid Israel ta titnan Isip. Panua toa rua ne tota tikado kadonga toa oa.

Aron ga ibada Moses iaoa

²⁸ Moses imamado Isip ta MARON iposa pan. Be ngan ado toaiua, ²⁹ MARON ikeo pan bedane, “Gau eine MARON. Eao manta keo pan maron kapei togid Isip ngan posanga toa ngada ne naposa pago ngan.”

³⁰ Be Moses ikeo pan MARON bedane, “Gau eaba posanga kemi ag mao. Tota maron kapei togid Isip ga ilongo gau madongan?”

7

¹ Ta MARON ikeo pan Moses, “Longo. Ngan maron kapei Isip aea imata, gau ga nakado ta eao ot mambe Deo. Be tadim kapei Aron ga ibada aoam, ta ei ga ibada lem posanga ga ila pan maron kapei togid Isip. ² Danga toa ngada ne naposa pago ngan, eine eao ga keo pan tadim kapei Aron ngan. Ta Aron ga iposa pan maron kapei Isip aea ngan ilongean gid panua Israel ta titnan ele tibur. ³ *Be gau ga nakado ta maron kapei ilolo matua ga ipaki itanga. Toa bedaoa ta nakado gid uisinga busa iman kilala

---

* 7:3: PA 7.36

rabu ngan gid Isip. ⁴ Be maron kapei togid Isip irangrang ngan ilongo lemi posanga mao. Tota gau ga napasolan urag ta napanas gid Isip ngan gid pamukurunga kapeipei. Be gau ga naot mambe madidnga paraunga aea ta namuga ngan leg panua, gid iaoa kelede kelede togid Israel, ta titnan Isip ga tila. ⁵ Be oangga napaeabu ngan tibur Isip ta nabada gid panua Israel ta titnan tibur toa oa, eine gid Isip ga tiuatai kemi mambe gau eine MARON.”

⁶ Tota Moses ga Aron tikado mambe MARON ikeo pagisirua ngan. ⁷ Ngan ado toaiua gisirua tila tiposa pan maron kapei togid Isip, Moses aea rai sangalima sangaul tol, be Aron aea rai sangalima sangaul tol igegea tol.

Aron ele toto lalalanga aea ipul ei ga iuot mota

⁸ Idio ta MARON ikeo pan Moses ga Aron bedane, ⁹ “Oangga maron kapei togid Isip ikeo pagimirua ngan kadonga uisinga eta ngan pasolannga mambe gau nasula gimirua, eine eao ga keo pan Aron ta ibada ele toto lalalanga aea ta itado ga isulug maron kapei Isip aea imatai, ta ele toto ga ipul ei ga iuot mota.”

¹⁰ Tota Moses ga Aron tila pan maron kapei togid Isip ta tikado mambe MARON Deo ikeo pagisirua ngan. Aron itado ele toto ga isulug maron kapei Isip aea ga ele madidnga matadeai, ta ipul ei ga iuot mota. ¹¹ Be maron kapei igera toa bedaoa ta ibaba ele panua oatainga ad ga ele panua borou ad, ta tikado toa bedaoa pade ngan led borou mambe Aron ikado. ¹² Gid kelede kelede titado led toto ga isulug tanoesai ta tipul

gid ga tiuot mota. Be Aron ele mota ison gid led mota ga kus. ¹³ Maron kapei togid Isip igera, be ilolo matua ga ipaki itanga. Ta ilongo gisirua led posanga mao, lalaede mambe MARON Deo ikeo ngan.

Gid eau Isip tiuot sing

¹⁴ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Maron kapei togid Isip ilolo matua tau, ta itin ngan ilongean gid Israel ga tila mao. ¹⁵ Be gaisala rumaruma ei ga ila eaiuai, ta eao ga la ot pan. Bada toto toa mugaeai iuot mota ta la sanga ei eau Nail isaleai. ¹⁶ Ta eao ga keo pan bedane, ‘Gai Ibru amai MARON Deo isula gau ga nanam ta nakeo pago bedane: Eao manta longean ele panua ga tila ngan tibur modamodanga ta tisoa ieda. Be irangrang ngan labone, eao longo ele posanga mao. ¹⁷ *Tota labone MARON Deo ikeo bedane: Eao ga gera gid danga naoangga nakado, ta eao ga oatai kemi mambe gau eine MARON.’ Ega, gau ga nabal eau Nail ngan toto toa bagegeai ne, ta eau ga iuot sing. ¹⁸ Gid ia ga timatamate, be eau ga iuad paeamao tau, ta irangrang ngan gid Isip tiun mao.”

¹⁹ Ta MARON ikeo pan Moses pade ga bedane, “Keo pan Aron ta ibada ele toto ta igaga ga ingata gid eau kapeipei ga gereirei ga liuliu toa ngada ne ngan tibur Isip. Ta gid eau ga tiuot sing. Tota ngan tibur toa ngada ne Isip, sing ga iuon ngan gid eau. Be gid tabla ga ulo ga eaupat pade ga tiuon ngan sing.”

---

* 7:17: PM 16.4

²⁰ Tota Moses ga Aron tikado lalaede mambe MARON ikeo pagisirua ngan. Ngan maron kapei togid Isip ga ele madidnga matad, Aron isoa ele toto ga idae ta ibal eau Nail, ta eau toa ngada oa iuot sing. ²¹ Ia toa ngada oa ngan eau Nail timatamate, be eau toa oa iuad paeamao tau, ta irangrang ngan gid Isip tiunun mao. Sing iuon ngan tibur toa ngada oa Isip.

²² Be gid panua borou ad togid Isip tikado led borou ta tikado toa bedaoa pade. Ta maron kapei Isip aea ilongo Moses ga Aron led posanga mao, ngansa ilolo matua ga ipaki itanga mambe MARON Deo ikeo ngan. ²³ Tota maron kapei togid Isip iluai mulian ele lumaeai. Kadonga toa ne ikado ga ilolo ede ga ede eta mao. ²⁴ Be gid panua Isip tirangrang ngan tiun eau Nail mao, tota tileilei gid baba eau Nail isaleai ngan badanga ad eau. ²⁵ Be MARON ikado ga eau Nail ienono paeamao toa bedaoa irangrang ngan ado lima ga rua.

8

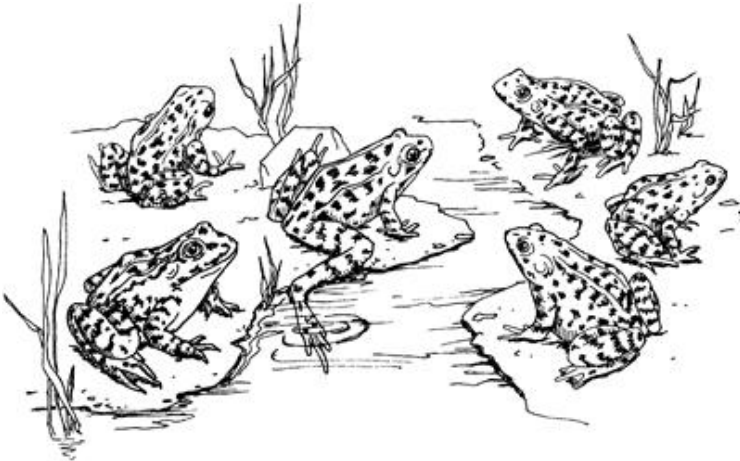
Gid kalo busa tiuot

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “La pan maron kapei togid Isip ta keo pan, ‘MARON Deo ele posanga bedane: Eao manta longean leg panua ta tila tisoa gau edag. ² Be ega, oangga eao longean gid ga tila mao, eine ga nakado ta gid kalo busa tiuot ngan tibur Isip, ta napaeabu ngan lemi tibur toa ngada oa. ³ Eau Nail ga iuon tau ngan gid kalo. Be gid kalo ga titnan eau ga tidae ta tidugdug ga tila ngan lem luma ga lem bobo enonga aea ga mulim pade. Be gid kalo

ga tidugdug ga tidae pade ngan luma togid lem madidnga ga lem panua toa ngada ne. Be gid ga tidugdug ga tidae pade ngan lemi danga nononga aea ga lemi tabla bret aea. ⁴Gid kalo ga tidugdug ga tidae ngan eao ga lem madidnga ga lem panua toa ngada ne.’ ”

⁵ Ta MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Keo pan Aron ta ikisi ele toto lalalanga aea ga idae ta ipatutui ibage, ta igaga ga ingata gid eau kapepei ga gereirei ga liuliu toa ngada oa ngan tibur Isip. Toa bedaoa ga gid kalo tiuon ngan tibur Isip.”

⁶ Tota Aron ikisi ele toto lalalanga aea ga idae ta ipatutui ibage, ta igaga ga ingata gid eau Isip, ta gid kalo tidae ga tiluga tibur Isip.

Horace Knowles revised by Louise Bass © 1994 The British and Foreign Bible Society

Gid kalo tiuon ngan tibur Isip.

⁷ Be gid panua borou ad togid Isip tikado led borou, ta gid pade tikado ga gid kalo titnan eau ga tidae ngan tibur Isip.

⁸ Idio ta maron kapei togid Isip ibaba Moses ga Aron ga tinam pan ta ikeo, “Manta gimirua araring ga ila pan ami MARON Deo ta isere gid kalo ta titnan gau ga leg panua. Ga kus ta nalongean gimingada lemi panua ta ala akado tenainga ga ila pan ami MARON.”

⁹ Ta Moses ikeo pan maron kapei Isip aea bedane, “Goibe, gau ga nararing ngan luanga eao ga lem madidnga ga lem panua. Toa bedaoa ta gid kalo ga titnan gimiga lemi luma, ta tila mulmulid eauiai. Be eao kim nararing ngeda? Tota nadol ga idae eao bagemeai.”

¹⁰ Ta maron kapei togid Isip ikeo, “Raring sabale.”

Ta Moses ikeo, “Gau ga nakado mambe eao keo ngan, tota eao ga oatai kemi bedane: Deo eta pade mambe gai amai MARON Deo mao. ¹¹ Gid kalo ga titnan eao ga lem madidnga ga lem panua ga lemi luma. Tota tila mulmulid eauiai.”

¹² Io, Moses ga Aron titnan maron kapei Isip aea ga idio, ga kus ta Moses iraring matua ga ila pan MARON Deo ngan serenga gid kalo toa mugaeai isula ga tidae ngan maron kapei Isip aea. ¹³ Tota MARON Deo ikado mambe Moses ibeta ei ngan. Ta gid kalo timatemate lumaeai ga tuanga iloleai ga dadangai pade. ¹⁴ Ta tisuksuk gid kalo patid ngan suknga ga suknga ngan tibur toa ngada oa Isip, be tibur toa oa iuad paeamao tau. ¹⁵ Be maron kapei togid Isip igera mambe gid kalo timatemate, ta ilolo ikapok. Tota ilolo matua pade ga ipaki itanga. Ta ilongo Moses ga Aron led posanga mao, mambe MARON Deo ikeo ngan.

Kikiramo tiuot busa

16 Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Keo pan Aron ta isoa ele toto ga idae ta ibal tano, ta tano aea kangkanga ngan tibur toa ngada ne Isip ga iuot kikiramo.” 17 Tota gisirua tikado toa bedaoa. Aron isoa ele toto ga idae ta ibal tano, ta tano aea kangkanga toa ngada oa Isip iuot kikiramo. Be kikiramo tigonggong gid eababa ga masilau mud pade. 18 Be gid panua borou ad togid Isip titoba ngan kadonga kikiramo ngan led borou pade, be tirangrang mao. Kikiramo tigonggong gid eababa ga masilau.

19 *Ta gid panua borou ad tikeo pan maron kapei Isip aea bedane, “Deo kekelen ikado kadonga toa ne.” Be maron kapei ilolo matua ga ipaki itanga ngan Moses ga Aron led posanga, mambe MARON Deo ikeo ngan.

Langlango busa tiuot

20 Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Gaisala rumaruma, oangga maron kapei togid Isip ila eauiai, eao dae ta la ot pan. Ta keo pan ngan leg posanga bedane, ‘Gau MARON Deo nakeo ga bedane: Eao longean leg panua ta tila tisoa gau edag. 21 Be ega, oangga eao longean leg panua ga tila mao, gau ga nakado ta langlango busa tau tidae ngan eao ga lem madidnga ga lem panua toa ngada oa, be tidudunga lemi lumaeai pade. Langlango ga tiuon ngan gimi Isip lemi luma ga tibur isaoa amamado ngan.

22 “Be oangga gid langlango tiuot, eine ga nakado kadonga ede pade ngan gau leg panua toa timamado ngan tibur Gosen. Langlango eta

---

* 8:19: Lu 11.20

ga ıla pagid leg panua ngan tibur toa oa mao. Toa bedaoa ta eao ga gera ta oatai kemi mambe gau MARON Deo nakado kadonga toa ne ngan lem tibur. ²³ Be gau ga nabada mulian leg panua, ta langlango ga tila pagid mao, be pagid eao lem panua kekelegid. Longo, uisinga kapei toa ne ga iuot sabale.’ ”

²⁴ Tota MARON Deo ikado toa bedaoa. Gid langlango ipu ga ipu tiroro ga tidudunga maron kapei ele lumaeai. Ga pade tidudunga ngan luma togid ele madidnga ga tibur toa ngada oa Isip. Gid langlango tikado ga tibur Isip iuot paeamao.

²⁵ Idio ta maron kapei togid Isip ibaba Moses ga Aron ga tinam pan ta ikeo, “Gimi adio ngan tibur Isip ta akado tenainga ga ıla pan ami Deo.”

²⁶ Be Moses ikeo, “Oangga gai akado bedane, eine tutui mao. Ngansa gid tenainga toa gai akakado ga ıla pan amai MARON Deo, eine gid Isip ga tigera mambe danga ede paeamao ga paeamao tau. Oangga gid Isip tigera gai arau gid masilau tenainga aea toa bedaoa, eine ga tirau gai ngan patpat ga amate. ²⁷ Gai manta alalala ga ala ngan tibur modamodanga irangrang ngan ado tol ta akado tenainga ga ıla pan amai MARON Deo toa eoa, mambe ikeo pagai ngan.”

²⁸ Ta maron kapei togid Isip ikeo, “Goibe, gau ga nalongean gimi ta ala ngan tibur modamodanga ngan kadonga tenainga ga ıla pan ami MARON Deo, be irangrang ngan ala aluai tau mao. Be manta araring ngan luanga gau pade.”

²⁹ Ta Moses ikeo, “Ega, gau ga natnan go ga dio, ga kus ta nararing ga ıla pan MARON Deo, ta sabale ei ga isere gid langlango ngan eao ga lem

madidnga ga lem panua. Be kado eao pakaka gai pade ta pakala gai ngan kadonga tenainga ga ila pan amai MARON Deo.”

³⁰ Tota Moses itnan maron kapei togid Isip ga idio, ga kus ta iraring ga ila pan MARON Deo.

³¹ Ta MARON ikado mambe Moses ibeta ei ngan. Gid langlango titnan maron kapei Isip aea ga ele madidnga ga ele panua. Langlango eta idio mao.

³² Gid langlango tila ga kus, be maron kapei togid Isip ilolo matua ga ipaki itanga pade, ta ilongean gid panua ga tila mao.

9

Gid masilau mud togid Isip timatemale

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “La pan maron kapei togid Isip ta keo pan bedane, ‘Gau MARON Deo togid Ibru. Leg posanga ga bedane: Longean leg panua ta tila tisoa gau edag.

² Be oangga eao longean gid ga tila mao, be dangadangan gid maitne, ³ eine gau ga nakado dibala ede paeamao tau iuot ngan lemi masilau mud. Lemi os ga donki ga kamel ga bulmakao ga sipsip ga meme gau tidibal kapei ta timate. ⁴ Be gau leg kadonga ngan gid Israel led masilau ga iuot lalaede mambe nakado ngan gimi Isip lemi masilau mao. Masilau eta togid Israel ga imate mao.’”

⁵ Io, tota MARON Deo idol ado imata ngan kadonga toa ne iuot ta ikeo, “Sabale eine ga nakado toa bedaoa ngan tibur toa ne.” ⁶ Ta ngan ado sae MARON ikado ga iuot toa bedaoa. Gid masilau mud toa ngada oa togid Isip timatemale.

Be masilau eta togid Israel imate mao. ⁷ Be maron kapei togid Isip isula ele panua edengada ga tila pagid Israel, ngansa iuanga iuatai: masilau eta togid Israel imate, mao madongan. Be tiluagid mulian ga tila pan ta tikeo, “Mao. Masilau eta togid Israel imate mao.” Io, maron kapei togid Isip igera bedaoa, be ilolo matua ga ipaki itanga pade, ta ilongean gid Israel ga tila mao pade.

Gid sererie iuotot ngan gid Isip tinid

⁸ Idio ta MARON ikeo pan Moses ga Aron bedane, “Gimirua ala ngan tibur toa tinono pat matua ngan, ta akori dinga itae idanga eta ta ala pan maron kapei togid Isip. Gimi aot pan ga kus ta Moses ga isiran dinga itae toa oa ga idae gadae toa maron kapei imatai. ⁹ Ta dinga itae ga ibilin ta ipakaranga tibur toa ngada oa Isip. Be oangga dinga itae toa oa itap ga idae ngan gid eababa ga masilau tinid, eine ga ipapot gid sererie ga iuotot ta timapmapoga. Ga kus ta gid boto kapepei ga iuotot.”

¹⁰ *Io, tota Moses ga Aron tikori dinga itae ta tila timadid maron kapei Isip aea imatai, ta Moses isiran dinga itae toa oa ga idae gadae. Ta dinga itae ipapot gid sererie ngan gid eababa ga masilau tinid. Ga kus ta timapmapoga ta gid boto kapepei tiuotot. ¹¹ Be gid panua borou ad togid Isip tirangrang ngan timadid Moses imatai mao, ngansa gid sererie iuotot ngan gid tinid pade mambe iuotot ngan gid Isip toa ngada oa tinid. ¹² Be MARON Deo ikado ga maron kapei Isip aea ilolo matua ga ipaki itanga pade. Ta ilongo Moses

---

* **9:10:** PM 16.2

ga Aron led posanga mao, mambe MARON Deo ikeo pan Moses ngan.

Aoara idildil matua mambe patpat itaptap

¹³ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Gaisala rumaruma eao dae ta la ot pan maron kapei togid Isip, ta kado leg posanga pan bedane, ‘Gau MARON Deo togid Ibru. Nakeo ga bedane: Longean leg panua ta tila tisoa gau edag. ¹⁴ Oangga mao, gau ga nakado leg pamukurunga toa ngada ne ta napaeabu ngan eao ga lem madidnga ga lem panua. Ta gimi ga aoatai kemi bedane: Ngan tibur toa ngada ne tanoeai, deo eta pade mambe gau mao. ¹⁵ Be oangga nakim, gau narangrang ngan napaeabu ngan eao ga lem panua ngan dibala kapei eta ta napamukuru gimi ga kus. ¹⁶ *Be nakado toa bedaoa mao ngansa naoangga napasolan gimi ngan urag kapei, ta nakim oalug ipakaranga tibur toa ngada ne tanoeai. Ta ngan ipu toaine nadol go. ¹⁷ Be eao pakala leg panua maitne ta longean gid ga tila mao. ¹⁸ Tota longo. Sabale ngan ado imata toa bedane, gau ga nakado aoara kapei toa idildil matua mambe patpat ga itap ngan tibur Isip. Mugaeai, tibur Isip iuot pau ga irangrang ngan labone, aoara kapei eta bedane itap mao. ¹⁹ Toa patautene eao manta kado posanga matua ga ila pagid lem panua ta tibada lem bulmakao ga danga padengada ienono gaot, ta tinam tidudunga lumaeai. Ngansa aoara idildil matua mambe patpat eine ga itaptap ga idae ngan

---

* **9:16:** Ro 9.17

gid eababa ga masilau toa ngada oa timamado gaot. Ta gid ga timate.’ ”

²⁰ Io, maron kapei togid Isip ele madidnga edengada timataud MARON Deo ele posanga ta tila manmanae ta tibada led paeaeanga ga masilau mud ga tidudunga lumaeai. ²¹ Be maron kapei ele madidnga padengada matad ila ngan MARON Deo ele posanga mao, ta titnan led paeaeanga ga led masilau mud ga tidio gaot.

²² Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Soa bagem ga idae ta gaga ga ingata mariamba, ta aoara idildil matua mambe patpat eine ga itaptap ngan tibur toa ngada ne Isip. Eine ga itap ga idae ngan gid eababa ga masilau mud ga gid annga toa ngada oa dadangai.” ²³ Idio ta Moses isoa ele toto ga idae ta igaga ga ingata mariamba, ta MARON Deo ikado ga gla isamil ga pelaka ger. Ta ikado ga aoara kapei toa idildil matua mambe patpat itaptap ngan tibur toa ngada oa Isip.

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Aoara idildil matua mambe patpat itap ngan tibur Isip.

24 *Aoara idildil matua toa oa itaptap kapei tau, be gla isamil alele ngan tibur toa ngada oa. Mugaeai, tibur Isip iuot pau ga irangrang ngan ado toaiua, gid Isip tigera aoara eta kapei bedaoa

* 9:24: PM 8.7, 16.21

mao. ²⁵ Aoara toa idildil matua ipaeabu ngan gid eababa ga masilau ga danga toa ngada oa ienono gaot. Be ipaeabu ngan gid annga dadangai ga ikorkor gid abei toa ngada oa pade. ²⁶ Be ngan tibur Gosen kekelen, toa gid Israel timamado ngan, aoara idildil matua itap eta mao.

²⁷ Idio ta maron kapei togid Isip ibaba Moses ga Aron ga tinam pan ta ikeo, “Labone leg kadonga paeamao. MARON Deo ele kadonga itutui, be gaingada leg panua lemai idil paeamao. ²⁸ Gimi araring ga ila pan ami MARON ta ipamate mari-amba ele tandanga ga aoara idildil matua ga idio. Ngansa aoara toa idildil matua ne ipaeabu ngan gai tau. Tota gau ga nalongean gimi ga ala. Irangrang ngan amado mole nene pade mao.”

²⁹ Ta Moses ikeo, “Oangga natnan tuanga toa ne ga nala, eine ga nasoa bageg ta nararing pan MARON Deo. Ta mariamba ele tandanga ga aoara idildil matua ga kus ga tidio. Toa bedaoa ta eao ga oatai kemi mambe tibur toa ngada ne tanoeai, eine ton MARON Deo. ³⁰ Be gau naoatai, eao ga lem madidnga alolon ngan MARON Deo mao.”

³¹ Ngan ado toaiua, aoara idildil matua ipaeabu ngan pleks ga bali toa ngada oa dadangai,* ngansa ado toaiua eine gid danga oa ad laoe. ³² Be gid wit ga kusemet† timate mao, ngansa gid ad laoe iuot maitne.

---

* **9:31:** Pleks eine abei kakauede toa gid panua mugaeai tikado oaro salumu aea ngan itin kukul. Be bali eine annga ede boloma lalaede mambe wit, be aea laoe iuot mugaeai ngan wit aea laoe.

† **9:32:** Kusemet eine annga ede boloma lalaede mambe wit. Ngan Inglis tiuato spelt.

³³ Be Moses itnan maron kapei Isip aea ga idio ta itnan tuanga toa oa ga ıla, ta isoa ıbage ga idae ta iraring ga ıla pan MARON Deo. Tota mariamba ele tandanga ga aoara idildil matua kus ta itaptap tanoeai pade mao. ³⁴ Be maron kapei togid Isip igera mambe aoara idildil matua ga mariamba ele tandanga kus, ta gisingada ele madidnga lolod matua ga tipaki tangad ta tikado kadonga sat pade. ³⁵ Tota maron kapei togid Isip ilolo matua ta ilongean gid Israel ga tila mao, lalaede mambe Moses ibada MARON Deo iaóa ngan.

10

Gid gurisi busa tiuot

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Eao la gera maron kapei togid Isip pade. Ngansa gau nakado ta ei toman ngan ele madidnga lolod matua tau ga tipaki tangad. Toa bedaoa ta gau ga nakado gid uisinga iman kilala rabu ngan gid. ² Nakado toa bedaoa ta muriai gimi ga aninipu pagid lemi gergeu ga tibutibumi ngan gau nakoli paeamao pagid Isip ngan gid uisinga toa nakado rabu ngan gid, be lolog isat ngan gid mao. Toa bedaoa ta gimi toa ngada ne ga aoatai kemi mambe gau eine MARON.”

³ Io, Moses ga Aron tila pan maron kapei Isip aea ta tikeo, “MARON Deo togai Ibru ele posanga ga bedane: ‘Ngeda be eao lolon ngan gau ta longo lingeg? Longean leg panua ta tila tisoa gau edag. ⁴ Be oangga eao longean gid ga tila mao, sabale gau ga nakado ta gid gurisi busa tinam tiuon ngan lem tibur. ⁵ Gid ga tirobi tibur toa ngada

ne ta tiuon ngan, ta irangrang ngan gimi agera tano igogo mao. Annga idanga edengada toa aoara idildil matua ipaeabu ngan mao ne, tota gid gurisi ga tian ga kus toman ngan gid abei toa tiparapara tiburiai ga dadangai. ⁶ Gid gurisi ga tiroro ga tila tiuon ngan lem luma ga luma togid lem madidnga ga lem panua toa ngada ne. Mugaesai, tamatamami ga tibutibumi timamado Isip ga irangrang ngan labone, gid tigera gurisi tiuot busa toa bedaoa mao.’” Io, Moses iposa bedaoa ga kus ta ipul ei mulian ta itnan maron kapei togid Isip ga ila.

⁷ Be gid madidnga ton maron kapei Isip aea tikeo pan bedane, “Eaba toa ne ga ikado kulupu ngan gita papida pade? Longean ele panua ta tila tisoa ad MARON Deo ieda! Tibur Isip paeamao na. Be eao gera mao?”

⁸ Idio ta tila tibada Moses ga Aron ta tiluagid mulian pan maron kapei togid Isip, ta ikeo pagisirua, “Goibe. Gimi ala asoa ami MARON Deo ieda. Be sapadua ngan gimi ga tila?”

⁹ Ta Moses ikeo, “Gai toa ngada ne ga ala. Gaingada gid kakau ga kapepei ga gergeu arangaranga ga taine ga lemai sipsip ga meme ga bulmakao. Ngansa gai ga akado eaneannga ngan soanga amai MARON Deo ieda.”

¹⁰ Be maron kapei togid Isip ikeo, “Irangrang ngan gimi toa ngada ne ala mao. Oangga adadaoami ga lemi gergeu tila pade, manta ami MARON Deo ilua gimi! Ngansa gau nakeo ga tidio. Gau naoatai, gimi aoangga akado paeamao ngan gai. ¹¹ Mao tau! Gimi arangaranga kekelegimi ga ala asoa ami MARON ieda. Ngansa gimi abeta

pagau ngan toa bedane.” Maron kapei togid Isip iposa bedaoa ga kus ta ele madidnga tisuusuran Moses ga Aron ta tiuot ga tila.

¹² Ga kus ta MARON Deo ikeo pan Moses bedane, “Soa bagem ga idae ta gaga ga ingata tibur Isip. Ta irangrang ngan gid gurisi busa tiroro ga tinam tiuon ngan tibur Isip. Gid annga ga danga padengada toa aoara idildil matua ipaeabu ngan mao ne, eine gid gurisi ga tian ga kus.”

¹³ Io, tota Moses isoa ele toto ga idae ta igaga ga ingata tibur Isip, ta MARON Deo ikado ga rai kapei iuot ado ele parangai ga inam, irangrang ngan ado dodol ede ga bong. Be gaisala rumaruma ngan ado sae tota rai itilak gid gurisi ga tinam.

¹⁴ *Ta tisulug ga tisa oe tibur toa ngada oa Isip ga iuon ngan gid. Mugaeai ga inama, gurisi tiuot busa toa bedaoa mao. Be irangrang ngan tiuot busa toa bedaoa muriai mao pade. ¹⁵ Tirobi tano igogo ga ikusuksuk. Tota tian annga ga danga toa ngada oa aoara idildil matua ipaeabu ngan mao. Titnan abei itautau ga abei ilaun eta ga ienono ngan tibur Isip mao. Tian toa ngada oa ga kus.

¹⁶ Tota manmanae maron kapei togid Isip ibaba Moses ga Aron ga tinam pan ta ikeo, “Gau nakado kadonga sat pan ami MARON Deo ga pagimi pade.

¹⁷ Tota asamum leg kadonga sat toa ne pakelede pade, ta araring ga ila pan ami MARON Deo ta ikado ga danga paeamao toa ne kus. Ngan kado ta ipaeabu ngan gau.”

¹⁸ Tota Moses itnan maron kapei Isip aea ga idio, ta iraring ga ila pan MARON Deo. ¹⁹ Tota

---

* **10:14:** PM 9.2-3

MARON Deo ipalele rai ele ladonga ta iuot ado ele dilngai ga inam. Ta rai toa oa iuot kapei tau ta itilak gid gurisi ta tisulug ngan tad Singsingia*. Be gurisi eta idio ngan tibur Isip mao. ²⁰ Be MARON Deo ikado ga maron kapei Isip aea ilolo matua ga ipaki itanga pade. Ta ilongean gid Israel ga tila mao pade.

Dodom kapei iuot Isip

²¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Soa bagem ga idae ta gaga ga ingata mariamba, ta irangrang ngan tibur toa ngada oa Isip iuot dodom. Dodom toa ne ga iuot ede pade tau, mambe danga ede idae tor ngan panua tinid ga tinaman.” ²² *Io, Moses isoa ibage ga idae ta igaga ga ingata mariamba, tota tibur toa ngada oa Isip iuot dodom tau irangrang ngan ado tol. ²³ Eaba eta Isip irangrang ngan geranga iuae eta pade mao. Gid timamado lumaeai, be tirangrang ngan langa gaot mao, ngansa dodom kapei ipakala gid irangrang ngan ado tol. Be dodom toa oa iuot pagid Israel mao. Gid timamado merengai.

²⁴ Idio ta maron kapei togid Isip ibaba Moses ga inam pan ta ikeo, “Gimi ala asoa ami MARON Deo ieda. Goibe, gimingada adadaoami ga lemi gergeu ga ala. Be lemi bulmakao ga sipsip ga tidio Isip.”

---

* **10:19:** Panua tilongo edaeda ne Singsingia ta tiuangga tad toa oa singsingia. Be mao, tad toa oa birbirianga. Edaeda Singsingia, panua tiuatoato sapaeen. Be ngan posanga Ibru, tad toa ne ieda ipu bedane: tad aea piso busa. * **10:22:** Sng 105.28, PM 16.10

²⁵ Be Moses ikeo, “Mao. Eao manta longean gai ta abada lemai masilau pade ta timan lemai tenainga aea. Edengada, gai ga adol dingaeai ta dinga inono ga timomout ga kus, ta iman tenainga ga ila pan amai MARON Deo. ²⁶ Tota lemai masilau mud toa ngada ne ga tila toman ngan gai. Gai ga atnan eta ga idio mao. Be toa nene irangrang ngan gai aoatai ngan masilau isaoa ga iman tenainga aea mao. Gai ala aot toa eoa ga kus ta asio gid masilau toa timan tenainga ga ila pan amai MARON Deo ngan soanga ieda.”

²⁷ Be MARON Deo ikado ga maron kapei togid Isip ilolo matua ga ipaki itanga pade. Ta itin ngan ilongean gid ga tila mao. ²⁸ Ta maron kapei togid Isip ikeo pan Moses bedane, “La aluai ngan matag! Irangrang ngan eao luago mulian pagau pade mao. Oangga eao luago mulian pagau pade, eao ga mate.”

²⁹ Ta Moses ikeo, “Eine mambe eao keo. Gau ga nanam nagera matam pade mao.”

11

Deo ikeo ga gid gergeu lautabtabe togid Isip ga timate

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Gau ga nakado pamukurunga kelede pade ga iuot ngan maron kapei togid Isip toman ngan ele panua. Ga kus ta ei ga ilongean gimi ta atnan tibur toa ne ga ala. Be ei ga ipasensen gimi ta isuk gimi toa ngada ne ga ala. ² Be keo pagid arangaranga ga taine Israel ad ta tibeta gid Isip toa timamado boloma pagid ta tibada sogonga silva ga gol ga ila pagid.”

³ (Be ngan ado toaiua, gid Isip tilongo gid Israel linged ta tibada danga sisid toa oa pagid, ngansa MARON Deo ikado ga gid Isip lolod marum ngan gid Israel. Be maron kapei Isip aea ele panua ga ele madidnga pade tilolon ngan Moses ta tigera ei mambe madidnga kapei ede.)

⁴ Ta Moses ikeo pan maron kapei togid Isip bedane, “MARON Deo ikeo ga bedane: Bong irabu, gau ga nala ngan luma kelede kelede togid Isip, ⁵ ta gid gergeu lautabtabe arangaranga toa ngada oa Isip ad ga timate. Eao lem gergeu lautabe toa sio ei ngan badanga mulim, ei ga imate. Ga gergeu lautabtabe togid panua edad kapepei ga panua edad mao toa ngada oa ga irangrang ngan gergeu lautabe ton taine paeaeanga ilumulumu wit itautau, gid toa ngada oa ga timate. Be gid bulmakao led gergeu lautabtabe ga timate pade. ⁶ Toa bedaoa ta gid Isip ga tikado tandanga kapei tau. Tandanga eta kapei bedane iuot mugaeai ngan tibur Isip mao, be muriai irangrang ngan tandanga kapei bedane iuot mao pade. ⁷ Be pagid Israel, kaula eta ga isok mao, ga kadonga eta ga iuot pagid led panua mao ga led masilau mud mao pade. Toa bedaoa ta gimi ga aoatai kemi mambe MARON Deo ikado kadonga lalaede pagid Israel mambe ikado pagimi Isip mao. ⁸ Eao lem madidnga ga lem panua toa ngada ne ga tinam tikor aed pagau ta tiposa matua bedane, ‘Manmanae! La toman ngan panua toa ngada na tinasnasi lingem!’ Kadonga toa ngada ne iuot ga kus ta gau ga natnan Isip ga nala.” Moses iposa bedaoa ga kus ta itnan maron kapei togid Isip ta iuot ga ila, be ilolo bake tau.

⁹ Be somisomi MARON Deo ikeo pan Moses bedane, “Maron kapei togid Isip ga ipaki itanga ngan lem posanga pade. Toa bedaoa ta leg uisinga iuot busa rabu ngan gid Isip.” ¹⁰ Be Moses ga Aron tikado gid uisinga toa busa ne maron kapei Isip aea imatai ga kus. Be MARON Deo ikado ei ga ilolo matua ga ipaki itanga somisomi, ta ilongean gid Israel ga titnan ele tibur mao.

12

Eaneannga Pasova aea

¹ *Moses ga Aron timamado Isip maitne, be MARON ikeo pagisirua bedane, ² “Taiko toaine eine gimi lemi taiko imugamuga ngan rai toa ngada ne. ³ Be gimirua ga akeo pagid panua toa ngada ne Israel ad ga bedane: Ngan taiko toaine aea ado sangaul, gid luma itamatama kelede kelede ga tisio gid ad sipsip mao meme eta. ⁴ Oangga luma eta aea panua busa mao ta tirangrang ngan eannga masilau dodol toa oa ga kus mao, eine ga tilup toman ngan iaoa ede pade boloma ngan gid. Manta matad inasi kemi led panua dabad ta tipota masilau imedameda ga irangrang ngan gid. ⁵ Be manta asio sipsip mao meme aranga eta toa aea rai kelede. Be irangrang ngan asio sipsip eta toa aea tibun mao ga danga eta pade ipaeabu ngan itin mao pade.

⁶ “Gimi ga amariala kemi ngan gid irangrang ngan taiko toaine aea ado sangaul igegea pange. Ngan lailai sagogogo ngan ado toaiua, eine gimi toa ngada ne ga atotoi gid. ⁷ Manta adoi singid

---

* **12:1:** Wkp 23.5, Nam 9.1-5, 28.16, Lo 16.1-2

kauteta ta asama ngan lemi atama aea kisinga toa rua oa ga aea tabalanga gadae pade. Akado bedaoa ngan gid luma kelede kelede toa aeanean ngan. ⁸ Ngan bong toaiua gimi ga alut ami sipsip ngan dinga ga kus ta aean toman ngan sabatnga ipaipai ga bret toa aea yis ienono ngan mao. ⁹ Be irangrang ngan aean sipsip imedameda gargar mao, ga anadnad ngan eau mao pade. Be manta alut ngan dinga toman ngan ilabora ga iae ga ibage ga idanga sisid toa ngada oa iloleai. ¹⁰ Be irangrang ngan gimi atnan ilia ga idio gaisala mao. Oangga ilia idio gaisala, anono ngan dinga ga imomout ga kus. ¹¹ Oangga aean, gimi manta anasi ga bedane: Apit ami malo ga akaukau ngan ami pus, ta adol lemi su ga akisi lemi toto lalalanga aea. Manta aean manmanae. Ngansa eine gau MARON leg eaneannga Pasova* aea.

¹² “Be ngan bong toaiua gau ga nala ngan gid luma kelede kelede togid Isip ta napamate gid gergeu lautabtabe arangaranga ga masilau led gergeu lautabtabe toa ngada oa. Toa bedaoa ta gau ga napanas gid deo togid Isip. Gau eine MARON. ¹³ Be sing toa asama ngan lemi luma aea atama iaoa, eine ga iman kilala ngan gimi. Ta oangga napamukuru gid Isip led gergeu lautabtabe, eine ga nagera sing toa oa, ta nasapir ngan gimi, ta natnan gimi ga adio kemi.

---

* **12:11:** Posanga idil Pasova ipu eine Isapir. Tiurato eaneannga ieda toa bedaoa ngansa matad nanan mambe Deo ipaeabu ngan gid Israel mao be isapir ngan gid ta itnan gid ga tidio kemi. (Gera lain 13.)

14 **“Rai ga rai ngan ado toaine, manta akado eaneannga toa ne ta matami nanan kadonga kapei toa gau MARON nakado. Be lemi gergeu ga tibutibumi tiuotot muriai ga ila, manta tinasnasi apu toa ne pade.”*

Eaneannga ngan Bret aea Yis Ienono ngan Mao

15 Idio ta Deo ikeo pade bedane, *“Irangrang ngan ado lima ga rua, gimi ga aean bret toa aea yis ienono ngan mao. Be ngan ado toa imuga oa, manta atado saoa yis ienono lemi lumaeai ga iduaea. Be ngan ado toa imuga oa ga irangrang ngan ado lima ga rua, oangga sai ian annga eta toa yis ienono ngan, manta asuk ei ga ila aluai ngan gimi Israel. 16 Be ngan ado toa imuga oa, ga pade ngan ado lima ga rua aea, gimi ga aluplup ngan soanga gau edag. Be irangrang ngan akado naurata eta ngan ado toa rua ne mao, ngansa gau leg ul ienono ngan. Naurata keledede mon arangrang ngan akado, eine ami annga aea kadonga.*

17 *“Gimi ga akado eaneannga ngan Bret aea Yis Ienono ngan Mao ne, ngansa gau nabada gimi ia oa keledede keledede Israel ami ta atnan Isip ngan ado toaine. Manta akado eaneannga kapei toa ne ngan rai ga rai ga ila, ta muriai lemi gergeu ga tibutibumi tikakado pade. 18 Be lailai ngan taiko toaine aea ado sangaul igegea pange, ga ila irangrang ngan lailai ngan ado sangaul rua igegea ede, gimi manta aeanean bret toa aea yis ienono ngan mao. 19 Ngan ado toa lima ga rua*

---

* **12:14:** IM 23.15, 34.18, Wkp 23.6-8, Nam 28.17-25, Lo 16.3-8

ne, irangrang ngan yis eta ienono lemi lumaeai mao. Be oangga eaba eta ngan gimi, mao eaba eta ngan tibur ede pade toa imamado rabu ngan gimi ian danga eta toa yis ienono ngan, manta asuk ei ga ila aluai ngan gimi Israel. ²⁰ Ngan tibur isaoa gimi amamado ngan, aean annga eta toman ngan yis padam. Manta aean bret toa yis ienono ngan mao.”

Tian annga Pasova aea

²¹ Idio ta Moses ibaba gid kapeipei Israel ad ga tinam pan ta ikeo pagid, “Gimi kelede kelede ala manamana ta asio ami sipsip mao meme eta, ta atotoi gid ga iman amingada lemi gergeu ami Pasova aea. ²² Aparere singid kautede ga idae ngan tabla gereirei, ga kus ta abada abei isop iboga ta agasi ga idudunga ngan sing toa oa, ta asama ngan lemi atama aea kisinga toa rua oa ga aea tabalanga gadae pade. Be irangrang ngan gimi atnan lemi luma ga ala gaot mao ga irangrang ngan gaisala. ²³ *Oangga MARON ila ngan luma kelede kelede ngan tibur Isip ngan raunga gid gergeu lautabtabe, ei ga igera sing toa ienono ngan lemi atama iaoa, ta ei ga isapir ngan gimi. Toa bedaoa ta ei ga ilongean anggelo pamatenga aea ga idudunga lemi lumaeai ngan pamatenga lemi gergeu lautabtabe mao.

²⁴ “Gimi ga anasi apu toa ne ngan rai ga rai, be muriai lemi gergeu ga tibutibumi ga tinasnasi toa bedane pade. ²⁵ Be muriai oangga gimi ala amado ngan tano toa MARON iposa tautaunga pagimi ngan, manta anasnasi kadonga toa ne pade. ²⁶ Be

---

* **12:23:** Ibr 11.28

oangga lemi gergeu tibeta gimi bedane, ‘Eaneannga toa ne ipu madongan?’ ²⁷ tota akeo pagid bedane, ‘Gita takado eaneannga Pasova aea toa ne toman ngan aea masilau tenainga aea ga ila pan MARON, ngansa matada nanan ado toa ei irau gid Isip led gergeu lautabtabe ga timate, be isapir ngan gita Israel leda luma ta itnan gitaingada leda gergeu lautabtabe ga tadio kemi.’ ”

Gid panua Israel tilongo posanga toa ne ta tikor aed ga tidol laborad ga isulug tanoeai. ²⁸ Ga kus ta tila tikado danga toa ngada oa mambe MARON irenren pan Moses ga Aron ngan.

Gid gergeu lautabtabe togid Isip timate

²⁹ *Be bong irabu MARON Deo irau gid gergeu lautabtabe toa ngada oa togid Isip ga timate. Ei ipamate maron kapei togid Isip ele gergeu lautabe ga gergeu lautabtabe togid panua edad kapeipei ga panua edad mao toa ngada oa ga irangrang ngan gergeu lautabtabe togid panua timamado ngan luma panasnga aea. Be ipamate gid masilau mud led gergeu lautabtabe pade.

³⁰ Maron kapei togid Isip toman ngan ele madidnga ga panua toa ngada oa Isip ad tidae bong ta tigera led gergeu lautabtabe timatemale, ta tikado tandanga kapei. Luma toa ngada oa Isip, eta aea sala ngan matenga mao.

³¹ Ngan bong toaiua maron kapei togid Isip ibaba Moses ga Aron ga tinam pan ta ikeo, “Manmanae! Gimingada panua Israel adae ta atnan leg panua ga ala. Ala asoa ami MARON Deo ieda mambe abetabeta gau ngan. ³² Abada lemi

---

* **12:29:** IM 4.22-23

masilau mud mambe akeo ngan ta ala. Be manta araring ngan Deo ikado kemi ngan gau pade.”

³³ Idio ta gid Isip aoad isensen gid Israel ngan tnannga led tibur manmanae. Ta tikeo bedane, “Oangga atnan gai manmanae mao, eine gai toa ngada ne ga amate!” ³⁴ Tota gid Israel tibada ad plaoa sapaeen. Tibul yis ngan mao, be tidoldol ngan gid tabla ta tiluga ngan gid malo, ga kus ta tibisibisi ga tila. ³⁵ *Be tibetabeta gid Isip ngan badanga sogonga silva ga gol ga barikia papau pagid mambe Moses ikeo pagid ngan. ³⁶ Ta gid Isip tilongo ta tibada danga sisid toa tibetabeta ngan pagid, ngansa MARON Deo ikado ga gid Isip lolod marum ngan gid Israel. Ngan kadonga toa bedaoa, gid Israel tibada danga sisid busa togid Isip sapaeen.

Gid Israel titnan Isip

³⁷ Idio ta gid Israel titnan tuanga Rameses, ta tilalala ga tila ngan tuanga Sukot. Gid ipom toa tilalala, arangaranga kekelegid dabad iuot bunoringring buno lima, bunoringring buno ede (600,000). Be tiuade gid taine ga gergeu mao. ³⁸ Tibada led bulmakao ga sipsip ga meme ipu ga ipu ta tila toman ngan gid. Be panua busa padengada tila toman ngan gid pade. ³⁹ Be tinono bret ngan plaoa toa aea yis ienono ngan mao. Plaoa toa oa tibada Isip ga inam, be aea yis ienono ngan mao, ngansa gid Isip tipasensen gid, ta tirangrang ngan tikado kemi ad tamad mao.

---

* **12:35:** IM 3.21-22

40 *Gid Israel timamado Isip irangrang ngan rai buno pange sangaul tol (430). 41 Be tutui ngan rai toa buno pange sangaul tol kus, tota MARON ele panua Israel iaoa keledede keledede titnan Isip ga tila. 42 Ngan bong toaiua MARON imata arar ta imariala kemi ngan gid Israel ta ibada gid ta titnan Isip ga tila. Tota rai ga rai ngan bong toaiua, gid Israel matad arar ngan soanga MARON ieda, ta matad nanan ele kadonga.

Gid apu ngan eaneannga Pasova aea

43 Idio ta MARON ikeo pan Moses ga Aron bedane, “Alongo gid apu ngan eaneannga Pasova aea:

“Eaba eta ngan tibur ede pade toa imamado rabu ngan gimi, irangrang ngan ian annga Pasova aea mao. 44 Be oangga aol lemi paeaeanga aranga eta, ta ikeo ga ian annga Pasova aea, manta apalu ei, ga kus ta irangrang ngan ian toman ngan gimi. 45 Be panua timamado pagimi mole mao, ga panua tibokoboko pat pagimi, tirangrang ngan tian annga toa ne mao.

46 * “Manta aean annga toa na gadudunga ngan lemi luma keledede keledede. Irangrang ngan abada imedamede eta ga ila gaot mao. Be irangrang ngan akor masilau toa oa ituatua eta mao. 47 Ipom toa ngada ne Israel, manta tikado eaneannga toa ne.

48 “Be oangga eaba ngan tibur ede pade imamado rabu ngan gimi ta iuangga ian MARON ele eaneannga Pasova aea pade, manta ipalu ele arangaranga toa ngada oa. Oangga ikado bedaoa

---

* 12:40: OM 15.13, Gal 3.17   * 12:46: Nam 9.12, Ins 19.36

ga kus, ei ga irangrang ngan ian annga toa ne mambe gimi Israel pade. Be eaba eta toa ibada palunga mao, irangrang ngan ian annga toa ne mao. ⁴⁹ Apu toa lalaede ne ipakaranga gimi Israel ga gid panua ngan tibur ede pade timamado rabu ngan gimi.”

⁵⁰ Idio ta gid Israel toa ngada oa tikado mambe MARON irenren pan Moses ga Aron ngan. ⁵¹ Be tutui ngan ado toaiua, MARON ibada gid ia oa kelede kelede togid Israel ta titnan Isip ga tila.

13

Deo ikeo ga tidol ele ul ngan led gergeu lautabtabe ta timan ei ele

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, ² **“Gimi manta adol leg ul ngan lemi gergeu lautabtabe arangranga toa ngada ne ta timan gau leg. Be manta adol leg ul pade toa bedaoa ngan gergeu lautabtabe togid lemi masilau mud.”*

Moses ipalongo gid Israel ngan eaneannga ngan Bret toa aea Yis Ienono ngan Mao

³ Idio ta Moses ikeo pagid panua bedane, “Mugaeai gid Isip tipakala gimi ta akado naurata paeaeanga pagid. Be ngan MARON Deo iura, ei ibada gimi ta atnan tibur toa oa ga anam. Tota somisomi muriai, gimi manta matami nanan ado toaine. Be irangrang ngan aean annga eta toa aea yis ienono ngan mao. ⁴ Gimi atnan Isip labone, ngan taiko Abip*. ⁵ Mugaeai MARON

---

* **13:2:** Nam 3.13, Lu 2.23   * **13:4:** Gid Israel led taiko Abip eine lalaede mambe gita leda taiko Mas mao Epril.

iposa tautaunga pagid tibutibumi ngan ipan tano pagid. Eine tano togid Kenan ga It ga Amor ga Ivi ga Iebus. Be tano toa ne kemi tau ga imona kapei ta bon isul ga bulmakao itud isul iuotot ngan. Tota oangga ibada gimi ga ala ngan tano toa oa, manta akado eaneannga toa ne ngan Bret aea Yis Ienono ngan Mao. Rai ga rai ngan taiko toaine, manta akado eaneannga toa ne. ⁶ Irangrang ngan ado lima ga rua, gimi ga aean bret toa aea yis ienono ngan mao. Be ngan ado lima ga rua aea, gimi ga akado eaneannga ngan soanga MARON ieda. ⁷ Ngan ado toa lima ga rua ne, gimi ga aean bret aea yis ienono ngan mao. Annga eta toa yis ienono ngan, irangrang ngan ienono lemi lumaeai mao, ga ngan lemi tibur mao pade. ⁸ Ngan ado toaiua, akeo pagid lemi gergeu bedane, ‘Gita takado bedane ngansa matada nanan MARON ele kadonga ngan luanga gita ta tatnan Isip.’ ⁹ Eaneannga toa ne ga iman kilala ngan matami nanan MARON ele kadonga, mambe kilala ede akaukau ga idae bagemiai mao laboramia. Toa bedaoa ga matami nanan Deo ele apu ta aposaposa ngan. Ngansa MARON iura kapei ta ibada gimi ta atnan Isip ga anam. ¹⁰ Manta anasnasi apu toa ne rai ga rai ngan ado toaine.”

Manta tikado tenainga ngan patutuinga led gergeu lautabtabe ad ul

¹¹ Moses ikeo pade bedane, “MARON ga ibada gimi ga ala ngan tano togid Kenan. Ei ga ipan tano toa oa ga iman ami, lalaede mambe

iposa tautaunga pagimi ga pagid tibutibumi mugaeai ngan. ¹² *Be oangga ibada gimi ga ala amado toa eoa ga kus, manta adol lemi gergeu lautabtabe arangaranga toa ngada ne ga tidae MARON ibageai, ngansa ei idol ul ngan gid. Be idol ul pade ngan gid gergeu lautabtabe togid lemi masilau mud, ngansa gid timan MARON ele. ¹³ Be manta atenai sipsip ede ngan patutuinga ul toa idol ngan lemi donki ele gergeu lautabe. Be oangga tinimi ngan tenainga sipsip ngan patutuinga donki toa oa aea ul mao, manta akor donki toa oa igagal. Be manta akado tenainga ede pade ngan patutuinga lemi gergeu lautabtabe arangaranga ad ul.

¹⁴ “Be muriai, oangga lemi gergeu tibeta gimi ta tikeo, ‘Kadonga toa ne ipu madongan?’ ta akeo pagid, ‘Mugaeai gid Isip tipakala gita ta takado naurata paeaeanga pagid. Be MARON iura kapei ta ibada gita ta tatnan tibur toa oa ga tanam. ¹⁵ Be maron kapei togid Isip ilolo matua ga ipaki itanga ta ilongean gita ga tala mao, tota MARON Deo ipamate gid gergeu lautabtabe toa ngada oa togid Isip. Be ipamate gid gergeu lautabtabe togid masilau mud pade. Ngan ipu toaine gita tarau gid gergeu lautabtabe togid masilau mud ta timan tenainga ga ila pan MARON. Be takado tenainga ede pade ngan patutuinga leda gergeu lautabtabe ad ul. ¹⁶ Gita tanasi kadonga toa ne ta matada nanan MARON Deo iura ngan badanga gita ta tatnan tibur Isip ga tanam. Kadonga toa ne eine mambe kilala ede takaukau ga idae bagedai

---

* **13:12:** IM 34.19-20, Lu 2.23

ga laboradai ngan papeinga matada ngan ele kadonga toa ne.’ ”

Deo imamado gadudunga ngan laulau ga dinga

¹⁷ Maron kapei togid Isip ilongean gid Israel ta tila ga kus, be Deo ibada gid ga tinasi edap aea bolobolo toa ila labiai ngan tibur Pilistia oa mao. Ngansa ikeo iloleai bedane, “Ngan kado ta tigera alu ede pade tikado paraunga pagid, ta tipul lolod ta tiluagid mulian ga tila Isip.” ¹⁸ Tota Deo ibada gid ta timalele ngan tibur modamodanga ta tinasi edap ila ngan tad Singsingia. Be gid Israel tibada danga sisid paraunga aea pade ta titnan tibur Isip ta tilalala ga tila.

¹⁹ *Be Moses ibada Iosep ituatua pade ta tila, ngansa mugaeai Iosep irenren pagid Israel ta tiposa tautaunga pan, ta ikeo, “Muriai Deo ga ilua gimi ta ibada gimi ga atnan Isip. Be ngan ado toaiua, manta abada tuatuag ga ila toman ngan gimi pade.”

²⁰ Idio ta gid Israel titnan tuanga Sukot ta tila tirau saupu ngan tibur Etam. Tibur toa oa digedige ngan tibur modamodanga. ²¹ Be ado ga ado, MARON Deo imamado gadudunga ngan laulau mamarae ede ta imugamuga ngan gid ga ipasolan gid ngan edap. Be bong ga bong imamado gadudunga ngan dinga mamarae ede ta itaratara gid. Toa bedaoa ta tirangrang ngan tilalala bong ga ado. ²² Ado somisomi laulau toa oa ilalala ga imugamuga ngan gid, be somisomi bong, dinga toa oa imugamuga ngan gid pade.

---

* **13:19:** OM 50.25, Jos 24.32

14

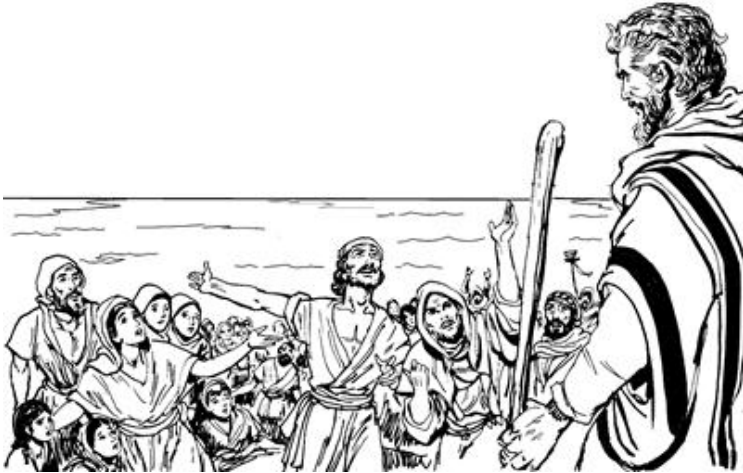
Gid Israel tiuore ngan tad Singsingia

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, ² “Keo pagid Israel ta tiluagid mulian ta tirau saupu boloma tad matai ngan tuanga Piairot toa rabu ngan tuanga Mikdol ga tad Singsingia, iadag ngan tuanga Balsepon. ³ Be maron kapei togid Isip ga ikeo iloleai bedane, ‘Gid Israel tilalala mangamanga alele ngan tibur toa oa, be led edap eta ngan tnannga tibur toa oa mao, ngansa tibur modamodanga ipakala gid.’ ⁴ Be gau ga nakado ga maron kapei togid Isip ilolo matua ga iparpar maitne, ta ei ga ilado tatan gid. Be gau ga naeasal ei ngan paraunga, toman ngan ele panua paraunga ad. Be ngan kadonga toa ga nakado, eine ga panua tisoa gau edag. Ta gid Isip ga tiuatai kemi mambe gau eine MARON.” Io, tota gid Israel tinasi Moses ele posanga toa oa.

⁵ Be maron kapei togid Isip ilongo posanga mambe gid Israel tiaoa ga tila, tota ei toman ngan ele madidnga tipul lolod mulian ta lolod paeamao ngan gid Israel ta tikeo, “Ikamado ga talongean gid Israel ga tila? Labone sapadua ga tikado leda naurata?” ⁶ Tiposa bedaoa ga kus ta maron kapei togid Isip ibada ele karis ta ibaba ele panua paraunga ad. ⁷ Be ibada ele karis kemikemi paraunga aea buno lima buno ede (600), toman ngan gid karis paraunga aea toa ngada oa Isip, be ele madidnga kelede kelede tiladlado ngan gid. ⁸ Be MARON Deo ikado ga maron kapei togid Isip ilolo matua ga iparpar maitne, ta tilado tatan gid Israel. Gid Israel toa oa tilalala ga titnan Isip be

timataud gid Isip mao. ⁹ Ta gid Isip led os ga karis paraunga aea ga karis itamatama ga panua paraunga ad padengada tilado tatan gid Israel ta tipaboloma led saupu toa boloma tad matai ngan tuanga Piairot, iadag ngan tuanga Balsepon.

¹⁰ Maron kapei togid Isip toman ngan ele panua tiladlado ga tingata gid Israel, be gid Israel matad idae, ta tigera gid Isip ru ga ru ga per. Tota timataud kapei ta tiansaban ga ila pan MARON.

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Gid Israel tigera gid Isip tiladlado ga tinam ta timataud kapei.

¹¹ Ta tikeo pan Moses bedane, “Eao kamado bada gai ga anam ngan tibur modamodanga toa ne? Eao oangga tibur Isip aea denga busa mao, ta bada gai ga anama amate ngan tibur modamodanga toa ne? Kemi ngan gai amado Isip ga amate. ¹² Be gita tamamado Isip maitne, ta gai akeo pago bedane, ‘Tnan gai ga adio. Kemi ngan gai aman paeaeanga sapaeang togid

Isip.’ Be paeamao ngan gai amate ngan tibur modamodanga toa ne.”

¹³ Be Moses ikeo pagid panua, “Amataud mao. Amadid matua ta agera danga toa MARON ga ikado ngan badanga gimi mulian labone. Ngansa gid panua Isip toa labone agera, eine muriai ga agera gid pade mao. ¹⁴ Alongo. MARON ga iparau ala ngan gimi. Be gimi ga amumun ga amadmadid.”

¹⁵ Ga kus ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Eao kamado tang ga inam pagau? Keo pagid Israel ta tidae ga tila. ¹⁶ Soa lem toto lalalanga aea ga idae ta gaga ga ingata tad. Tota tad ga imapoga ga iman rua, ta gid Israel ga tilalala ngan tano mamasa ta tiuore ga tila iadag. ¹⁷ Be ega, gau ga nakado ta gid Isip lolod matua ta tiparpar ngan nasinga gid. Be gau ga naparau pan maron kapei togid Isip toman ngan ele panua paraunga ad ga led karis ga gid karis itamatama, ta naeasal gid. Ngan leg kadonga toa ne, gid panua ga tisoa gau edag. ¹⁸ Be oangga naeasal maron kapei togid Isip ga ele karis ga gid karis itamatama toa bedaoa, eine gid Isip ga tiuatai kemi mambe gau eine MARON.”

¹⁹ Io, anggelo ton Deo toa imugamuga ngan gid Israel led panua paraunga ad, tota ipul ei mulian ta ila imadid muriai ngan gid. Be laulau mamarae toa ilalala ga imugamuga ngan gid, tota ipul ei mulian pade ta ila imadid muriai ngan gid. ²⁰ Ta ila imadid rabu ngan gid panua paraunga ad togid Israel ga togid Isip. Ngan bong dodol toaiua laulau kapei toa oa ikado dodom kapei ila pagid Isip, be tibur meremere ila pagid Israel. Tota gid

Isip tirangrang ngan tila boloma pagid Israel mao ga irangrang ngan gaisala.

²¹ Idio ta Moses isoa ibage ga idae ta igaga ga ingata tad, ta MARON ikado ga rai kapei iuot ado ele parangai ga inam ta ipalua tad irangrang ngan gaisala. Be tad imapoga ga iman rua, ta tano gadio madaoan iloleai, tota imamasa ga iuot masaeai. ²² *Ta gid Israel tilalala ga tiuore iadag ngan tano mamasa. Be tad iuot mambe kali imadmadid led edap isaleai iadag ga iadag.

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Gid Israel tilalala ga tiuore iadag ngan tano mamasa.

²³ Be gid Isip tilado tatan gid, ta maron kapei Isip aea ele os ga karis ga gid karis itamatama toa ngada oa tinasi gid ga tila rabu ngan tad toa oa.

²⁴ Gaga iuangga itakai, be MARON imamado rabu ngan laulau mamarae ga dinga, ta imata isulug pagid panua paraunga ad togid Isip ta ipabuobuo laborad ga timangamanga. ²⁵ Ta ikado ga led karis aed tos ga tos, ta tirangrang ngan tiladlado

* **14:22:** 1Ko 10.1-2, Ibr 11.29

kemi mao. Tota gid Isip tikeo, “Manmanae! Tala aluai ngan gid Israel. Ad MARON iparau ala ngan gid ga inam pagita.”

²⁶ Ga kus ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Soa bagem ga idae ta gaga ga ingata tad, ta tad ga krau ga isulug ta irobi gid Isip toman ngan led os ga karis ga gid karis itamatama.” ²⁷ Io, gaga itakai ta Moses isoa ibage ga idae ta igaga ga ingata tad. Tota tad krau ga isulug mulian imuliai. Gid Isip tigera ta tiuangga tiaoa ngan, be tirangrang mao, ngansa MARON itado gid ga tidudunga tad iloleai. ²⁸ Be tad ilele mulian ta irobi gid karis ga gid karis itamatama ga gid panua paraunga ad toa ngada oa ton maron kapei Isip aea. Gid Isip toa tinasi gid Israel ga tila tad irabuiai oa, eta ngan gid iluai mulian mao. Toa ngada oa timatemate ga kus.

²⁹ Be gid Israel tilalala ga tiuore ga tila iadag ngan tano mamasa. Be tad iuot mambe kali imadmadid led edap isaleai iadag ga iadag. ³⁰ Ngan ado toaiua, MARON ibada mulian gid Israel pagid Isip bagedeai. Be gid Israel tigera gid Isip timate ga patid ienono labiai. ³¹ Gid Israel tigera MARON iasal gid Isip ngan iura kapei toa bedaoa, ta timataud ga tilolon ngan MARON, be lolod matua ngan ei ga ngan ele paeaeanga Moses pade.

15

Moses ele baunga

¹ *Ngan ado toaiua, Moses gisingada gid Israel tikado baunga ga oaine ila pan MARON.

---

* **15:1:** PM 15.3

“Gau ga nakado baunga ila pan MARON,
ngansa ei iasal aea miri itamatama,
ta ieda idae gadae tau.

Gid os toman ngan os itamatama,
itado gid ga tisulug tadiai.

²* MARON ipamatua gau ta urag kapei,
ta nakado baunga toa ne ngan ei.

Ei ibada gau mulian,
ta gau ga nasoa ieda.

Ei gau ag Deo ga Deo ton tamag pade,
ta gau ga nakado baunga ngan soanga ieda.

³ MARON ei eaba paraunga aea ede toa iura kapei.
Ei ieda MARON.

⁴ Ei itado maron kapei Isip aea ele karis ga panua
paraunga ad
ga tisulug tadiai.

Maron kapei togid Isip ele madidnga kemikemi
tidal ngan tad Singsingia ga timate.

⁵ Tad kapei irobi gid,
ta timadi ga tisulug madaoan iloleai mambe
pat.

⁶ “O MARON, bagem oatai iura kapei tau ta ipa-
solan lem taranga.

Maron, bagem oatai ipurum am miri ita-
matama ga kus.

⁷ Eao mamado gadae tau
ta easal gid panua toa tikado paraunga pago
ta tado gid ga tisulug gadio.

Eao lolom bake mambe dinga irarabal,
ta nono am miri itamatama ga kus
mambe purup imisimisi.

---

* 15:2: Sng 118.14, Ais 12.2

- 8 Aoam uru iuso tad ta isum ga idae.
Be ngalu kapepei timadid tutui iadag ga
iadag mambe kali.
Ta tad kapei imadid matua toa madaoan
iloleai oa.
- 9 “Am miri itamatama tikeo,
‘Gai ga abutatan gid ta aluku gid.
Be gai ga apota alele led danga sisid kemikemi.
Gai ga akere gai ngan led danga sisid
kemikemi aea badanga.
Gai ga anusi lemai didi paraunga aea
ta apaeabu ngan gid ngan gai uramai.’
- 10 Be eao uso aoam uru pakelede,
tota tad irobi gid.
Ta timadi ga tisulug madaoan iloleai mambe
pat.
- 11 “O MARON, Deo eta pade mambe eao mao.
Eao kekelego tutui tau ta mamado gadae.
Panua toa ngada ne timataud ngan eao ta
tipakuru ngan go,
be eao pamatala gid panua ngan lem uisinga
kapepei.
- 12 Eao patutui bagem oatai,
tota tano ipokakai ta ison gid.
- 13 “Be ngan lem kadonga lolo isat aea ga mata
tutui aea,
eao bada lem panua mulian ngan led naurata
paeaeanga,
ta eao madid ga mugamuga ngan gid.
Ngan eao uram, eao ga pasolan gid ngan led edap,

- ta tilalala ga tila ngan tibur kemi toa eao sio
ga iman lem.
- 14 Be gid alu padengada toa tilongo ngan lem
kadonga,
timataud kapei ga tisamimi.
Mataudnga kapei ga ibada gid Pilistia.
- 15 Gid madidnga togid Idom ga timataud ta
laborad imangamanga.
Gid madidnga togid Moap ga tisamimi paea-
mao tau.
Be gid panua Kenan ga timataud ta tiaoa
alele.
- 16 Gid toa ngada oa ga timataud ga lolod ede ga
ede.
Ngan eao bagem iura kapei,
gid ga tisapun mao mambe pat,
ga irangrang ngan lem panua tilalala ga tisapir ga
tila.
MARON, gid panua toa oa eao ol gid ga timan
lem.
- 17 O MARON, gid mambe eao lem abei kemi ede toa
earum dadangai.
Ta eao ga bada gid ga tila timado kemi
ngan lusi toa eao sio ga iman lem.
Tibur toa oa, eao mulmulim ngan.
Ngan eao bagem eao kado lem tibur
madonga aea toa eoa.
- 18 MARON, danga toa ngada ne ga idio eao bage-
meai
somisomi ga ilalala ga ila.”

Miriam ele baunga

- 19 Ngan ado toaiua, maron kapei togid Isip
ele panua paraunga ad ga led karis ga karis

itamatama tinasi gid Israel ga tila rabu ngan tad kapei, be MARON Deo ikado ta tad iluai mulian ga irobi gid. Be gid Israel tilalala ga tila tad irabuiai ngan tano mamasa.

²⁰ Ta ngan ado toaiua, Aron iliu Miriam, taine toa ibabada Deo iaoa, ibada ele golo ta gid taine tinasi ei ta tibada led golo pade ta titoltol. ²¹ Ta Miriam ikado baunga ila pagid ga bedane:

“Gimi abau ga ila pan MARON,
ngansa ei iasal aea miri itamatama,
ta ieda idae gadae tau.
Gid os toman ngan os itamatama,
itado gid ga tisulug tadiai.”

Eau imana paipai

²² Idio ta Moses ibada gid Israel ta titnan tad Singsingia ta tilalala ga tila ngan tibur modamodanga ieda Sur. Tilalala alele ngan tibur modamodanga irangrang ngan ado tol, be tigera eau eta mao. ²³ Ga kus ta tiuot ngan eau ede ngan tibur Mara, be tirangrang ngan tiun mao, ngansa imana paipai. Ngan ipu toaine tiuato tibur toa oa ieda Mara*. ²⁴ Tota gid panua tiririak ngan Moses ta tikeo, “Gai ga aun saoa?”

²⁵ Idio ta Moses iansaban ga ila pan MARON, ta MARON ipasolan ei ngan abei itul ede ienono. Moses ibada ta itado ga isulug eauiai. Tota eau toa oa imana iuot marilonga kemi, ta tirangrang ngan tiun.

Toa eoa Deo idol apu edengada ngan gid tinasnasi, be itoba gid toa eoa, ngansa iuangga iuatai,

---

* **15:23:** Edaeda Mara ipu eine danga imana paipai.

gid ga tinasi ilinge, mao madongan? ²⁶ Ta ikeo pagid, “Gau MARON Deo togimi. Oangga alongo-longo lingeg ga akado kadonga tututui ngan gau matag ta alongo kemi leg apu toa ngada ne ga anasnasi, eine gid dibala papaeamao toa nakado ga iuot ngan gid Isip, eta ngan gid ga iuot ngan gimi mao ga mao tau. Ngansa gau MARON toa nakemikemi ami dibala.”

²⁷ Ga kus ta tilalala ga tiuot ngan tibur Elim. Toa eoa eaumata sangaul igegea rua ienono ga abei det† sangalima sangaul rua timadmadid. Tota gid Israel tirau saupu boloma ngan eau toa oa.

16

Deo ipan gid Israel ad mana ga man kaeau

¹ Taiko rua muriai ngan gid Israel titnan Isip, ngan taiko toa oa aea ado sangaul igegea lima, gid Israel toa ngada oa titnan tibur Elim ta tilalala ga tila ngan tibur modamodanga ieda Sen. Tibur toa oa ienono rabu ngan tibur Elim ga lusi Sainai.

² Ngan tibur modamodanga toa oa gid Israel toa ngada oa tiririak ga ila pan Moses ga Aron. ³ Gid Israel tikeo pagisirua bedane, “Gai aoangga kemi ngan MARON ipamate gai motean ngan tibur Isip. Toa eoa lemai ulo iuon ngan masilau imedameda ta gai aeanean annga irangrang ngan lemai kimnga. Be gimirua abada gai ga anama ngan tibur modamodanga toa ne ta aoangga apamate gai toa ngada ne ngan pitoro.”

---

† 15:27: Abei det imata mambe bu, be itautau imana kemi ngan eaneangga.

⁴ *Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Ega, gau ga nakado ta annga itaptap mariambai ga isulug mambe aoara. Ngan ado kelede kelede gid panua ga tiuot ta tila tigou annga toa oa irangrang ngan ado kelede aea. Ngan kadonga toa ne, eine ga natoba gid ta naoatai, gid ga tinasi lingeg, mao madongan? ⁵ Be ngan ado lima ga ede aea, gid ga tibada annga irangrang ngan ado rua, ta tinono motean ga ienono.”

⁶ Tota Moses ga Aron tikeo pagid Israel toa ngada oa bedane, “Labone lailai gimi ga aoatai kemi mambe MARON kekelen ibada gimi ta atnan Isip. ⁷ Gimi aririak ga ila pan MARON, ta ei ilongo na. Tota sabale gaisala gimi ga agera MARON ele taranga kapei. Ikamado ga aririak ga inam pagai? Gairua panua sapaeen.” ⁸ Be Moses ikeo pade bedane, “Oangga MARON ipan ami masilau lailai ga ipan ami annga gaisala ga irangrang ngan lemi kimnga, eine gimi ga aoatai mambe ei kekelen ibada gimi ta atnan Isip. Ngansa ei ilongo gimi aririak ga ila pan. Gairua panua sapaeen. Gimi aririak ga inam pagai, be tautaunga aririak ga ila pan MARON.”

⁹ Ga kus ta Moses ikeo pan Aron, “Keo pagid panua Israel toa ngada ne bedane, ‘Gimi anam amadid boloma pan MARON, ngansa ei ilongo lemi ririakna na.’ ”

¹⁰ Io, Aron iposaposa maitne pagid panua Israel, be matad ila ngan tibur modamodanga ta tigeria MARON ele taranga kapei iuot laulauiai ga isulug.

---

* **16:4:** Ins 6.31

¹¹ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, ¹² “Gau nalongo gid Israel tiririak ga inam pagau. Tota keo pagid, ‘Lilai sagogogo gimi ga aean masilau imedamede, be gaisala gimi ga aean annga iranrang ngan lemi kimnga. Toa bedaoa ta gimi ga aotai kemi mambe gau eine MARON Deo togimi.’ ”

¹³ Io, ngan lilai toaiua gid man kaeau tiroro ga tisulug ta tiuon ngan led saupu. Be gaisala ngan ado sae, namul bong aea isulug ta ikado led saupu idigedige ga iburisinga. ¹⁴ Be namul toa oa imamasa ga ila ga kus ta tigera gid danga gereirei busa ienono tano igogoeai mambe mama aea kota be malamalan. ¹⁵ *Ta gid Israel tigera ta tiposa pol ngan gid bedane, “Danga ne saoa?” Ngansa tigera danga eta bedaoa mugaeai mao.

Be Moses ikeo pagid bedane, “Eine ami annga toa MARON ibada ga ila pagimi. ¹⁶ MARON iposa matua pagita bedane, ‘Gimi keledede keledede ga abada annga toa ne iranrang ngan gimi aean. Anonoi ngan ulo gereirei keledede keledede ta apota ga iranrang ngan lemi panua pida ngan palata ede.’ ”

¹⁷ Idio ta gid Israel tikado toa bedaoa mambe Moses ikeo pagid ngan. Panua edengada tigou busa, be panua padengada tigou busa tau mao. ¹⁸ *Ga kus ta tinonoi ngan gid ulo gereirei, ta tigera mambe gid panua toa tigou busa, eine gid ad ikaranga ngan gid, be gid panua toa tigou busa tau mao, gid ad pade ikaranga ngan gid. Gid toa ngada oa tibada ga iranrang ngan gid.

---

* **16:15:** 1Ko 10.3   * **16:18:** 2Ko 8.15

¹⁹ Ta Moses ikeo pagid, “Irangrang ngan gimi adol annga ilia eta ga idio gaisala mao.”

²⁰ Be mao. Panua edengada tilongo Moses ilinge mao ta tidol annga ilia ga idio gaisala. Be tigera iuon ngan motamota gereirei ga iuad paeamao. Tota Moses ilolo bake ngan gid.

²¹ Gaisala ngan ado ga ado, panua toa ngada oa tigou annga toa oa ga irangrang ngan gid. Be oangga ado idae ta tibur oanaoana, annga isaoa ienono tanoelai maitne, tota ado inono ga isapa.

²² Be ngan ado lima ga ede aea, tigou busa tede irangrang ngan ado rua. Tigou irangrang mambe ulo gereirei rua ngan panua kelede kelede. Be gid madidnga togid Israel tila tipalongo Moses ele toa bedaoa. ²³ *Ta Moses ikeo pagid, “MARON iposa matua pagita ga bedane, ‘Sabale eine Ado Earainga aea ton MARON. Ei idol ele ul ngan ado toa oa. Tota gimi ga anono annga toa ngada ne labone. Gimi atuba ngan dinga, mao oangga akim, anono ngan ulo. Be adol ami annga ilia iadag iman sabale aea.’ ”

²⁴ Io, tota tidol ad annga ilia iadag ga idio iman sabale aea, mambe Moses ikeo pagid ngan. Be annga toa oa ibudabuda mao, ga aea motamota eta mao pade. ²⁵ Ta ngan ado sae Moses ikeo pagid, “Ami annga ilia iadag, tota aean labone. Ngansa labone eine Ado Earainga aea ton MARON. Irangrang ngan gimi aot ngan annga eta toa ne labone mao. ²⁶ Gimi ga agou annga toa ne irangrang ngan ado lima ga ede, be ngan ado lima

---

* **16:23:** IM 20.8-11

ga rua aea, gimi ga aot ngan eta mao, ngansa eine Ado Earaingga aea.”

²⁷ Be mao. Ngan ado lima ga rua aea, panua edengada tiuot ga tila ngan gounga annga toa oa, be tiuot ngan eta mao. ²⁸ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Ngeda be gimi atnan lemi tanga balbal ta alongo ga anasi lingeg? ²⁹ Alongo kemi. Gau MARON Deo nadol Ado Earaingga aea ngan luanga gimi. Ngan ipu toaine, ngan ado lima ga ede aea, napan ami annga irangrang ngan ado rua. Be ngan ado lima ga rua aea, gimi toa ngada ne manta adio lemi saupuiai. Irangrang ngan eaba eta iuot ga ila gaot ngan saupu mao.” ³⁰ Tota gid panua tiaragid ngan ado lima ga rua aea.

³¹ *Gid panua Israel tiuato annga toa oa ieda mana*. Mana toa oa bodbode be gereirei mambe abei korianda† ipuapua. Be imana mambe mama tisama ngan bon isul. ³² Be Moses ikeo, “MARON iposa matua pagita ga bedane, ‘Abada ulo kakaueta iuon ngan mana ta adol kemi ga ienono ngan lemi gergeu ga tibutibumi tigera muriai ga ilalala ga ila. Toa bedaoa ta tiu-atai ngan annga toa napan pagimi ngan tibur modamodanga muriai ngan nabada gimi ta atnan Isip.’ ”

³³ *Ta Moses ikeo pan Aron, “Bada ulo kakaueta ta nonoi ngan mana. Ga kus ta dol ga idio

---

* **16:31:** Nam 11.7-8 * **16:31:** Ngan posanga Ibru, mana ipu bedane: Danga ne saoa? (Gera posanga ngan IM 16.15.) † **16:31:** Korianda eine abei toa oa ieda ngan posanga Inglis. Ngan Ibru tiuato gat. Be itautau ga ipuapua gereirei ga kaponga. * **16:33:** Ibr 9.4

MARON imatai, ta ienono ngan pasolannga pagid tibutibuda muriai ga ilalala ga ıla.”

³⁴ *Io, Aron ikado mambe MARON ikeo pan Moses ngan, ta idol mana toa oa ga idio boloma ngan korol apu aea, ta imulmuli toa eoa. ³⁵ *Gid Israel tianean mana ga irangrang ngan rai sangaul pange. Be ngan rai toa sangaul pange oa kus, tila tiuot ngan tibur kapei Kenan aea but ta timamado kemi ga tianean annga dadangai.

³⁶ (Ngan ado toaiua, gid Israel tiuadoade annga ngan gid ulo gereirei ga kapeipei. Gid ulo kapeipei irangrang ngan titok ulo gereirei sangaul ga idudunga ngan.)

17

Eau iuot ngan pat

¹ Gid panua Israel toa ngada oa titnan tibur modamodanga ieda Sen, ta tilalala ga tila ngan tibur ga tibur mambe MARON ikeo pagid ngan. Ga kus ta tirau saupu ngan tibur ieda Repidim. Be toa eoa eau eta ienono ngan gid panua tiun mao. ² Tota tiririak ga ıla pan Moses ta tikeo, “Bada eau ga inam aun!”

Be Moses ikeo, “Ikamado ga aririak ga inam pagau? Gimi aoangga atoba MARON iura ngan saoa?”

³ Be gid panua marumian gid kapei tau, ta tiririak ga ıla pan Moses ta tikeo, “Eao kamado bada gai ta atnan Isip? Eao kim gaingada lemai gergeu ga masilau mud marumian gai ga amate?”

---

* **16:34:** IM 25.10-22, 37.1-9   * **16:35:** Jos 5.12

⁴ Idio ta Moses iansaban MARON ta ikeo, “Eine ga nakado mado ngan gid panua toa ne? Teta pade ga tiraaurau gau ngan pat ga namate.”

⁵ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Bada gid kapepei etangada togid Israel ta gimingada alalala ga amuga ngan gid panua. Be bada lem toto lalalanga aea toa mugaeai eao bal eau Nail ngan, ta gimingada ala. ⁶ Be ega, gau ga namadid matameai, gadae ngan pat kapei ngan lusi Orep. Ta eao ga bal pat toa oa, ta eau ga ilele ga iuot, ta gid panua tiun.” Io, Moses ikado toa bedaoa ngan gid kapepei Israel matad. ⁷ Ta iuato tibur toa oa ieda rua bedane: Masa ga Meriba.* Eine ngansa gid Israel tiposa malmal ga ila pan Moses ta tibeta, “MARON imamado rabu ngan gita, mao mao?” Be ngan kadonga toa bedaoa, titoba MARON iura.

Gid Israel tiasal gid Amalek ngan paraunga

⁸ Idio ta gid Amalek tinam tikado paraunga pagid Israel ngan tibur Repidim. ⁹ Ta Moses ikeo pan Iosua bedane, “Sio leda arangaranga etangada, ta gimingada ala aparau pagid Amalek sabale. Be gau ga nakikisi toto lalalanga aea ton Deo ta namadid gadae bereoeai.”

¹⁰ Tota Iosua toman ngan gid panua paraunga ad togid Israel tiparau pagid Amalek, mambe Moses ikeo ngan. Be Moses ga Aron ga Ur tidae ga tila bereo ipaoeai. ¹¹ Somisomi oangga Moses isoa ibage ga idae, gid Israel tiasal gid Amalek ngan paraunga. Be oangga ibage isulug, gid

---

* **17:7:** Ngan posanga Ibru, edaeda Masa ipu eine Titoba. Be edaeda Meriba ipu eine Tiposa malmal.

Amalek tiasal gid Israel. ¹² Idio ta Moses ibage imamatenga, tota Aron ga Ur tibada pat ede ga inama, ta Moses idio imado ngan. Gisirua timadid iadag ga iadag boloma pan, ta tikisi ibage ga idae ta imulmuli ga irangrang ngan ado idil. ¹³ Tota Iosua toman ngan gid Israel tiasal gid Amalek ngan paraunga, ta tipaeabu ngan gid ngan didi paraunga aea.

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Gid Israel tiasal gid Amalek ngan paraunga.

¹⁴ *Ga kus ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Bode posanga ga oaine ga idae ngan laulau ede, ngan gid panua matad nanan ga bedane, ‘Gau ga napamukuru gid Amalek, ta irangrang ngan gid

* **17:14:** Lo 25.17-19, 1Sml 15.2-9

panua matad nanan gid pade mao.’ Be eao ga palongo Iosua ngan posanga toaine pade.”

¹⁵ Idio ta Moses ipagun popou tenainga aea ta iuato popou toa oa ieda bedane, “MARON ei mambe gau leg mirmir†.” ¹⁶ Moses iuato ieda toa bedaoa ngansa ikeo, “Gid tigaga baged ngan paraunga ga ila pan MARON toa imamado ngan ele mul maron aea. Tota MARON ga ipaparau pagid Amalek ga led gergeu ga tibutibud ga ilalala ga ila.”

18

Ietro ila igera Moses

¹ Be Moses ilaoa Ietro, eaba tenainga aea ngan tibur Midian, ilongo ngan danga toa ngada oa Deo ikado ngan luanga Moses ga ele panua Israel. Be ilongo pade ngan saoa danga MARON ikado ngan badanga gid Israel ta titnan Isip.

²* Be mugaeai Moses isula iadaoa Sipora toman ngan ele gergeu rua ga tila pan ilaoa Ietro ta tidio pan. ³* Moses ele gergeu toa rua oa, ede ieda Gersom, ngansa mugaeai Moses ikeo, “Gau eaba ngan tibur ede pade, be nanam namado ngan tano toa ne.”* ⁴ Be iuato ele gergeu ede pade ieda Elieser, ngansa ikeo, “Deo ton tamag, ei gau

---

† **17:15:** Gita labone taoatai ngan gid Israel led mirmir imata madongan mao. Be danga toa Moses ikeo ngan, eine malo ede toa tipit ga idae ngan abei mamarae ta iman kilala ngan alu togid.

* **18:2:** IM 2.21-22 * **18:3:** PA 7.29 * **18:3:** Ngan posanga Ibru, edaeda Gersom itang lalaede mambe posanga ede pade ipu bedane: eaba ngan tibur ede pade.

ag luanga. Ibada gau mulian, ta irangrang ngan maron kapei Isip aea ipamate gau mao.”†

⁵ Tota Moses ilaoa Ietro toman ngan Moses iadaoa ga ele gergeu rua tinam tiuot pan Moses ele saupuiai ngan tibur modamodanga boloma ngan lusi ton Deo. ⁶ Be mugaeai Ietro iabalan posanga ga ila pan Moses bedane, “Gau laoam Ietro toman ngan adaoam ga lem gergeu rua aoangga anam pago.”

⁷ Moses ilongo toa bedaoa ta idae ga ila iuot pan Ietro edapeai. Ta Moses ikor iae boloma pan. Ga kus ta ibusum ipapa. Tibeta pol gid ngan led madonga ga kus ta tidudunga Moses ele palatai. ⁸ Ta Moses ininipu pan ilaoa ngan danga toa ngada oa MARON Deo ikado ngan maron kapei togid Isip ga ele panua. Be ininipu pade ngan gid danga kulupulupu iuotot ngan gid Israel toa edapeai, be somisomi MARON ilualua gid ga ibada gid mulian.

⁹ Be Ietro itin igelgel kapei ngan longonga danga kemikemi toa ngada oa MARON ikado ngan badanga gid Israel mulian pagid Isip bagedeai. ¹⁰ Ta Ietro ikeo, “Tasoa MARON ieda, ngansa ei ibada gimi mulian pan maron kapei Isip aea ga ele panua bagedeai, ta atnan lemi naurata paeaeanga pagid. ¹¹ Labone naoatai kemi mambe MARON Deo iasal gid deo toa ngada oa, ngansa ei ipanas gid panua tanga balbal ad toa tiuangga tikado paeamao ngan ele panua Israel.” ¹² Io, ga kus ta Moses ilaoa Ietro idol masilau ede ga

---

† **18:4:** Ngan posanga Ibru, edaeda Elieser ipu bedane: Deo eine gau ag luanga.

idae dingaeai, ta dinga inono ga imomout ga kus ta iman ele tenainga ga ila pan Deo. Be ikado tenainga padengada ga ila pan Deo pade. Ta Aron toman ngan gid kapeipei Israel ad toa ngada oa tila tian annga toa Deo imatai oa toman ngan Moses ilaoa Ietro.

Tidol panua edengada ngan patutuinga posanga

¹³ Ngan ado sae Moses idio imado ngan patutuinga posanga togid panua Israel. Be panua busa tinam pan ga timadmadid ga tisanga ei gaisala ga irangrang ngan lailai. ¹⁴ Be Moses ilaoa Ietro igera danga toa ngada oa Moses ikakado ngan luanaga gid panua ta ikeo, “Kadonga toa eao kakado ngan gid panua toa ne madongan? Eao kamado kekelego patutui posanga ngan gid? Gera, gid panua toa ne timadmadid be tisangasanga go gaisala ga irangrang ngan lailai.”

¹⁵ Ta Moses ikeo pan ilaoa bedane, “Gid panua tinam pagau ngansa tiuangga tiuatai ngan Deo ele kimnga ta tinasi. ¹⁶ Somisomi oangga panua rua aoad parau, tibada gid ga tinam pagau, ta gau nakeo ga sai ngan gisirua itutui, ta napaoatai gid ngan gid apu ton Deo.”

¹⁷ Be Moses ilaoa ikoli ele posanga bedane, “Edap toa eao nasi ngan kadonga naurata toa ne, eine kemi mao. ¹⁸ Naurata toa ne ikulupu tau ngan eao kekelego kado. Oangga eao kekelego kado, eine gimingada panua toa ngada ne ga atolatola. ¹⁹ Be longo ga inam pagau, ta napanasi go ngan edap kemi ede ngan kadonga naurata toa ne. Ta Deo ga imamado toman ngan eao.

Eao ga man gid panua bebed ta raring ga ila pan Deo ngan patutuinga led aoa parau. ²⁰ Eao ga pananale gid ngan Deo ele apu, ga paoatai gid ngan edap isaoa kemi ngan tinasi ga saoa naurata kemikemi tikakado. ²¹ Be manta sio panua kemikemi oatainga ad etangada rabu ngan gid Israel toa ngada oa, ta timan madidnga ga timugamuga ngan gid panua bunoringring, ga padengada timuga ngan panua bunu, ga padengada timuga ngan panua sangalima, ga padengada timuga ngan panua sangaul. Gid madidnga toa ne, manta tilolon ngan Deo, ga tarangrang ngan taeadi gid, be manta tinid ngan panua tiparumrum gid ngan pat mao. ²² Gid ga tipatutui posanga pagid panua somisomi, be oangga posanga eta kapei tau ngan gid, eine ga tilongean ga ila pago. Gid kekelegid ga tipatutui posanga gereirei. Toa bedaoa ta tilualua eao ngan naurata toa ne, ta eao lem naurata malamalan. ²³ Oangga eao nasi bedane, be Deo ilolo kelede ngan pade, eao ga madid matua ngan naurata toa ne, be gid panua ga lolod itarui ta tiluagid mulian.”

²⁴ Io, Moses ilongo ilaoa ele posanga ta ikado danga toa ngada oa mambe ikeo pan ngan. ²⁵ Ei isio gid panua kemikemi oatainga ad rabu ngan gid Israel toa ngada oa, ta idol gid ga timan madidnga ngan gid panua bunoringring, ga panua bunu, ga panua sangalima, ga panua sangaul. ²⁶ Gid tipatutui posanga ngan gid panua somisomi. Ta gid kekelegid tipamate posanga gereirei. Be gid posanga kapeipei, tilongean ga ila pan Moses.

²⁷ Ga kus ta Moses ital ilaoa Ietro ga ila edapeai,

ta iluai mulian ga ila ele tuangai.

19

Gid Israel tila timado boloma lusi Sainai ipuiyai

¹ Taiko tol muriai ngan gid Israel titnan Isip, ngan ado imuga ngan taiko toa oa, gid Israel tiuot ngan tibur modamodanga ieda Sainai. ² Titnan tibur Repidim ga kus ta tila tiuot toa eoa. Ta gid Israel tirau saupu ngan tibur modamodanga boloma lusi Sainai isaleai.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society
Gid Israel tirau saupu boloma ngan lusi Sainai isal.

³ Idio ta Moses idae ga ila pan Deo. Be MARON imamado lusiai ta ibaba ga ila pan Moses ta ikeo, “Eao ga palongo Iakop ituhtub toa gid panua Israel ga bedane, ⁴Gimi agera soa danga nakado ngan gid Isip. Ga pade gimi agera nabisi gimi mambe man abalem ibisi ele gergeu ngan ibagbage, ta nabada gimi ga anam ta adio pagau.

⁵ **Be labone, oangga gimii alongo lingeg ga anasi kemi posanga toa narau toman ngan gimii, eine gimii ga aot leg panua. Tautaunga, gid alu toa ngada ne tanoelai gau togau, be gau ga nasio gimii, ta aot leg panua toa lolod ikimkim. ⁶ *Gimii ga amado gau bagegeai ta akakado leg naurata ngan luanga gid panua ta lolod matua ngan gau. Gau leg ul ga ienono ngan gimii, ta gimii aot leg panua tututui rabu ngan gid alu padengada.’ Be Moses, eao ga bada leg posanga toa ne ga ila pagid Israel.”

⁷ Tota Moses iluai mulian ga ila ta ipaluplup gid kapeipei Israel ad ta ipalongo gid ngan posanga toa ngada ne MARON ikeo pan ngan. ⁸ Ta gid panua linged kelede ta tikeo, “Gai ga akado danga toa ngada ne mambe MARON ikeo ngan.” Tiposa bedaoa ga kus ta Moses ibada led posanga ga ila pan MARON.

⁹ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Ega, gau ga nanam pago ngan laulau kapei aea molomolo, ta gid panua ga tilongo gau naposaposa toman ngan eao. Toa bedaoa ta somisomi gid ga tiadi go.” Ga kus ta Moses ikeo pan MARON ngan gid panua led posanga.

¹⁰ Ta MARON ikeo pan Moses, “La pagid panua ta dol leg ul ngan gid labone ga sabale. Ta keo pagid ngan tinasi kadonga ngan pasolannga mambe leg ul ienono ngan gid ga timum led danga sisid, ¹¹ ta tikemii gid mulian ngan ado tol aea. Ngansa ngan ado tol aea, gid ga tigera gau MARON nasulug ga

---

* **19:5:** Lo 4.20, 7.6, 14.2, 26.18, Tt 2.14

* **19:5:** 1Pe 2.9

* **19:6:** PM 1.6, 5.10

nanam ta nadio ngan lusi Sainai. ¹² * Be eao ga dol but ga ibalil ngan lusi ta pabib led bedane, ‘Agabit kemi. Ngan kado ta alaputian but toa ne ta adae ga ala lusiai. Be anam boloma lusi ipuiai mao pade. Ngansa oangga sai ilaputian but toa ne, manta arau ei ga imate. ¹³ Be irangrang ngan gimi arau ei ngan bagemi mao. Manta araurau ei ngan pat, mao agal ei ngan tutupi. Oangga eababa mao masilau eta ilaputian but toa ne, manta apamate ei toa bedaoa. Be oangga gimi alongo taule itang, tota adae ga anam lusiai.’ ”

¹⁴ Io, Moses isorir lusiai ga isulug, ta ila pagid panua ta idol Deo ele ul ngan gid, ta ikeo ga tinasi kadonga ngan pasolannga mambe Deo ele ul ienono ngan gid ta timum led danga sisid pade. ¹⁵ Ta ikeo pagid, “Manta akemi gimi mulian ngan ado tol aea. Be aenono toman ngan gid taine mao.”

¹⁶ **Io, gaisala ngan ado tol aea, gla isamil ga pelaka itang, be laulau kapei iluga lusi. Be taule itang kapei tau, ta gid panua toa saupuiai oa timataud kapei ga tisamimi. ¹⁷ Idio ta Moses ila imuga ngan gid panua ta tila timadid lusi ipuiai, ngansa teta pade tilup toman ngan Deo. ¹⁸ Be MARON imamado ngan dinga kapei ta isulug ga inam ngan lusi Sainai, be basu kapei puk ga idae ta iluga lusi. Basu toa oa kapei mambe suksuknga kapei ede aea basu. Be lusi isamimi paeamao tau. ¹⁹ Taule itang ga ila kapei ga kapei tau. Ga kus ta Moses iposa, ta Deo ilinge ikoli ele posanga.

---

* **19:12:** Ibr 12.18-20   * **19:16:** PM 4.5   * **19:16:** Lo 4.11-12

²⁰ Be MARON isulug ta imadid lusi Sainai ilaborai. Ta ibaba Moses ta idae ga ila pan toa lusi ilaborai oa. Tota Moses idae ga ila, ²¹ ta MARON ikeo pan, “Sulug ga la ta kado posanga matua pagid panua ngan tilaputian but toaine mao. Ngan kado ta tigera gau MARON ta gid busa timate. ²² Be gid panua tenainga ad pade, manta tilolon ngan ul toa nadol ngan gid ta tinasi kadonga ngan pasolannga mambe leg ul ienono ngan gid. Ngan kado ta napaeabu ngan gid.”

²³ Ta Moses ikeo pan MARON, “Be gid panua tirangrang ngan tidae ga tinam lusiai ne mao. Ngansa eao posa matua pagai ta adol but ga ibalil ngan lusi Sainai. Toa bedaoa ta tilolon ngan lem ul toa ne.”

²⁴ Be MARON ikeo pan, “Sulug ga la ta bada Aron ta gimirua adae ga anam pagau. Be iranrangrang ngan gid panua tenainga ad ga gid ipom tilaputian but ta tidae ga tinam pagau mao. Ngan kado ta napaeabu ngan gid.”

²⁵ Io, tota Moses isulug ga ila ta ipalongo gid ngan posanga toa ngada ne.

20

Deo ele apu kapepei sangaul

¹ Ta Deo ikado posanga toa ngada ne ga bedane,

² “Gau MARON Deo togo, toa nabada go ga tnan Isip. Ngan tibur toa oa mugaeai tipakala go ta eao kakado led naurata paeaeanga.

³ “Iranrangrang ngan deo eta pade iman am deo mao. Gau kekelegau naman am Deo.

4 *⁴“Irangrang ngan eao kado lem deo eta aea namer mao. Be kado danga eta pade aea namer mao pade. Danga eta ienono buburiai, mao tanoelai, mao ngan eau gadio tanoelai, irangrang ngan eao kado aea namer mao. 5 *⁵Be irangrang ngan eao kor aem ngan gid deo padengada mao ga soa edad mao pade. Ngansa gau, MARON Deo togo, naparpar tau ta irangrang ngan nalongean deo eta pade ibada mulig mao. Be sapedua lolod paeamao ngan gau, gid led idil paeamao ienono matageai, ta gau ga napanas gid ngan led kadonga sat ga napanas led gergeu ga tibutibud ga led sasasa pade. 6 Be sapedua lolod ikim gau ga tinasnasi leg apu, gau ga lolog ikim gid pade ga nanasi kadonga mata tutui aea pagid toman ngan led gergeu ga tibutibud ga ila irangrang ngan led panua iaoa bunoringring muriai ngan gid.

7 *⁷“Irangrang ngan eao oato am MARON Deo ieda sapaeen mao. Ngansa gau MARON ga napanas sapedua toa tiuatoato edag sapaeen.

8 *⁸“Eao manta matam nanan kemi Ado Earainga aea ta lolon ngan ado toa oa aea ul. 9 *⁹Ngan ado toa lima ga ede ne, eao ga kado lem naurata toa ngada ne. 10 Be ado lima ga rua

---

* **20:4:** IM 34.17, Wkp 19.4, 26.1, Lo 4.15-18, 27.15   * **20:5:** IM 34.6-7, Nam 14.18, Lo 7.9-10   * **20:7:** Wkp 19.12   * **20:8:** IM 16.23-30, 31.12-14   * **20:9:** IM 23.12, 31.15, 34.21, 35.2, Wkp 23.3

aea, eine Ado Earainga aea ton am MARON Deo. Ngan ado toaiua, irangrang ngan eao kado naurata eta mao. Be lem gergeu arangaranga ga taine, ga lem paeaeanga arangaranga ga taine, ga lem masilau mud, ga panua ngan tibur padengada toa tima-mado pago, gimi toa ngada ne arangrang ngan akado naurata eta ngan ado toaiua mao. ¹¹ *Ngansa ngan ado toa lima ga ede oa mugaeai, gau MARON nakado bubur ga tano ga tad ga danga toa ngada ne ienono ngan ga iuot. Be naearagau ngan ado lima ga rua aea. Tota gau MARON nakado posanga kemi ngan pamatuanga Ado Earainga aea ta nadol leg ul ngan ado toa oa.

12 *¹²“Manta lolon ngan tamam ga tnam ta nasi linged. Oangga eao kado toa bedaoa, eine eao ga mamado mole ngan tano toa am MARON Deo iuangga ipan ga iman am.

13 *¹³“Irangrang ngan eao pamate eaba ede pade mao.

14 *¹⁴“Irangrang ngan eao paeabu ngan oainga ngan kadonga arala mao.

---

* **20:11:** OM 2.1-3, IM 31.17   * **20:12:** Lo 27.16, Mt 15.4, 19.19, Mk 7.10, 10.19, Lu 18.20, Ep 6.2,3   * **20:13:** OM 9.6, Wkp 24.17, Mt 5.21, 19.18, Mk 10.19, Lu 18.20, Ro 13.9, Jms 2.11   * **20:14:** Wkp 20.10, Mt 5.27, 19.18, Mk 10.19, Lu 18.20, Ro 13.9, Jms 2.11

15 **“Irangrang ngan eao lublub mao.*

16 **“Oangga eao madid ngan posanga, irangrang ngan eao pakaka ta sol lem eaba ede pade ngan posanga sapaean mao.*

17 **“Irangrang ngan eao ngale ga kim luma ton eaba ede pade mao, ga ngale ga kim iadaoa mao, ga ngale ele paeaeanga arangaranga ga taine mao, ga ngale ele bulmakao ga donki mao, ga ngale ele danga sisid padengada mao pade.”*

Gid panua timataud Deo

18 **Be gid panua tilongo taule itang ga pelaka ele tandanga, ga tigera gla isamil alele ga basu puk ga idae lusiai, tota timataud kapei ga tisamimi. Ta kos ga tiluagid ta timadid aluai tede ngan lusi ¹⁹ ta tikeo pan Moses, “Kemi ngan eao kekelego posa pagai ta alongo. Be kado Deo iposa ga inam pagai ta amate.”*

²⁰ *Be Moses ikeo pagid, “Amataud mao. Deo inam ngan tobanga gimi. Toa bedaoa ta alolon ngan ei, ta irangrang ngan akado kadonga sasat mao.”*

²¹ *Io, gid panua timadmadid aluai tede maitne, be Moses ilalala ga ingata laulau kusuksuk toa Deo imamado ngan.*

Deo ele apu ngan gid deo ad namer ga gid popou tenainga aea

---

* **20:15:** Wkp 19.11, Mt 19.18, Mk 10.19, Lu 18.20, Ro 13.9

* **20:16:** IM 23.1, Mt 19.18, Mk 10.19, Lu 18.20   * **20:17:** Ro

7.7, 13.9   * **20:18:** Ibr 12.18-19

²² Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Keo pagid panua Israel ga bedane, ‘Gimi agera ngan matami ta aoatai mambe gau namamado buburiai ta naposaposa pagimi. ²³ Tota irangrang ngan akado deo eta pade ga itlan gau mao. Be gimi akado lemi deo eta aea namer ngan gol ga silva mao.

²⁴ “‘Abada tano ta akado ngan leg popou tenainga aea, ta arau lemi sipsip ga meme ga bulmakao ngan, ta timan lemi tenainga ga inam pagau. Edengada adol ga idae dingaeai, ta dinga inono ga timomout ga kus, be padengada iman tenainga eaneannga aea ngan gitaingada loloda kelede. Ngan tibur isaoa nadol ngan gimi asoa edag ngan, gau ga nanam pagimi ta nakado kemi ngan gimi. ²⁵ *Be oangga akado leg popou tenainga aea ngan pat, irangrang ngan akado ngan gid pat toa panua tiket oa mao. Ngansa oangga aket pat ngan danga eta mambe kabasi, eine gimi apaeabu ngan, ta irangrang ngan adol ngan leg popou tenainga aea mao.

---

* **20:25:** Lo 27.5-7, Jos 8.31

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

“Irangrang ngan akado popou tenainga aea ngan gid pat toa panua tiket mao.”

26 Be irangrang ngan akado leg popou tenainga aea ga idae gadae mao. Ngan kado ta aeasi ngan tete ga adae ta panua tigera tinimi.’ ”

21

Apu ngan gid paeaeanga sapaean

¹ Deo ikeo pade bedane, “Eao manta bada apu ga gid ne ga ila pagid:

² * “Oangga gimi aol eaba eta Ibru aea ta iman lemi paeaeanga sapaeaan, ei ga iboko pagimi iran-grang ngan rai lima ga ede. Be ngan rai lima ga rua aea, gimi ga alongean ei ta itnan gimi ga ila. Ei ga iuol gimi mao. ³ Oangga ei iriau maitne be gimi aol ei, ei kekelen ga itnan gimi ga ila ngan rai lima ga rua aea. Be oangga gimi aol eaba oainga ga inam toman ngan iadaoa, iadaoa ga ila toman ngan ei ngan rai lima ga rua aea. ⁴ Be oangga aea maron ipaoai ei ngan taine ede ta ipopo ele gergeu etangada, taine toa oa toman ngan ele gergeu ga timan maron ele. Paeaeanga aranga kekelen ga itnan aea maron ga ila.

⁵ “Be oangga paeaeanga toa oa ikeo, ‘Gau lolog ikim tau ag maron ga adaog ga leg gergeu, ta tinig ngan natnan gid ga nala mao,’ ⁶ tota aea maron ga ibada ei ta gisirua tila Deo ele luma aea atama iaoai. Ta ei ga imadid boloma ngan atama aea kisinga, ta aea maron ga idul itanga ngan salumu. Kadonga toa ne iman kilala ngan ei ga ibokoboko paeaeanga pan ga irangrang ngan ele matenga.

⁷ “Oangga eaba eta ilongean inat taine ga ila pan eaba ede pade ta iuol ei ga iman ele paeaeanga sapaeaan, taine toa oa irangrang ngan itnan aea maron ngan rai lima ga rua aea mao, mambe gid paeaeanga arangaranga tikakado oa mao. ⁸ Oangga eaba iuol taine toa oa ta ikeo ga iuai ei, be muriai itin igelgel ngan ei mao, manta ilongean taine toa oa itama masin tiuol ei mulian. Eaba toa oa ele kadonga pan taine itutui

---

* **21:2:** Wkp 25.39-46

mao, tota iranrang ngan ilongean ei ga ila pagid alu padengada ga tiuol ei mao. ⁹ Be oangga isio taine toa oa ga iman inat iadaoa, manta ikakado kadonga kemi ga tutui pan, mambe ikakado ngan inat taine. ¹⁰ Be oangga maron toa oa iuai taine ede pade, manta imariala kemi ngan taine toa mugamuga oa, ta ipan aea annga ga barikia papau ga gisirua tienono pade. ¹¹ Be oangga inasi kadonga toa tol ne ngan taine paeaeanga oa mao, ei manta ilongean ei ta itnan ei ga ila. Be taine toa oa ga ibada olnga eta ga ila pan mao.”

Gid apu ngan patutungu paraunga

¹² *Deo ikeo pade bedane, “Oangga sai irau eaba ede pade ga imate, manta arau eaba toa oa ga imate. ¹³ *Be oangga eaba toa oa itoba ngan pamatenga iuae ede pade mao, be ikakrik ngan ele matenga, manta eaba toa oa iaoa ga ila ngan tibur ede gau ga nasio, ta ei ga imado kemi toa eoa. Ngansa Deo kekelen ilongean iuae toa ede pade oa ga imate. ¹⁴ Be oangga iloilo edap eta ngan raunga eaba ede pade ga imate ta ikado toa bedaoa, manta arau eaba toa oa ga imate. Iranrang ngan iaoa ngan aea panasnga ta ila ngan leg popou tenainga aea mao. Oangga bedaoa, aluku ei toa eoa ta abada ei ga ila ngan tibur ede pade ta arau ei ga imate.

¹⁵ “Oangga sai itapa itama mao itna, manta arau ei ga imate.

¹⁶ * “Oangga gimi agera eaba eta ipaeaoa eaba ede pade, ta ila iuot mambe ele paeaeanga

---

* **21:12:** Wkp 24.17   * **21:13:** Nam 35.10-34, Lo 19.1-13, Jos 20.1-9   * **21:16:** Lo 24.7

sapaean, manta arau ei ga imate. Oangga aluku eaba toa oa, be agera paeaeanga toa oa idio pan maitne, mao oangga agera ilongean ei pagid panua padengada ta tiuol ei, manta arau eaba toa oa ga imate.

¹⁷*“Oangga sai iposa paeamao ngan itama mao itna, manta arau ei ga imate.

¹⁸⁻¹⁹ “Oangga panua rua tiparau, ta eaba ede itapa iuae ede pade, mao oangga irau ei ngan pat, be iuae toa oa imate mao, irangrang ngan gimi apanas eaba toa oa mao. Be oangga iuae toa oa imate mao, be ibada ieieinga ta ienono imuliai, be muriai idae ta ibada ele toto ta ilalala alele, eine eaba toa irau ei oa manta iuol ei ngan ado pida itnan ele naurata. Ga pade, ei manta imariala ngan ei ga irangrang ngan itin iuot kemi mulian.

²⁰ “Oangga eaba eta imui ele paeaeanga aranga mao taine ngan toto, ta paeaeanga toa oa imate ngan ado toaiua, manta apanas paeaeanga toa oa aea maron. ²¹ Be oangga paeaeanga toa oa ieno ngan ado ede mao rua, ga kus ta imate, irangrang ngan apanas aea maron toa oa mao. Ngansa paeaeanga toa oa imamado aea maron ibageai, ta ele matenga eine danga ton aea maron.

²² “Be oangga panua tiparau, be taine ede iapa imadid boloma, ta tirau ei, ta ipopo gergeu ga imate, be taine toa oa imate mao, eaba toa irau taine, manta iuol taine toa oa iadaoa ngan pat pida iadaoa ikim. Be gid panua patutuinga posanga ad, manta lolod kelede ngan pat pida iuol ga ila pan taine iadaoa. ²³ Be oangga taine

---

* **21:17:** Wkp 20.9, Mt 15.4, Mk 7.10

toa oa ibada ieieinga paeamao ga ienono, manta akado kadonga lalaede toa bedaoa pan eaba toa irau ei. Be oangga taine toa oa imate, manta arau eaba toa oa ga imate pade. ²⁴ *Be oangga eaba ipaeabu ngan taine toa oa imata, mao iluo, mao ibage, mao iae, manta akado kadonga lalaede toa bedaoa pan. ²⁵ Be oangga inono taine toa oa itin ngan dinga, mao oangga ipaeabu ngan taine toa oa itin ga aea nasimou, mao oangga irau ei ga itin idadalnga, manta akado kadonga lalaede pan eaba toa oa pade.

²⁶ “Oangga eaba irau ele paeaeanga aranga mao taine ga idae imatai, ta ipaeabu ngan imata, manta ilongean paeaeanga toa oa ta itnan ei ga ila. Kadonga toa ne iman paeaeanga imata aea olnga. ²⁷ Be oangga eaba irau ele paeaeanga aranga mao taine ga ikor iluo, manta ilongean paeaeanga toa oa ta itnan ei ga ila. Kadonga toa ne iman paeaeanga iluo aea olnga.”

Apu ngan patutuinga bulmakao ele idil paeamao

²⁸ Deo ikeo pade bedane, “Oangga bulmakao irau eaba eta mao taine eta ngan aea pelenga ga imate, manta araurau bulmakao toa oa ngan pat ga imate. Be irangrang ngan aean imedamedamao. Be bulmakao itama ele idil eta paeamao mao. ²⁹ Be oangga bulmakao ele kadonga toa bedaoa somisomi, ta gid panua tikado posanga matua ga ila pan bulmakao itama, be idol bulmakao ga idio koroleai mao, ta irau eaba mao taine ga imate, manta araurau bulmakao toa oa

---

* **21:24:** Wkp 24.19-20, Lo 19.21, Mt 5.38

ngan pat ga imate. Be apamate bulmakao itama pade. ³⁰ Be oangga eaba toa imate oa isobosobo tikim, bulmakao itama manta iuol pat pida toa tikeo ngan oa ga ila pagid, ta bulmakao itama ga imate mao. ³¹ Be oangga bulmakao irau gergeu aranga mao taine, eine ga anasi apu toa lalaede ne pade. ³² Be oangga bulmakao irau eaba ede pade ele paeaeanga aranga mao taine, bulmakao itama manta iuol paeaeanga aea maron ngan pat silva sangaul tol. Be manta tiraurau bulmakao toa oa ngan pat ga imate.

³³ “Oangga eaba ilalaoan nasulung iaoa aea pakalanga, mao oangga ilei nasulung be irobi mao, ta eaba ede pade ele bulmakao mao donki itap ga isulug ngan ga imate, ³⁴ manta nasulung itama iuol ga ila pan masilau toa oa itama. Be masilau toa imate oa ga iman ei ele.

³⁵ “Be oangga eaba ede ele bulmakao irau bulmakao ton eaba ede pade ga imate, gisirua ga tilongean bulmakao toa imata igeragera oa ta panua tiuol. Ga kus ta tipota pat toa oa toman ngan masilau toa imate oa rabu ngan gisirua.

³⁶ Be oangga tiutai mambe bulmakao toa oa ipaparau somisomi, be itama idol ei ga idudunga koroleai mao, ei manta ikoli ele bulmakao ede pade ga ila pan bulmakao toa imate oa itama. Be bulmakao toa imate oa pade ga iman ele.”

22

Apu ngan patuuinga gid idil papaeamao

¹ Deo ikeo pade bedane, “Oangga eaba ede ilub iuae ede pade ele bulmakao, mao sipsip, ga

kus ta itotoi, mao ilongean ga ila pagid panua padengada ta tiuol, manta eaba toa lublubnga aea oa ikoli bulmakao lima ga ila pan iuae ede pade ngan ele bulmakao ede. Be oangga ilub sipsip, manta ikoli sipsip pange ga ila pan.

² “Oangga eaba lublubnga aea igoro luma bong, be luma itama irau ei ga imate, luma itama ele idil eta paeamao ngan raunga ei ga imate mao. ³ Be oangga irau ei ado ga imate, luma itama ele idil paeamao ngan raunga ei ga imate.

“Eaba lublubnga aea manta ikoli mulian saoa danga ilub. Be oangga ele danga eta mao, manta tilongean ei pagid panua padengada ta tiuol ei ga iman led paeaeanga sapaeen. Pat toa ne ga ila pan danga sisid itama ngan olnga ele danga toa ilub oa.

⁴ “Oangga eaba ede ilub iuae ede pade ele bulmakao, mao donki, mao sipsip, ta tiluku eaba lublubnga aea toa oa, be masilau imata igeragera maitne, manta eaba lublubnga aea ikoli ngan masilau rua ga ila pan masilau itama.

⁵ “Oangga eaba ibada ele masilau mud ga tila tian purup dadangai, mao boloma ngan dadanga oain, be masilau toa oa tilaputian but ta tila tian eaba ede pade aea dadanga, manta masilau toa oa itama ikoli annga kemikemi ga oain kemikemi ga ila pan dadanga itama.

⁶ “Oangga eaba itun aea dadanga, be dinga ian sasari purup mamasa ta iuore ga ila ian eaba ede pade aea dadanga, mao ian ele wit aea suknga, mao wit padengada tiket maitne, manta eaba toa ipaisi dinga oa ikoli saoa annga toa dinga ian.

⁷ “Oangga eaba ibada ele pat silva, mao ele danga sisid padengada ga ila idio pan iuae ede pade, ta imariala ngan, be eaba lublubnga aea inam ilub danga sisid toa oa pan iuae ele lumaeai, ta tiluku ei, manta eaba lublubnga aea ikoli danga sisid ruangada ga ila pan danga sisid itama. ⁸ Be oangga tiluku eaba lublubnga aea mao, luma itama ga ila imadid pagid panua patutuinga posanga ad matadeai, ta ei manta ikado posanga ga ila pagid ga bedane, ‘Tautaunga, gau nalub oaeg ede pade ele danga sisid mao.’ ⁹ Be oangga panua rua aoad parau ngan danga ede mambe bulmakao, mao donki, mao sipsip, mao barikia, mao danga eta pade, ta gisirua tiparpar ngan posanga ta tikeo, ‘Eine gau togau,’ eine gisirua ga tila timadid pagid panua patutuinga posanga ad matadeai. Oangga panua patutuinga posanga ad tikeo ga ede ngan gisirua ipakaka, eaba toa oa manta ikoli danga sisid ruangada ga ila pan iuae toa ede pade oa.

¹⁰ “Oangga eaba ibada ele donki, mao bulmakao, mao sipsip, mao masilau mud eta pade ga ila pan iuae ede pade, ta imariala ngan, be masilau toa oa ibada nasimou, mao imate, mao eaba lublubnga aea ipaeaoa, be eaba eta pade igera mao, ¹¹ eine gisirua ga tikado posanga tautaunga ngan MARON ieda, ta eaba toa imariala ngan masilau manta ikado posanga bedane, ‘Tautaunga gadae, gau napaeabu ngan oaeg ede pade ele masilau mud mao, be nalub mao pade.’ Be masilau itama manta ilongo ngan posanga toa ne. Ta iuae ede pade ga ikoli danga eta pan mao. ¹² Be oangga masilau itama iuae toa oa imariala

ngan masilau kemi mao, ta eaba lublubnga aea ipaeaoa, eine iuae toa oa ga iuol ga ila pan masilau itama. ¹³ Be oangga masilau saksak ede irau masilau mud toa oa ga imate, eaba toa oa ga ibada masilau ikatinge ede ga ila ipasolan pan masilau itama, ta ei ga iuol ga ila pan masilau itama mao.

¹⁴ “Oangga eaba iuanana iuae ede pade ele masilau mud ta iuol ei motean ngan ado toa pidaede oa, be masilau toa oa aea kadonga ede, mao imate, be masilau toa oa itama igera mao, manta eaba toa iuanana masilau ibada masilau aea olnga dodol ga ila pan masilau itama. ¹⁵ Be oangga masilau itama igera masilau aea kadonga paeamao toa oa, eaba toa iuanana masilau ga iuol ga ila pan masilau itama mao. Ngansa pat kautede toa ibada motean pan, eine ikaranga.”

Gid apu edengada

¹⁶ *Deo ikeo pade bedane, “Oangga eaba ipalum taine blala ede toa ieno toman ngan eaba eta maitne, be tasio taine toa oa motean ngan oainga eaba eta pade mao, be eaba toa oa ieno toman ngan ei, ei manta ibada gid gerebo ga ila pan taine toa oa itama. Ga kus ta eaba toa oa ga iuai ei. ¹⁷ Be oangga taine itama itin ngan eaba toa oa iuai inat taine mao, eine gisirua ga tiuai mao, be eaba toa oa manta ibada gid gerebo ga ila pan taine itama.

¹⁸ *“Oangga taine sai ikado borou, manta arau ei ga imate.

---

* **22:16:** Lo 22.28-29   * **22:18:** Lo 18.10,11

19 **“Oangga sai ieno toman ngan masilau, manta arau ei ga imate.*

20 **“Manta akado tenainga ga ila pan MARON kekelen. Oangga sai irau masilau ga iman tenainga ga ila pan deo eta pade, manta arau ei ga imate ga apaeabu ngan ele danga sisid.*

21 **“Oangga eaba ngan tibur ede pade imamado rabu ngan gimi, iranrang ngan akado kadonga eta paeamao ngan ei mao. Akado kulupu ngan ei mao pade, ngansa mugaeai gimi panua ngan tibur ede pade toa amamado Isip.*

22 *“Iranrang ngan akado paeamao ngan gid asapsape ga akonokono mao. 23 Oangga akado bedaoa, be tiansaban gau ngan luanga gid, eine ga nalongo led tandanga. 24 Toa bedaoa ta lolong bake ta nasula ami miri itamatama ta tinam tirau gimi ga amate. Toa bedaoa ta adadaoami ga tidio timan asapsape ga lemi gergeu timan akonokono.*

25 **“Oangga leg panua edengada rabu ngan gimi led danga sisid imata karanga mao ta tiuanana lemi pat, iranrang ngan akeo ga tikoli ad gigi pagimi toman ngan aea tlannga mambe gid panua oalo ad tikakado oa mao. 26 *Oangga oaem ede pade ibada ele pononga mamarae ga idio pago ta iman kilala ngan aea gigi pago, mugaeai ngan ado idil, eao manta bada ele pononga toa oa ga iluai mulian pan. 27 Ngansa ele danga eta pade ngan robinga itin mao. Be oangga ieno, ei ga irobi ei ngan saoa? Tota oangga itang ga inam pagau,*

---

* **22:19:** Wkp 18.23, 20.15-16, Lo 27.21   * **22:20:** Lo 17.2-7

* **22:21:** IM 23.9, Wkp 19.33-34, Lo 24.17-18, 27.19   * **22:25:**

Wkp 25.35-38, Lo 15.7-11, 23.19-20   * **22:26:** Lo 24.10-13

eine ga nalongo ele tandanga. Ngansa somisomi lolog isat ngan gid panua toa bedaoa.

28 **“Irangrang ngan aposa paeamao ngan ami madidnga mao. Be aposa paeamao ngan Deo mao pade.*

29 *“Irangrang ngan adangadangan lemi wit ga oain ga bude oliv aea pagau mao. Manta atenai etangada ga iman lemi tenainga ga inam pagau.*

“Manta adol lemi gergeu lautabtabe arangaranga ga tidae bagegeai. 30 Be manta atenai lemi bulmakao ga sipsip lautabtabe ga tinam pagau pade. Gid bulmakao ga sipsip lautabtabe ga tidio pagid tnatnad irangrang ngan ado lima ga rua. Be ngan ado lima ga tol aea, manta atenai gid ga tinam pagau.

31 **“Gimi manta apasolan mambe leg ul ienono ngan gimi. Tota oangga masilau saksak irau lemi masilau mud eta ga imate, irangrang ngan aean imedameda mao. Atado ga ila pagid kauan.”*

23

Apu ngan kadonga tututui

1 **Deo ikeo pade bedane, “Irangrang ngan gimi apaoasasa posanga pakakanga mao. Oangga eaba ede ele idil paeamao ta tipamadid ei ngan posanga, irangrang ngan gimi akado posanga pakakanga ngan aea isat ngan luanga ei mao.*

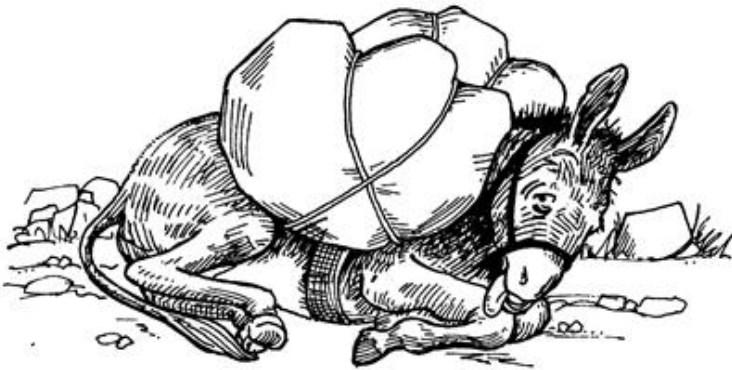
2 *“Oangga gid ipom tiuangga tikado kadonga paeamao ede, irangrang ngan gimi anasi gid ngan kadonga toa oa mao. Be oangga tipamadid eaba*

---

* 22:28: PA 23.5 * 22:31: Wkp 17.15 * 23:1: IM 20.16, Wkp 19.11-12, Lo 5.20

ede ngan posanga, be panua busa tiuangga tikado posanga pakakanga ngan luanga ei, irangrang ngan gimi anasi gid ngan led posanga pakakanga mao. ³ *Be oangga tipamadid eaba lululunga aea ngan posanga, irangrang ngan gimi akado kadonga bagbage kelede ngan luanga ei mao.

⁴ *“Oangga agera ami isat ele bulmakao, mao donki itnan aea korol ta iaoa, manta abada ga iluai mulian pan. ⁵ Be oangga agera ami isat ede ele donki itap toman ngan ele tulua, manta alua ei ngan soanga ele donki ga idae. Atnan ei ga idio ienono tanoelai mao.

“Manta alua ami isat ngan soanga ele donki ga idae.”

⁶ *“Oangga tipamadid eaba lululunga aea ngan posanga, irangrang ngan gimi aposa pakakanga ngan ei mao. Ngan kado ta tipatutui ele posanga kemi mao. ⁷ Be irangrang ngan gimi apakaka ta apamadid eaba ede pade ngan posanga sapaean mao. Be oangga eaba tutui ede ele idil eta paea-

---

* 23:3: Wkp 19.15   * 23:4: Lo 22.1-4   * 23:6: Wkp 19.15, Lo 16.19

mao mao, irangrang ngan gimi apamadid ei ngan posanga sapaeen ta arau ei ga imate mao. Ngansa oangga sai ele idil paeamao ngan kadonga toaine, gau ga napamadid ei ngan posanga, ta irangrang ngan isapir ngan aea panasnga mao.

⁸ “Oangga eaba ede iparumrum gimi ngan pat ta ikeo ga akado posanga pakakanga ngan lu-anga ei, irangrang ngan alongo ei mao. Ngansa kadonga toaine ipabuobuo panua kemikemi led posanga ta ikado ga panua patutuinga posanga ad tipaeabu ngan panua tututui.

⁹ * “Oangga eaba ngan tibur ede pade imamado rabu ngan gimi, irangrang ngan akado kulupu ngan ei mao. Ngansa matami nanan ami kadonga kulupulupu gid Isip tikakado ngan gimi mugaeai.”

Apu ngan rai lima ga rua aea ga Ado Earainga aea

¹⁰ * “Irangrang ngan rai lima ga ede, gimi ga aearum ami annga dadangai ga ababada ami annga imatua dadangai pade. ¹¹ Be ngan rai lima ga rua aea, manta atnan dadanga toa oa ga idio iman balim, ga abada saoa annga ienono ngan pade mao. Akado toa bedaoa pade ngan ami dadanga oain ga ami oalu oliv. Toa bedaoa ta gid panua lululunga ad ga tibabada ad annga ngan, be gid masilau saksak pade ga tian saoa annga gid panua lululunga ad titnan ga idio.

---

* **23:9:** IM 22.21, Wkp 19.33-34, Lo 24.17-18, 27.19   * **23:10:** Wkp 25.1-7

12 **“Ngan ado toa lima ga ede ne, gimi ga akado lemi naurata. Be ngan ado lima ga rua aea, irangrang ngan gimi akado naurata eta mao. Toa bedaoa ta lemi bulmakao ga donki ga lemi paeaeanga ga eaba ngan tibur ede pade toa imamado rabu ngan gimi, eine ga tiaragid, ta urad iluai mulian.*

13 *“Alongo kemi ga anasnasi posanga toa ngada ne nakeo pagimi ngan. Irangrang ngan gimi araring ga ila pagid deo padengada mao. Be aoatoato gid deo padengada edad mao pade.”*

Ado kapepei tol eaneannga aea ngan soanga Deo ieda

14 *“Ngan rai ga rai, gimi manta akado eaneannga kapepei tol ngan soanga gau edag.*

15 **“Akado eaneannga kapei ngan Bret toa aea Yis Ienono ngan Mao mambe nakeo pagimi ngan. Ngan ado toa lima ga rua ne, manta aean bret aea yis ienono ngan mao. Akado eaneannga toa ne tutui ngan aea ado ngan taiko Abip*.* Ngansa ngan taiko toa ne, gimi atnan Isip ga anam.

“Irangrang ngan bagemi sapaeen ga anama pagau ngan eaneannga toa tol ne mao. Manta anam toman ngan lemi tenainga.

16 **“Be akado eaneannga kapei ede pade ngan Matami Nanan Annga Imatua aea Badanga. Manta atenai lemi annga isaoa imatua ga imuga ta iman tenainga ga inam pagau.*

---

* **23:12:** IM 20.9-11, 31.15, 34.21, 35.2, Wkp 23.3, Lo 5.13-14

* **23:15:** IM 12.14-20, Wkp 23.6-8, Nam 28.17-25 * **23:15:** Gid

Israel led taiko Abip eine lalaede mambe gita leda taiko Mas mao
Epril. * **23:16:** Wkp 23.15-21,39-43, Nam 28.26-31

“Be akado eaneannga kapei ede pade ngan Matami Nanan lemi Madonga Palatai, ngan taiko annga aea laoe†. Ngan ado toaiua apaluplup ami oliv itautau ga annga padengada itautau, ta akado eaneannga toa ne.

¹⁷ “Ngan eaneannga kapepei toa tol ne, gimi arangaranga toa ngada ne manta anam pagau ta asoa gau edag. Gau MARON toa namadid ga namugamuga ngan danga toa ngada ne.

¹⁸ “Irangrang ngan atenai lemi masilau eta ga inam pagau toman ngan annga aea yis mao.

“Ngan gid eaneannga toa ne irangrang ngan adol masilau tenainga aea imona ga idio gaisala mao.

¹⁹ * “Lemi annga kemikemi imatua ga imuga, manta abada ga ila leg palatai, ta iman tenainga ga inam pagau ami MARON Deo.

“Irangrang ngan anono meme daenga pau eta ngan ulo toman ngan itna itud isul mao.”

Deo ikado posanga tautaunga edengada pagid Israel

²⁰ Deo ikeo pade bedane, “Ega, gau nasula anggelo ga imuga ngan gimi, ta ei ga imariala ngan gimi edapeai. Ei ga ibada gimi ga ala aot ngan tibur toa nakemi motean ngan gimi.

²¹ Alongo kemi ele posanga ga anasi. Be apamas-masi ilolo mao. Ngansa gau namamado toman ngan ei, ta ei ga isamum lemi kadonga tanga balbal aea mao. ²² Oangga alongo kemi ele

---

† **23:16:** Eaneannga ngan Matad Nanan led Madonga Palatai iuotot rai ga rai ngan taiko Septemba mao Oktoba. * **23:19:** IM 34.26, Lo 14.21, 26.2

posanga ga akado danga toa ngada ne mambe nakeo ngan, eine ga naman ami miri itamatama ad isat. Be oangga sapadua tiparau pagimi, eine ga naparau ga ila pagid. ²³ Leg anggelo toa ne ga imuga ngan gimi ta ibada gimi ga ala ngan tano togid Amor ga It ga Peres ga Kenan ga Ivi ga Iebus. Ta gau ga napamukuru gid ga kus. ²⁴ Be irangrang ngan akor aemi ngan ad deo mao, ga asoa ad deo edad mao. Be irangrang ngan anasi led kadonga mao pade. Manta apaeabu ngan ad namer ga agorogoro led pat kilala aea ga irumrum. ²⁵ Gau MARON Deo togimi. Manta asoa gau kekelegau edag. Oangga akado bedaoa, eine ga nakado kemi ngan ami annga ga eau, ga naseresere dibala ga ila aluai ngan gimi. ²⁶ Be gid taine apapad ga tipopo kemi led gergeu, ta irangrang ngan eta imate itna iapai mao. Be taine eta ga iman taine lasi mao pade. Ta gimi ga arangrang ngan amate manmanae mao. Gimi ga amamado mole tanoelai.

²⁷ “Gid alu isaoa tigera gimi, eine ga nakado ga timataud kapei ta napabuobuo laborad ta timangamanga alele. Be ami miri itamatama toa ngada oa ga tipul murid pagimi ta tiaoa ga tila. ²⁸ Be gau ga nasula gid gulupa ta timugamuga ngan gimi, ta tipitpit gid Ivi ga Kenan ga It, ta tila aluai ngan gimi. ²⁹ Be gau ga nasere gid ga kus ngan rai kelede mao. Ngan kado ta tano toa oa ienono sapaeau ta gid masilau saksak tiuot busa ta tipapaeabu ngan gimi. ³⁰ Eine ga napaeabu ngan gid katedengada ga irangrang ngan gimi aot busa ta apakaranga tano toa oa ga amadid matua ngan.

31 “Eine ga nadol ami tano aea but imata ga idio ngan tad Singsingia aea lab, be aea but imata iadag ga idio ngan tad kapei togid Pilistia, be aea but imata iadag ga idio ngan tibur modamodanga, be aea but imata iadag ga idio ngan eau kapei Iupretis. Be gid panua timamado ngan tibur toa oa, eine ga nadol gid ga tidae bagemiai, ta gimi ga asere gid ta tiaoa ga tila. 32 Be irangrang ngan arau posanga ta lolomi kelede toman ngan gid alu toa oa ga ad deo mao. 33 Be alongean gid ga timamado ngan ami tano mao pade. Ngan kado ta tidada gimi ta akado kadonga sasat ngan gau. Ngansa oangga asoa ad deo edad, eine kadonga toa ne ga ipaeabu ngan gimi mambe adae kas ngan pitpit.”

24

Deo irau posanga toman ngan gid Israel ta lolod kelede

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Gau nakim eao dae ga nam pagau lusiai toman ngan Aron ga Nadap ga Abiu ga gid kapeipei Israel ad sangalima sangaul rua. Gid ga timadid aluai tede ta tikor aed ga tisoa gau edag. ² Be Moses, eao kekelego nam boloma pagau MARON. Be gid panua padengada tirangrang ngan tinam boloma pagau mao. Be gid ipom pade tirangrang ngan tidae ga tinam toman ngan eao mao.”

³ Io, Moses ila ikeo pagid ipom ngan MARON ele posanga ga ele apu toa ngada oa. Ga kus ta linged kelede ta tikeo, “Gai ga akado danga toa ngada ne mambe MARON ikeo ngan.” ⁴ Tiposa bedaoa ga

kus ta Moses ibode MARON ele posanga toa ngada oa ga idae ngan laulau ede.

Be gaisala rumaruma ngan ado sae, ipagun popou tenainga aea boloma lusi ipuai. Ga kus ta ipagun pat mamamarae sangaul ga igegea rua, iman kilala ngan gid lum sangaul igegea rua togid Israel. ⁵ Be isula gid kakau iririau Israel ad ta tila tikado gid tenainga ga ila pan MARON. Masilau edengada tidol ga idae dingaeai, ta dinga inono ga imomout ga kus, be titenai gid bulmakao daenga papau padengada, ta timan tenainga eaneannga aea ngan lolod kelede toman ngan Deo. ⁶ Be Moses idoi gid masilau singid ta itok ga idudunga ngan gid tabla gereirei, be itil sing ilia ga idae ngan popou tenainga aea. ⁷ Ga kus ta ibada laulau apu aea toa iman kilala ngan posanga toa Deo irau toman ngan gid Israel, ta iuato laulau aea posanga ga ila pagid panua. Tilongo ga kus ta tikeo, “Gai ga akado ga anasi tutui danga toa ngada ne mambe MARON ikeo ngan.”

⁸ *Ga kus ta Moses ibada sing ngan gid tabla toa oa ta itil ga idae ngan gid ipom ta ikeo, “Ega, sing toa ne iparangrang posanga tautaunga toa MARON irau ngan gimi, mambe laulau toa ne ikeo ngan.”

⁹ Idio ta Moses ga Aron ga Nadap ga Abiu ga gid kapeipei Israel ad sangalima sangaul rua tidae ga tila lusiai ¹⁰ ta tigera Deo togid Israel. Iae ibuloloeai, tigera danga mambe edap ede tikado ngan pat sapaia bil. Be edap toa oa mil ga mil mambe mariamba. ¹¹ Tautaunga, gid kapeipei

---

* **24:8:** Mt 26.28, Mk 14.24, Lu 22.20, 1Ko 11.25, Ibr 9.19-20, 10.29

Israel ad tigera Deo ngan matad, be Deo ipaeabu ngan gid mao. Ga kus ta tian annga ga tiun.

Moses idae ga ila lusi Sainai ilaborai

¹² Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Dae ga nam pagau lusiai ta dio toa eko. Ta gau ga nabada pat apu aea toa rua ne ga ila pago. Ngan pat toa rua ne, nabode gid apu ga posanga toa gid panua manta tinasnasi, ta eao ga paoatai gid ngan.”

¹³ Io, Moses toman ngan ele aluagau Iosua tidae ga tila, ta Moses ibida ga idae ngan lusi ton Deo. ¹⁴ Be ikeo motean pagid kapepei Israel ad bedane, “Gimi adio saupuiai ne ta asangasanga gairua ga irangrang ngan aluagai mulian pagimi. Ega, Aron ga Ur tidio toman ngan gimi. Ta oangga sapadua aoad parau, manta tila pagisirua, ta tipatutui posanga pagid.”

¹⁵ Moses iposa bedaoa ga kus ta idae ga ila ngan lusi Sainai, be laulau kapei irobi lusi. ¹⁶ Be MARON ele taranga isulug laulauiai ga idio ngan lusi. Irangrang ngan ado lima ga ede, laulau kapei toa oa irobi lusi. Be ngan ado lima ga rua aea, Deo toa imamado laulau iloleai oa ibaba ga ila pan Moses. ¹⁷ Ngan gid Israel matad, MARON ele taranga imata mambe dinga kapei irarabal toa lusi ilaborai oa. ¹⁸ *Idio ta Moses ibida ga idae lusi ilaborai, be idudunga laulau iloleai. Ta Moses idio imamado toa lusiai oa irangrang ngan aea ado ga bong sangaul pange.

---

* **24:18:** Lo 9.9

25

*Deo ikeo ga tibada danga sisid kemikemi ga inam ngan kadonga ele palata
(Ibada Mulian 35.4-9)*

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, ² “Keo pagid panua Israel ta tibada led danga sisid etangada ga inam pagau. Panua kelede kelede tikim badanga led danga etangada ga inam pagau, kemi ngan tital ga ila pagimi. ³ Ta gimi ga abada led danga toa titenai ga inam pagau ga bedane: gol, ga silva, ga bras, ⁴ ga sipsip ilaun toa tisama ngan pulo singsingia ga singsingia tede ga bil, ga gid malo kemikemi, ga malo tikado ngan meme ilaun, ⁵ ga sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia, ga rui tinid kukul, ga abei akas ikatinge etangada. ⁶ Ga pade, kemi ngan tibada bude lam aea ga danga iuad kemikemi ngan bulnga toman ngan bude samanga aea toa iman kilala ngan gid danga sisid togau. Ga pade, kemi ngan tibada danga iuad kemikemi ngan bulnga toman ngan nabene ngan kadonga basu iuad kemi. ⁷ Ga pade, kemi ngan tibada pat oniks ga pat imata ede ga ede toa aea olnga kapei tau, ta muriai apatoi gid ga tidae ngan madidnga kapei tenainga aea irabu aea malo, ga apatoi etangada pade ga idae ngan igogo aea malo kakauede.

⁸ “Ta gid panua ga tibada gid danga sisid toa ne ta tikado leg palata ede ngan. Toa bedaoa ta namamado rabu ngan gid. ⁹ Be gimi manta akado palata toa ne toman ngan aea danga sisid toa ngada oa ta iuot lalaede mambe ianun toa gau ga napasolan pago.”

Deo ikeo ga tikado korol iman kilala ngan ele posanga toa irau toman ngan gid (Ibada Mulian 37.1-9)

¹⁰ Deo ikeo pan Moses pade bedane, “Ta gid panua ga tikado korol ede ngan abei akas, aea mamarae iluai kepeda iadag, be aea babanga iluai baidai, be aea gadae iluai baidai pade. ¹¹ Be manta abada gol kemikemi ta anono ngan dinga ga ila maraka, ta asile aea sakirkir toa ngada oa. Ga kus ta abada gol toa oa ikatinge babanga, ta apatoi ga idae ngan korol ilolo ga aluga ngan itin gaot pade. Ga pade, manta apatoi gol idanga ede mamarae ga iman korol aea lapinga ga ibalil ngan. ¹² Ga pade, akado korol aea koea gol pange ta apatoi gid ga tidae ngan korol iae gereirei pange. Apatoi koea rua ngan korol imata iadag, ga rua pade ngan korol imata iadag. ¹³ Ga kus ta abada abei akas mamarae rua ta aoaliue gid kemi ta timan sig. Amol sig toa rua oa ngan gol ikatinge babanga. ¹⁴ Ga kus ta asabun sig toa rua oa ga tidudunga ngan gid koea korol aea. Asabun sig ede iadag, ga sig ede pade iadag, ta iman korol aea bisinga. ¹⁵ Sig toa rua oa manta ienono somisomi ngan gid koea. Iranrang ngan anusi gid sig toa oa pade mao. ¹⁶ Be muriai gau ga nabada pat rua apu aea ga ila pago. Ta eao ga dol pat toa rua oa ga tidudunga koroleai.

¹⁷ *“Be gimi manta akado korol ipao ngan gol kemikemi, aea mamarae iluai kepeda iadag, be aea babanga iluai baidai. Korol ipao toa ne eine tibur toa sing isamum panua led kadonga sasat

---

* 25:17: Ibr 9.5

ga ila, ta lolog itarui mulian ngan gid. ¹⁸⁻¹⁹ Manta abada gol ikatinge kelede ta atut ngan pat pato-tonga aea ta akado korol ipao toman ngan aea kerubim* rua, ede iadag, ede pade iadag. Akado ede ngan korol ipao imata ngan bageda oatai, be ede pade ngan bageda angas. Ta gid kerubim toa rua ne ga tidio ngan korol ipao imata iadag ga iadag. ²⁰ Kerubim toa rua ne ga tidio ngan tibur toa nasamum panua led kadonga sasat ngan, be matad inono ngan gid. Be gisirua bagbaged ga iualai ga idae ta tirobi korol ipao. ²¹ Ta gau ga nabada pat apu aea toa rua oa pago, ta eao ga dol gid ga tidudunga korol iloleai. Ga kus ta kapin korol ngan ipao. ²² Ta gau ga nalup toman ngan eao ngan tibur toa nasamum kadonga sasat ngan. Be gau ga namado rabu ngan kerubim toa rua oa ta napaola leg apu toa ngada ne pago. Be eao ga bada gid apu toa ne ga ila pagid Israel ta tinasi.”

Deo ikeo ga tikado popou ngan dolnga bret tenainga aea

(Ibada Mulian 37.10-16)

²³ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta akado popou ede ngan abei akas, aea mamarae ga iluai gogodai, be aea babanga ga iluai bageda aea makoreai, be aea gadae ga iluai baidai. ²⁴ Be manta aluga popou toa ne ngan gol kemikemi ikatinge babanga. Be apatoi gol idanga ede mamarae ga iman popou aea lapinga ga ibalil

---

* **25:18-19:** Kerubim eine danga ede Deo idol ngan timariala ngan tibur isaoa ele ul ienono ngan. Panua edengada tiadi mambe gid boloma lalaede mambe masilau saksak, be bagbaged ga aed pange.

ngan. ²⁵ Be manta apatoi gol ikatinge babanga ede pade ta imadid ngan popou ipao mambe ala ta ibalil ngan popou ipao imata. Gol ikatinge toa oa aea gadae ga iluai mambe bageda ilolo aea babanga. Ga pade, apatoi lapinga gol ede pade ga idae tatan ngan gol ikatinge toa babanga oa ga ibalil ngan. ²⁶⁻²⁷ Ga pade, manta akado popou aea koea gol pange ta apatoi gid ga tidae ngan popou ipao aea gol ikatinge toa babanga oa ta inasi popou iae toa pange oa. Ta gid koea toa oa ga tikikisi sig rua ta timan popou aea bisinga. ²⁸ Be manta akado sig toa rua ne ngan abei akas ta amol gid ngan gol ikatinge babanga. ²⁹ Ga pade, manta akado gid tabla gereirei ga lalate ga eaupat ga loba ngan gol kemikemi. Gid danga sisid toa ne iman tenainga oain aea toknga. ³⁰ *Ta gimi ga adol bret tenainga aea ga idae ngan popou toa ne, ta ienono matageai somisomi.”

*Deo ikeo ga tikado lam iae
(Ibada Mulian 37.17-24)*

³¹ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta abada gol kemikemi ta akado ga iman lam iae, ngan dolnga gid lam ga idae ngan. Atut gol ngan pat patotonga aea ta akado lam iae ipu ga ilua ga ibogaboga iman lam imul aea dolnga. Be akado gid lam mulid ngan gol ta matad mambe koko ipur. Be lam iae aea danga toa ngada ne, manta akado ngan gol ikatinge kelede. ³² Manta akado lam iae ilua toman ngan ibogaboga lima ga ede, tol iadag ga tol iadag. ³³ Ngan gid lam iae iboga kelede kelede, manta akado aea sogonga imata

---

* **25:30:** Wkp 24.5-8

lalaede mambe abei salke ipur tol toman ngan ilaun gereirei. ³⁴ Be apasogo lam iae ilua pade toa bedaoa ga imata lalaede mambe abei salke ipur pange toman ngan ilaun gereirei. ³⁵ Be gadio ngan lam iae ilua ikasanga toa tol ne, manta apasogo ngan gol ga imata mambe abei salke ilaun gereirei. ³⁶ Manta abada gol ikatinge kelede ta atut ngan pat patotonga aea ta akado lam iae toman ngan aea danga sisid toa ngada ne.

³⁷ “Akado bedaoa ga kus ta akado lam lima ga rua. Ta adol lam lima ga ede ga tidae ngan lam iae ibogaboga lima ga ede, be ede pade ga idae ngan lam iae ilua ilabora. Adol gid lam tutui ga lalaede ta titara kemi leg palata ilolo. ³⁸ Be manta akado gid danga mambe kaida gol iman lam aea wik imata aea ketketnga. Ga pade, akado lam aea lalate gol. ³⁹ Gol toa ngada ne ngan lam iae ga aea danga sisid, aea kulupu ga iuot mambe kilo sangaul tol igegea pange. ⁴⁰ *Oangga akado danga sisid toa ngada ne, manta anasi tutui ga iuot lalaede mambe ianun toa napasolan pago lusiai.”

26

Deo ikeo ga tikado ele palata (Ibada Mulian 36.8-38)

¹ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta akado leg palata ngan malo kemikemi sangaul. Be apasogo gid malo toa oa ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Akeo pan eaba mosi aea ta isaisai gid kerubim anunud ga idae ngan

---

* **25:40:** PA 7.44, Ibr 8.5

gid malo toa oa. ² Gid malo toa ngada ne manta tiuot lalaede. Ad mamarae ga iuot leoa lima leoa rua. Be ad babanga ga iuot leoa ede. ³ Asaisai malo lima ga tila tiluplup ta ila mamarae. Be akado toa bedaoa pade ngan gid malo lima pade. ⁴ Be abada malo ilialia bil ta asaisai gid koea, ta iman malo kapepei toa rua ne ad saunnga ta tila tiluplup. Asaisai gid koea toa ne ga tidae ngan malo kapepei toa rua ne ngan matad iadag kelede. ⁵ Asaisai koea sangalima ngan malo kapei imata ede, be asaisai koea sangalima pade ngan malo kapei ede pade imata iadag. ⁶ Ga pade, akado lingau gol sangalima ta iman malo kapepei toa rua ne ad saunnga, ta ila iuot mambe malo kapitnami kelede.

⁷ “Ga pade, manta akado malo sangaul igegea ede ngan meme ilaun ta iman leg palata aea robinga. ⁸ Gid malo toa sangaul igegea ede ne manta tiuot lalaede mon. Ad mamarae ga iuot leoa lima leoa rua aea mana. Be ad babanga ga iuot leoa ede. ⁹ Asaisai malo lima ga tila tiluplup ta iuot mambe malo mamarae kelede. Be asaisai gid malo toa lima ga ede ienono maitne ta tila tiluplup pade toa bedaoa, ta tiuot mambe malo mamarae ede pade, be ikatinge lima ga ede. Ga kus ta akop malo ikatinge toa lima ga ede aea ne, ta malo aea kopnga toa ne iman leg palata imata aea robinga. ¹⁰ Ga pade, asaisai malo aea koea sangalima ngan malo kapepei toa rua ne matad. ¹¹ Ga pade, manta akado lingau bras sangalima ta asaun ngan gid koea ta iman malo kapepei toa rua ne ad paluplupnga. Toa bedaoa ta iuot mambe malo kapitnami kelede. ¹² Be malo

aea mana toa ienono sapaeen, manta atnan ga idio ta itututu leg palata imuriai. ¹³ Oangga adol malo kapitnami toa ne ga idae irobi leg palata, eine malo toa ne aea mamarae ga iasal leg palata aea mamarae kautede, irangrang mambe bageda aea makoreai, iadag ga iadag. Toa bedaoa ta ila irobi kemi leg palata. ¹⁴ Be gimi manta akado danga rua pade ngan robinga leg palata. Robinga ede, gimi ga akado ngan sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia. Be gadae ngan robinga toa oa, akado robinga ede pade ngan rui tinid kukul.

¹⁵ “Ga pade, manta akado palata aea kadanga arangaranga ngan abei akas, be rabu ngan gid kadanga arangaranga ruangada, manta apatoto gid tabalanga, ta tikado ga gid kadanga arangaranga ruangada tiuot mambe pagirigiri. Toa bedaoa ta gid kadanga arangaranga ruangada toman ngan ad tabalanga timan didnga ituatua ikatinge kelede kelede. ¹⁶ Kadanga arangaranga kelede kelede ad mamarae ga iuot leoa rua aea mana. Be gid tabalanga rabu ngan gid kadanga arangaranga kelede kelede ad mamarae ga iluai baidai. ¹⁷ Be asap gid kadanga arangaranga toa ngada ne matad ila mamarae tede, ngan tila tidudunga ngan gid kadanga ipu silva ad baba ta timadid ngan. ¹⁸ Ngan palata ikarkare pan saut, manta akado didnga ituatua ikatinge sangaul rua toa bedaoa. ¹⁹ Ga pade, akado kadanga ipu silva sangaul pange ta timan gid didnga ituatua ad pagunnga. Be ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede, manta adol kadanga ipu silva ruangada. ²⁰⁻²¹ Akado lalaede

toa bedaoa pade ngan palata ikarkare iadag pan not. ²² Be ngan palata imur aea talele, akado didnga ituatua ikatinge lima ga ede toa bedaoa. ²³ Ga pade, akado didnga ituatua ikatinge rua pade, ngan paluplupnga palata ikarkare ga aea talele toa palata imuriai oa, ta tila tung ngan palata igal. ²⁴ Ngan palata imur igal toa rua ne, asaun gid didnga ituatua ikatinge toa oa ngan gid koea ga lingau, pan ipu ga ila gadae. Asaun palata imur igal toa rua oa bedaoa. ²⁵ Toa bedaoa ta palata imur aea talele ituatua ikatinge ga tiuot lima ga tol toman ngan ad kadanga ipu silva sangaul ede igegea lima ga ede. Gadio ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede, manta adol kadanga ipu silva ruangada.

²⁶⁻²⁷ “Ga pade, manta abada abei akas ta akado palata aea lapinga tol, ede gadae, ede rabu, ga ede pade gadio. Akado gid lapinga toa ne ta tidae ngan palata ikarkare toa rua oa ga aea talele pan imur. Be aket gid lapinga gadae aea ga gadio aea, ga idio rabu ga iman rua. ²⁸ Be manta akado lapinga rabu aea ngan abei mamarae kelede, ta inasi palata aea mamarae ngan palata isal toa tol oa. ²⁹ Be amol gid didnga ituatua toa ngada oa ngan gol ikatinge babanga. Be ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede pan gaot, manta akado gid koea gol iman gid lapinga ad sabunnga. Be amol gid lapinga pade ngan gol ikatinge babanga.

³⁰ “Akado palata aea danga sisid toa ngada ne ga iuot lalaede mambe ianun toa napasolan pago lusiai.

³¹ “Ga pade, manta akado malo kemi ede, ta apakantutu palata iloleai, ta ipoga palata ilolo ga iman rua. Apasogo malo toa ne ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be manta akeo pan eaba mosi aea ta isaisai gid kerubim anunud ga idae ngan malo kapei toa ne.

³² Ga kus ta abada abei akas ta akado malo toa oa aea kadanga mamarae pange. Amol kadanga toa pange ne ngan gol ikatinge babanga, ga kus ta apagun gid kadanga toa pange ne, ta gid kelede kelede timadid ngan ad kadanga ipu silva. Ga kus ta apatoi gid lingau gol ga idae ngan gid kadanga toa ne, ta malo kapei toa ne ga idae itututu ngan. ³³ *Adol malo kapei toa ne ga idio rabu ngan leg palata ilolo ta ipoga leg palata ilolo ga iman rua. Palata ilolo ede eine tibur toa aea ul kapei tede. Be palata ilolo ede pade, toa muriai ngan malo kapei, eine tibur toa aea ul kapei tau. Be abada korol apu aea toa iman kilala ngan posanga toa narau toman ngan gimi, ta adol ga idio muriai ngan malo kapei toa ne, ngan tibur toa aea ul kapei tau. ³⁴ Adol korol apu aea toa oa ga idudunga ngan tibur toa aea ul kapei tau, ta akapin korol toa oa ngan ipao. Korol ipao toa oa, eine tibur toa sing isamum panua led kadonga sasat, ta lolog itarui mulian ngan gid. ³⁵ Ga kus ta abada popou toa iman tenainga bret aea, ta adol leg palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede pan not. Be adol lam iae ngan leg palata ilolo toa oa pan saut.

---

* **26:33:** Ibr 6.19, 9.3-5

Horace Knowles revised by Louise Bass © 1994 The British and Foreign Bible Society

Deo ele palata ilolo

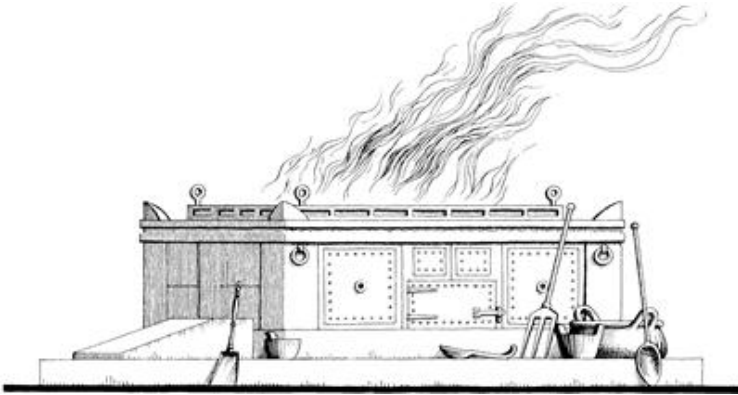
36 “Be manta akado malo kemi ede pade iman leg palata iaoa aea pakalanga. Be apasogo malo toa ne ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be manta akeo pan eaba mosi aea ta isaisai gid sogonga kemikemi ga idae ngan. 37 Abada abei akas ta akado malo toa ne aea kadanga lima, ta amol gid ngan gol ikatinge babanga. Ga kus ta apatoi gid lingau gol ta iman malo kapei toa ne aea tutunga. Manta akado gid kadanga toa lima ne toman ngan ad ipu bras.”

27

*Deo ikeo ga tikado popou tenainga aea
(Ibada Mulian 38.1-7)*

1 Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta abada abei akas ta akado popou tenainga aea ngan. Aea

gadae ga iluai bageda aea makor iadag, be aea mamarae ga aea babanga ga iuot lalaede ga iluai leoa ede ga ilia iluai bageda aea makoreai.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

Popou tenainga aea

² Be gadae ngan popou igal toa pange ne, asap danga pange imata mambe bulmakao aea pelenga. Be manta asap popou igal toa pange oa toman ngan aea pelenga ngan abei akas ikatinge kelede. Be manta aluga popou tenainga aea isal toa ngada oa toman ngan aea pelenga ngan gid bras ikatinge babanga. ³ Ga pade, manta akado gid tabla iman dinga itae aea tadonga, ga dinga itae aea doidoinga, ga gid loba ngan dolnga masilau ising ngan, ga gid duduinga iman masilau imedameda aea galnga, ga gid lalate iman dinga aea badanga. Danga toa ngada ne akakado ngan bras kekelen. ⁴ Ga pade, manta akado popou toa ne aea kakari bras iman dinga aea. Be akado toman ngan aea koea pange toa tidae ngan igal toa pange oa. ⁵ Be ngan popou

iae toa pange ne, apatoi bras idanga ede ga idae iae irabuiai, ta iman kakari bras aea kisinga. ⁶ Ga kus ta abada abei akas ta akado sig rua ta amol gid ngan bras ikatinge babanga. ⁷ Sig toa rua ne iman popou aea bisinga. Asabun gid ngan popou aea koea toa pange oa, sig ede iadag, ga sig ede pade iadag. ⁸ Gimi ga adid popou toa ne ngan abei ikatinge kemikemi, be atnan iaoga gadio ga gadae ga idio ibangabanga. Akado ga iuot lalaede mambe ianun toa napasolan pago lusiai.”

Deo ikeo ga titado silasila ga ibalil ngan ele palata

(Ibada Mulian 38.9-20)

⁹ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta abada malo kemikemi ta asilasila ga ibalil ngan leg palata. Be silasila toa ne ikarkare pan saut, aea mamarae ga iuot sangaul rua leoa lima. ¹⁰ Be manta akado silasila ikarkare toa ne toman ngan aea kadanga sangaul rua. Be akado gid kadanga ipu bras sangaul rua pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be ngan gid kadanga kelede kelede, akado gid lingau silva ga tabalanga silva pade. ¹¹ Be silasila toa ne ikarkare pan not, eine ga iuot lalaede mambe iadag aea pade. Aea mamarae ga iuot sangaul rua leoa lima. Be akado aea kadanga sangaul rua toman ngan ad kadanga ipu bras sangaul rua pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be ngan silasila aea kadanga kelede kelede, akado gid lingau silva ga tabalanga silva pade.

¹² “Be silasila toa palata imuriai oa, aea mamarae ga iuot sangaul ede leoa rua aea mana. Be akado silasila toa oa aea kadanga sangaul toman

ngan ad kadanga ipu bras sangaul pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be akado aea malo lalaede toa bedaoa pade. ¹³ Be silasila iaoa toa ado ele parangai, aea mamarae ga iuot sangaul ede leoa rua aea mana. ¹⁴⁻¹⁵ Be ngan silasila iaoa isal iadag ga iadag, apakantutu malo rua, ede iadag, ede pade iadag, ad mamarae iuot leoa tol ga ilia iluai bageda aea makor iadag. Akado silasila iaoa isal toa rua ne toman ngan kadanga lima ga ede, tol iadag, ga tol pade iadag, toman ngan ad kadanga ipu bras.

¹⁶ “Be akado silasila iaoa aea malo kemi ede, aea mamarae ga iuot leoa lima. Be akeo pan eaba mosi aea ta ipasogo malo toa ne ngan gid oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be akado silasila iaoa aea malo toa ne toman ngan aea kadanga pange ga kadanga ipu bras pange pade. ¹⁷ Manta akado silasila aea kadanga toa ngada ne toman ngan ad tabalanga silva ga ad lingau silva ga ad kadanga ipu bras. ¹⁸ Silasila toa ne aea mamarae ga iuot sangaul rua leoa lima. Be aea babanga ga iuot sangaul ede leoa rua aea mana. Akado silasila aea malo toa ngada ne ngan gid malo kemikemi. Be silasila aea gadae ga iuot leoa ede ga ilia iluai bageda aea makoreai. Be akado aea kadanga ipu ngan bras. ¹⁹ Be manta abada bras kekelen ta akado ngan leg palata aea danga naurata aea toa ngada ne. Ga pade, akado kisinga bras gereirei ngan kisinga gid oaro palata aea, ta muriai agin gid ga tidudunga tanoeai.”

*Apu ngan lam aea bude
(Wok Pris 24.1-4)*

²⁰ Deo ikeo pan Moses pade bedane, “Keo pagid panua Israel ta tibada bude kemi oliv aea ga inam, ta iman gid lam aea ta titaratara somisomi. ²¹ Aron toman ngan ele gergeu arangaranga ga tibada gid lam toa ne ga tidudunga leg palata iloleai ngan tibur toa nalup toman ngan gid. Gid lam toa ne ga ienono leg palata iloleai ngan tibur toa aea ul kapei tede, boloma ngan malo kapei toa ipamumul korol apu aea. Be ado ga ado, Aron ga ele gergeu arangaranga ga tiparere bude ngan gid lam, ta titaratara gau matageai somisomi lailai ga irangrang ngan gaisala. Gimi Israel toman ngan lemi gergeu ga tibutibumi tiuotot muriai, manta anasnasi apu toa ne ga ilalala ga ila.”

28

Deo ikeo ga tikado sogonga togid panua tenainga ad

(Ibada Mulian 39.1-7)

¹ Deo ikeo pade bedane, “Oangga eao luago mulian, manta baba tadim kapei Aron toman ngan ele gergeu arangaranga Nadap ga Abiu ga Eleasar ga Itamar, ta tinam timadid rol ngan gid panua Israel. Ta eao ga dol gid ga timan leg panua tenainga ad. ² Eao ga kado sogonga kemikemi tenainga aea ton tadim kapei Aron ngan pasogonga ei. Sogonga toa oa aea ul pade. Toa bedaoa ta ieda kapei, ta gid Israel ga tilolon ngan ei. ³ Gau nabada oatainga pagid panua edengada ngan kadonga mosi ngan malo kemikemi. Ta eao ga keo pagid ta tikado sogonga tenainga aea ton Aron. Ta Aron ga idol gid sogonga toa oa

ngan ado toaiua nadol aea ul ngan kadonga leg naurata tenainga aea. ⁴ Gid sogonga tenainga aea, manta tikado ga bedane: igogo aea malo kakauede toa aea sogonga kemikemi, ga irabu aea malo, ga ele pononga mamarae, ga ele siot toa aea sogonga kemikemi, ga malo ede pade iman ilabora aea molnga, ga irabu aea pus. Sogonga toa ne aea ul pade. Gid panua mosi ad ga tikado gid sogonga toa ne ton Aron ga ele gergeu arangaranga, ngansa gid ga tikado leg naurata tenainga aea. ⁵ Ngan kadonga sogonga toa ngada ne, gid panua mosi ad ga tibada malo kemikemi ta tipasogo gid ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be manta tiuaoi gid oaro gol gereirei ga idae ngan pade.

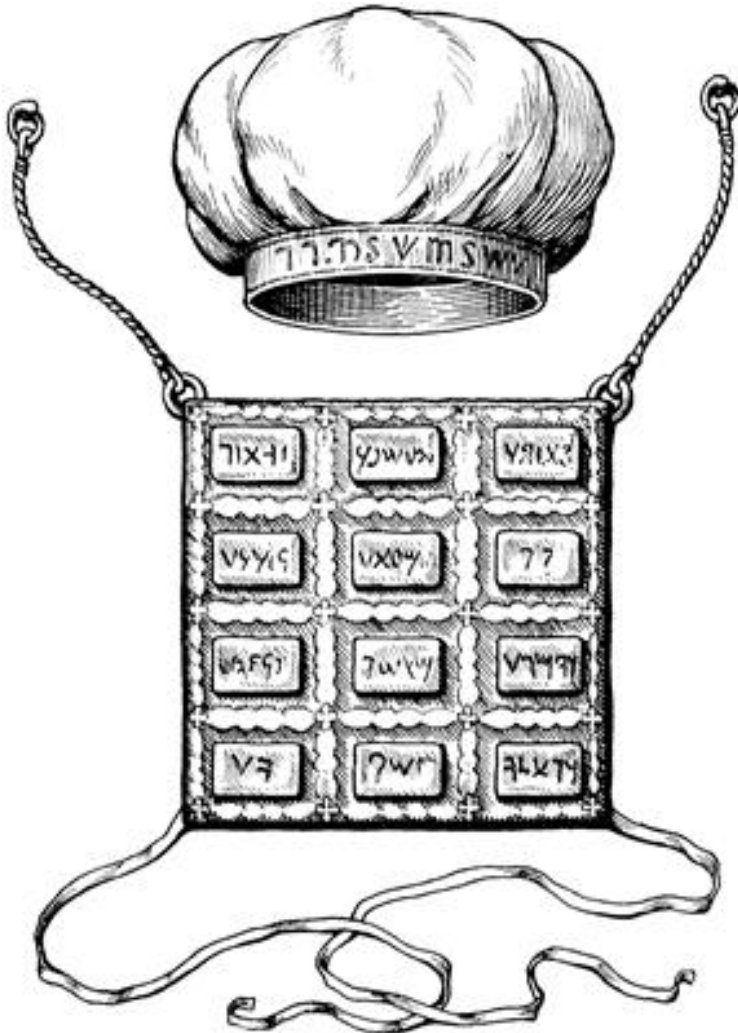
⁶ “Gid panua mosi ad ga tibada malo kemi ede ngan kadonga Aron irabu aea malo. Be manta tipasogo malo toa oa ngan gid oaro gol gereirei ga oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. ⁷ Be gadae ngan irabu aea malo toa ne, manta tisaisai ikepe aea oaro rua, iman kaukaunga aea. ⁸ Ga pade, manta tibada oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil ta tikado irabu aea pus. Be manta tiuaoi gid oaro gol gereirei ga idae ngan pade. Ga kus ta tisaisai pus toa ne ga idae ngan irabu aea malo toa oa imata, ta ila iuot mambe malo keledede.

⁹ “Ga pade, manta tibada pat oniks rua ta titotoi Iakop ele gergeu sangaul igegea rua edad ngan. ¹⁰ Manta titotoi edad ga inasi ad poponga, lima ga ede ngan pat ede, ga lima ga ede ngan pat ede pade. ¹¹ Manta dol naurata toa ne ngan eaba ede toa ele oatainga kapei ngan ketnga mosi ga idae

ngan pat. Ta ei ga ibada gol ta ikado pat toa rua oa ipu ad kisinga toman ngan ad sogonga kemikemi. ¹² Ga kus ta panua mosi ad ga tikaukau pat toa rua ne ga tidae ngan ikepe aea oaro rua toa mugaeai tikaukau ngan irabu aea malo. Ta pat toa rua ne iman kilala ngan gid lum sangaul igegea rua togid Israel. Toa bedaoa ta Aron ga ibisibisi edad ngan pat toa rua oa, ta gau ga nagera ta matag nanan leg panua somisomi. ¹³ Manta tibada gol kemikemi ngan kadonga pat toa rua oa ipu ad kisinga toman ngan ad sogonga kemikemi. ¹⁴ Ga pade, manta tipilai oaro gol rua ta iuot mambe kenga, ta tikaukau oaro toa rua ne ga tidae ngan pat toa rua oa ipu ad kisinga gol.”

*Deo ikeo ga tikado eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede
(Ibada Mulian 39.8-21)*

¹⁵ Deo ikeo pade bedane, “Eao manta keo pan eaba mosi aea ta ikado eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede toa ilualua ei ngan badanga oatainga ngan Deo ele kimnga. Akado malo kakauede toa ne aea sogonga ga iuot lalaede mambe eaba tenainga aea irabu aea malo. Asai-sai malo toa ne ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be manta aoaoai gid oaro gol gereirei ga tidae ngan pade.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

Eaba tenainga aea ilabora aea malo ga igogo aea malo

16 Akado malo kakauede toa ne aea mamarae

ga iluai bageda aea makoreai, be aea babanga iluai bageda aea ubereai. Akop malo toa ne ga idio irabuiai, ta aea mamarae ga aea babanga imata lalaede, ta kopnga toa ne iman danga rua aea dolnga. ¹⁷ Ga kus ta abada gid pat sangaul igegea rua toa aea olnga kapei tau. Be apatoi gid ga tidae ngan ipu ad kisinga ngan malo kakauede toa ne pan gaot. Alalo gid pat toa ne ngan iaoa pange. Ngan iaoa toa imuga oa, alalo pat rubi singsingia, ga pat topas eangonga, ga pat beril singsingia tau. ¹⁸ Be ngan pat iaoa ede pade, alalo pat terkois birbirianga, ga pat sapaia bil, ga pat emeral birbirianga. ¹⁹ Be ngan pat iaoa tol aea, alalo pat iasint singsingia tede, ga pat aget eangonga tede, ga pat ametis singsingia tau. ²⁰ Be ngan pat iaoa pange aea, alalo pat krisolait birbirianga, ga pat oniks mariluangge, ga pat iaspa birbirianga. Be manta apatoi gid pat kelede kelede ngan ipu ad kisinga gol. ²¹ Ngan gid pat toa sangaul igegea rua ne, manta atotoi lakop ele gergeu arangaranga sangaul igegea rua edad. Gid panua toa ne timugamuga ngan gid lum sangaul igegea rua togimi Israel.

²² “Ga pade, manta abada gol kemikemi ta apilai oaro gol rua ta tiuot mambe kenga, ta iman eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede aea kisinga. ²³ Manta akado malo toa ne aea koea gol rua, ta asaisai gid ga tidae ngan malo igal rua pan gadae. ²⁴ Ga kus ta asaun gid oaro gol rua ta tidudunga ngan gid koea toa rua oa. ²⁵ Be gid oaro gol matad iadag, manta akaukau ga tidae ngan gid pat ipu ad kisinga gol toa rua oa. Ta

akaukau kisinga gol toa oa ngan ikepe aea oaro ta ikisi irabu aea malo. ²⁶ Ga pade, akado koea gol rua pade ta asaisai gid ga tidaie muriai ngan igogo aea malo kakauede igal toa rua oa pan gadio, boloma ngan irabu aea malo. ²⁷ Be akado koea gol rua pade ta apatoi gid ga tidaie ngan ikepe aea oaro toa mugaeai tikaukau ngan irabu aea malo, boloma ngan irabu aea pus. ²⁸ Ga kus ta abada gid oaro salumu aea bil ta asaisai ga tidaie ngan gid koea ngan igogo aea malo. Be oaro matad iadag, eine ga akaukau ga tidaie ngan irabu aea malo, boloma ngan irabu aea pus. Toa bedaoa ta igogo aea malo iranrang ngan bir ga bir mao.

²⁹ “Tota oangga Aron idudunga palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede, eine Israel ele gergeu arangaranga edad ga ienono ngan igogo aea malo, ta gau ga nagera ta matag nanan leg panua somisomi ga ilalala ga ila. ³⁰ *Ga pade, manta abada danga rua* ilualua eaba tenainga aea ngan badanga oatainga ngan Deo ele kimnga, ta adol gid ga tidudunga ngan igogo aea malo aea kopnga. Tota oangga Aron idudunga leg palata iloleai ta inam boloma pagau, eine danga toa rua oa ga ienono boloma igogoeai, ta ilualua ei ngan badanga oatainga ngan saoa danga nakim gid Israel tikakado.”

Deo ikeo ga tikado sogonga padengada togid

---

* **28:30:** Nam 27.21, Lo 33.8, Esr 2.63, Neh 7.65   * **28:30:** Danga toa rua oa ilualua eaba tenainga aea ngan badanga oatainga ngan Deo ele kimnga, tiuato edad ngan posanga Ibru Urim ga Tumim.

panua tenainga ad
(Ibada Mulian 39.22-31)

³¹ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta abada malo bil ta akado eaba tenainga aea ele pononga mamarae ngan. ³² Be atal pononga mamarae toa ne aea baba ngan ilabora idudunga ngan. Be manta asaisai baba toa ne toman ngan igagal aea malo ga iuot matoltol teta ta irangrang ngan itakai mao. ³³⁻³⁴ Ga pade, apasogo pononga mamarae toa ne iaoa aea les ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Akado sogonga toa ne ga imata mambe abei pomigranet itautau. Be akaukau gid golo gereirei toa tikado ngan gol, ta apalapala gid toman ngan abei pomigranet itautau anunud toa oa. ³⁵ Oangga Aron ikakado ele naurata tenainga aea, manta idol pononga mamarae toa ne. Tota oangga idudunga leg palata iloleai ga inam pagau, ngan tibur toa aea ul kapei tede, mao oangga itnan tibur toa oa ga iuot, eine gid panua ga tilongo gid golo greng ga greng. Toa bedaoa ta irangrang ngan imate toa eoa mao.

³⁶ “Ga pade, manta akado gol ikatinge kakauede ta atotoi posanga ga idae ngan bedane: MARON ELE UL IENONO NGAN. ³⁷ Be abada oaro salumu aea ede bil, ta akaukau gol ikatinge toa ne ga idae ngan ilabora aea malo, gadae ngan imata. ³⁸ Gol ikatinge toa aea posanga ienono ngan ne, manta ienono gadae ngan Aron imata somisomi. Toa bedaoa ta gau, MARON Deo togimi, ga nababada lemi tenainga isaoa adol ul ngan ga inam pagau, ta gau ga nakim. Ta oangga panua tenainga ad tinasi gid apu tenainga aea tutui mao, eine led idil

paeamao ga idae ngan Aron, ta gau ga nasamum kadonga sasat toa oa.

³⁹ “Be manta abada oaro salumu aea kemikemi ta aoaoai ele siot ga ilabora aea malo. Ga pade, manta akeo pan eaba mosi aea ta iuaaoi irabu aea pus, ga isaisai aea sogonga kemikemi ga idae ngan. ⁴⁰ Ga pade, manta akado Aron ele gergeu arangaranga led siot, ga rabud aea pus, ga gid malo laborad aea. Toa bedaoa ta tisogo ngan, ta edad iuot kapei panua matadeai, ta tilolon ngan gid. ⁴¹ Be oangga apasogo Aron ga ele gergeu arangaranga ngan gid sogonga toa ngada ne ga kus, atok bude ga idae laboradeai, ngan dolnga ad ul ngan kadonga leg naurata.

⁴² “Be manta akado led sainga ngan robinga tinid pan luad ga isulug buledeai. ⁴³ Somisomi oangga Aron ga ele gergeu arangaranga tila boloma ngan leg popou tenainga aea, mao oangga tidudunga ngan leg palata ngan tibur toa aea ul kapei tede, manta tidoldol sainga toa ne. Oangga mao, eine led idil paeamao ta timate.

“Somisomi Aron ga ele gergeu ga ituhtub toa tiuotot muriai, manta tinasnasi apu toa ne.”

29

Kadonga ngan dolnga panua tenainga ad (Wok Pris 8.1-36)

¹ Deo ikeo pan Moses pade bedane, “Eao manta nasi kadonga ga bedane ngan dolnga Aron ga ele gergeu arangaranga ad ul ta tiuot leg panua tenainga ad. Bada bulmakao aranga ede daenga pau ga sipsip arangaranga rua toa ad tibun eta

mao. ² Ga pade, bada wit aea plaoa kemikemi toa aea yis ienono ngan mao, ta kado bret imata tol ga bedane: Kado bret ede toa abul toman ngan bude, ga bret ede pade toa abul toman ngan bude mao, ga bisket toa asama ngan bude pade. ³ Dol gid bret toa oa ga idio ngan samare ede, ta bada ga inam pagau toman ngan bulmakao ga sipsip toa rua oa.

⁴ “Ga kus ta bada Aron toman ngan ele gergeu arangaranga ta tila timadid leg palata iaoai, ta paliliu gid toa eoa. ⁵ Ga kus ta pasogo Aron ngan gid sogonga tenainga aea. Dol siot ga idae ngan ei, ga pononga mamarae, ga irabu aea malo, ga igogo aea malo kakauede. Kaukau irabu aea malo toa oa toman ngan irabu aea pus toa gid panua mosi ad tiuaoai. ⁶ Ga kus ta dol ilabora aea malo, ta kaukau gol ikatinge kakauede toa aea posanga ienono ngan oa ga idae ngan ilabora aea malo. Gol ikatinge toa oa iman kilala ngan aea ul. ⁷ Ga kus ta bada bude toa iman kilala ngan gid danga sisid togau, ta tok ga idae ilaborai ngan dolnga ei ga iman leg eaba tenainga aea.

⁸ “Ga kus ta bada ele gergeu arangaranga ga tinam ta pasogo gid ngan led siot ⁹ ga laborad aea malo. Ga kus ta kaukau rabud ngan ad pus. Ngan kadonga toa bedane eao ga dol Aron ga ele gergeu ga timan leg panua tenainga ad. Ta gid iaoa toaine ga led gergeu ga tibutibud tiuotot muriai, eine ga tikakado leg naurata tenainga aea somisomi ga ilalala ga ila.

¹⁰ “Ga kus ta bada bulmakao tenainga aea ga inam boloma leg palata iaoai. Ta Aron ga ele gergeu arangaranga ga tidol baged ga idae ngan

ilabora. ¹¹ Ngan gau matag, boloma ngan leg palata iaoa, totoi bulmakao toa oa. ¹² Ga kus ta doi ising kauteta, ta dol bagem igonga ga idudunga ngan, ta sama sing toa oa ga idae ngan popou aea pelenga toa pange oa. Be sing ilia ienono maitne, tok ga isulug popou ibuloloeai. ¹³ Ga kus ta bada bulmakao ilolo imona, ga aea toboloa idanga kemi, ga iaule toa rua oa toman ngan imona, ta dol ga idae dingaeai ngan leg popou tenainga aea. ¹⁴ Be bada imedameda ga itin kukul ga itae imogaleai, ta nono gid ngan dinga ede pade gaot ngan saupu. Bulmakao toa ne eine tenainga ngan samumnga kadonga sasat.

¹⁵ “Ga kus ta bada sipsip tenainga aea eta ngan gisirua, ta Aron toman ngan ele gergeu arangaranga ga tidol baged ga idae ngan ilabora. ¹⁶ Be eao ga totoi sipsip toa oa, ta doi ising kauteta ta til ga idae ngan popou tenainga aea isal toa pange oa. ¹⁷ Totoi sipsip toa oa ga kus, ta sigiri iae ga idanga sisid toa ngada oa iloleai, ta dol gid ga tidae dingaeai toman ngan ilabora ga ikatinge padengada. ¹⁸ *Ta dinga ga inono sipsip ikatinge toa ngada oa ga imomout ga kus. Eine lemi tenainga ga inam pagau MARON. Ta gau ga tinig igelgel ngan iuad kemi.

¹⁹ “Be sipsip tenainga aea toa ede pade oa, Aron ga ele gergeu arangaranga ga tidol baged ga idae ngan ilabora. ²⁰ Ta eao ga totoi, ta doi ising kauteta. Ta sama sing toa oa ga idae ngan Aron ga ele gergeu arangaranga keledede tangad oatai iuaro, ga baged oatai igonga kapei, ga aed

---

* **29:18:** Ep 5.2, Plp 4.18

oatai igonga kapei. Ga kus ta til sing ga idae ngan popou tenainga aea isal toa pange oa. ²¹ Ga kus ta bada sing kautede ienono popouiai toman ngan bude iman kilala ngan gid danga sisid togau, ta til ga idae ngan Aron, ga ele gergeu arangaranga, ga ad sogonga tenainga aea. Kado toa bedaoa ngan dolnga leg ul ngan gid toman ngan ad sogonga ta timan gau leg.

²² “Be sipsip toa idae dingaeai maitne, eine sipsip tenainga aea ngan dolnga leg panua tenainga ad ngan led naurata. Be bada sipsip toa na imona, ga iuui imona, ga ilolo imona, ga aea toboloa idanga kemi, ga iaule toa rua oa toman ngan imona, ga ibule oatai, ta dol gid ga tidae Aron ga ele gergeu arangaranga bagedai. ²³ Be ngan samare toa iuon ngan bret aea yis ienono ngan mao, toa ienono matageai, eao ga bada bret kelede kelede imata tol ga bedane: bret ede toa abul toman ngan bude, ga bret ede pade toa abul toman ngan bude mao, ga bisket toa asama ngan bude. ²⁴ Dol gid bret toa ne pade ga idae Aron ga ele gergeu arangaranga bagedeai. Ta gid ga tipatambolebole gau matageai. ²⁵ Ga kus ta bada danga sisid toa bagedeai, ta dol ga idae dingaeai, ta dinga ga inono ga imomout ga kus toman ngan sipsip tenainga aea ede pade. Eine lemi tenainga ga inam pagau MARON. Ta gau ga tinig igelgel ngan iuad kemi. ²⁶ Be sipsip toa idae dingaeai maitne, eao ga bada igogo ta patambolebole gau matageai. Ga kus ta iman eao am eaneangga aea.

²⁷ “Be somisomi oangga adol eaba ga iman leg eaba tenainga aea, manta adol ul ngan sipsip

igogo, ta akisi ngan bagemi, ta apatambolembole matageai. Be adol ul pade ngan sipsip tenainga aea ibule. Ga kus ta masilau ikatinge toa rua ne iman Aron ga ele gergeu ad eaneannga aea. ²⁸ Somisomi oangga gid Israel tikakado tenainga eaneannga aea ngan kadonga lolomai kelede, masilau ikatinge toa rua ne ga iman Aron ga ele gergeu arangaranga ad. Gid Israel ga tikakado tenainga toa bedane ga inam pagau MARON.

²⁹ “Be gau nadol ul ngan Aron ele sogonga tenainga aea. Tota muriai, oangga Aron imate, eine sogonga toa oa ga iman ele gergeu arangaranga ga itubtub led. Toa bedaoa ta gid ga tidol sogonga toa ne ngan ado toaiua titok bude ga idae laboradeai ngan dolnga gid ga tiuot leg panua tenainga ad. ³⁰ Oangga Aron ele gergeu eta ibada imul ta iuot madidnga kapei tenainga aea, ei manta idol sogonga toa ne irangrang ngan ado lima ga rua. Be ngan ado toa lima ga rua oa, ei ga idudunga leg palata iloleai ngan tibur toa aea ul kapei tede, ta ikakado leg naurata.

³¹ “Be oangga eao dol Aron ga ele gergeu ga timan leg panua tenainga ad, manta bada sipsip tenainga aea imedamede, ta nono ngan tibur ede aea ul, gadudunga ngan leg palata aea silasila. ³² Be Aron ga ele gergeu arangaranga ga tibada imedamede toa oa toman ngan bret ienono ngan samare, ta tian boloma leg palata iaoai. ³³ Ngan ado toaiua tidol ad ul ga timan leg panua tenainga ad, gid ga tian annga tenainga aea toa oa. Tenainga toa oa iman led kadonga sasat aea samumnga. Gid kekelegid tirangrang

ngan eannga annga toa oa. Eaba eta pade iran-grang ngan ian mao, ngansa annga toa oa aea ul pade. ³⁴ Be oangga sipsip toa oa imedamedata toman ngan bret toa oa ienono ga gaisala, eine iran-grang ngan tian mao. Manta tinono ngan dinga ga imomout ga kus, ngansa annga toa oa aea ul pade.

³⁵ “Eao manta kado danga toa ngada ne ngan dolnga Aron toman ngan ele gergeu arangaranga ta timan leg panua tenainga ad. Ta kado toa bedane ga iran-grang ngan ado lima ga rua, mambe nakeo pago ngan. ³⁶ Ngan ado toa lima ga rua ne, manta tenai bulmakao kelede kelede ngan samumnga led kadonga sasat. Be kado tenainga ede pade ngan sigiringa popou tenainga aea. Toa bedaoa ta popou tenainga aea ga iuot kemi matageai. Be manta tok bude ga idae ngan popou tenainga aea, ngan dolnga leg ul ngan ta iman danga togau. ³⁷ Iran-grang ngan ado lima ga rua, eao manta kado bedane ngan popou tenainga aea. Toa bedaoa ta popou tenainga aea oa, aea ul kapei tau. Be oangga sai isibo leg popou tenainga aea, mao oangga danga eta idae tos ngan, eine aea ul pade ta iman leg.”

*Tenainga aea kadonga ado ga ado
(Namba 28.1-8)*

³⁸ Deo ikeo pade bedane, “Ado ga ado gimi manta abada sipsip ruangada, ad rai kelede, ta atenai gid ga tidae ngan leg popou tenainga aea. ³⁹ Atenai ede gaisala, be ede pade lailai. ⁴⁰ Oangga gaisala, atenai sipsip toa oa toman ngan wit aea plaoa kemikemi, aea kulupu iran-grang mambe

kilo kelede, ta abul toman ngan bude oliv aea, aea lita kelede. Ga pade, atok oain aea lita kelede ga iman lemi tenainga ga inam pagau. ⁴¹ Be oangga lailai, ta atenai sipsip ede pade toa bedaoa toman ngan wit aea plaoa ga bude ga oain lalaede mambe akado gaisala. Adol tenainga toa ne ga idae dingaeai ta iman lemi tenainga ga inam pagau MARON. Ta gau ga nakim iuad kemi.

⁴² “Somisomi muriai, gimi manta anono tenainga toa ne ngan dinga ga imomout ga kus. Be gimi ga akakado tenainga ado ga ado toa bedaoa gau matageai, boloma ngan leg palata iaoa. Toa eoa ga nalup toman ngan gimi ta naposaposa pagimi. ⁴³ Be gau ga nalup toman ngan gid Israel toa eoa pade. Ta leg taranga kapei ga iuot ta irobi leg palata, ta ikado tibur toa oa aea ul kapei, ta gid panua tilolon ngan.

⁴⁴ “Toa bedaoa ta gau ga nadol ul ngan leg palata ga popou tenainga aea ga nadol ul ngan Aron pade toman ngan ele gergeu arangaranga ta timan gau leg, ta gid ga tikakado leg naurata tenainga aea. ⁴⁵ Ta gau ga namamado rabu ngan gimi Israel ta naman ami Deo. ⁴⁶ Toa bedaoa ta gimi ga aotai kemi mambe gau eine MARON Deo togimi. Gau Deo toa nabada gimi ta atnan Isip ga anam. Nakado toa bedaoa ngansa naoangga namamado rabu ngan gimi. Gau MARON Deo togimi.”

30

*Deo ikeo ga tikado popou nabene aea
(Ibada Mulian 37.25-28)*

¹ Deo ikeo pade bedane, “Gimi manta abada abei akas ta akado popou tenainga aea ede pade, iman nabene aea nononga.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

Popou nabene aea

² Popou toa ne aea mamarae ga aea babanga ga iuot lalaede ga iluai bageda aea makoreai. Be aea gadae ga iluai gogodai. Be ngan popou ipao igal toa pange oa, asap gid danga imata mambe bulmakao aea pelenga. Be akado popou ipao toman ngan aea pelenga ngan abei akas ikatinge kelede. ³ Ga kus ta abada gol kemikemi ikatinge babanga, ta aluga ngan popou isal toa pange oa, ga ipao, ga aea pelenga. Be apatoi gol idanga ede mamarae ga iman popou aea lapinga ga ibalil ngan. ⁴ Be gadio ngan lapinga toa oa, apatoi koea

gol rua, ede ngan isal iadag, be ede pade ngan isal iadag, ta iman sig ad sabunnga ngan popou aea bisinga. ⁵ Be abada abei akas ta akado sig rua, ga kus ta amol gid ngan gol ikatinge babanga. ⁶ Ga kus ta adol popou nabene aea toa ne ga idio leg palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede, boloma ngan malo kapei, be iadag ngan korol apu aea ipao. Ngan korol ipao toa oa sing isamum panua led kadonga sasat, ta lolog itarui mulian ngan gid. Be nalup toman ngan gimi toa eoa pade.

⁷ “Gaisala ngan ado ga ado, Aron ga idudunga leg palatai ngan patutuinga gid lam. Be oangga ikado bedaoa, manta inono nabene iuad kemi ngan popou toa ne. ⁸ Be lailai, oangga Aron itun gid lam pade, manta inono nabene toa bedaoa pade. Tota nabene ga ibung ga idae gau matageai ado ga ado ga ilalala ga ila. ⁹ Be irangrang ngan gimi atenai nabene eta pade ngan popou toa ne mao. Ga pade, irangrang ngan atenai masilau eta, mao wit eta, mao oain eta ga idae ngan popou toa ne mao. ¹⁰ Be pakelede ngan rai ga rai, Aron ga ikado ga popou nabene aea toa ne iuot kemi gau matageai. Ei ga inasi bedane: Ei ga ibada sing kauteta ngan masilau tenainga aea ngan samumnga panua led kadonga sasat. Ga kus ta isama ga idae ngan popou toa ne aea pelenga toa pange oa. Manta panua tenainga ad tinasi kadonga toa ne ga ilalala ga ila. Toa bedaoa ta popou toa ne ga iman danga togau MARON, ta aea ul kapei tau.”

Deo ikeo ga tibada pat ga ila pan ngan olnga gid mulian

11 Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane,
 12 “Oangga eao oade gid Israel dabad, eaba kelede
 kelede manta ibada pat ga inam pagau MARON
 ngan olnga ei mulian. Ngan kado ta imate. Ngan
 ado toaiua eao oade gid, oangga tiuol gid mulian
 ngan pat toa oa, eine pamukurunga paeamao
 eta ga iuot ngan gid mao. 13 *Panua toa ngada
 oa tiuade dabad ga kus, manta tibada pat silva
 kelede* ga iman tenainga ga inam pagau MARON.
 Manta tibada pat silva imata lalaede mambe gid
 panua tenainga ad led pat. 14 Gimi ga aoade
 arangaranga toa ngada oa ad rai sangaul rua ga
 idae, ta gid kekelegid manta tibada tenainga toa
 ne ga inam pagau MARON. 15 Be gid panua toa
 led danga sisid busa tirangrang ngan tibada pat
 busa ga inama mao. Be gid panua lululunga
 ad pade, tirangrang ngan tibada pat kautede ga
 inama mao. Gid toa ngada oa manta tibada pat
 idaba lalaede toa bedane ga inam pagau MARON.
 Ngan tenainga toa ne tiuol gid mulian. Ngan kado
 ta timate. 16 Eao ga bada pat toa ne ga inam ta
 dol ngan luanga leg palata aea naurata. Ta gau
 ga nagera pat toa ne ta matag nanan leg panua
 Israel. Oangga tikado toa bedaoa, eine ga lolog
 itarui mulian ngan gid, ta gid ga timate mao.”

*Deo ikeo ga tikado tabla eau aea ngan sigiringa
 baged ga aed*

17 MARON ikeo pan Moses pade bedane,
 18 * “Gimi manta abada bras ta akado tabla

---

* **30:13:** IM 38.25-26, Mt 17.24   * **30:13:** Ngan posanga
 Ibru, ikeo ga pat silva kelede toa aea kulupu iuot mambe 6 grem.

* **30:18:** IM 38.8

kapei eta toman ngan aea popou. Tabla toa ne iman panua tenainga ad baged ga aed aea sigiringa. Adol tabla toa ne ga idio rabu ngan leg popou tenainga aea ga leg palata. Ga kus ta atok eau ga idudunga ngan. ¹⁹ Aron ga ele gergeu arangaranga manta tisigiri baged ga aed ngan eau toa oa. ²⁰ Somisomi oangga tidudunga leg palatai, manta tisigiri baged ga aed, ngan kado ta timate. Ga pade, oangga tila boloma ngan leg popou tenainga aea ngan kadonga gid tenainga ga inam pagau ga idae dingaeai, ²¹ manta tisigiri baged ga aed, ngan kado ta timate. Gid toman ngan led gergeu ga tibutibud tiuotot muriai, manta tinasnasi apu toa ne ga ilalala ga ila.”

Deo ikeo ga tikado bude iman kilala ngan danga sisid ei ton

²² *MARON ikeo pan Moses pade bedane, ²³ “Eao manta bada gid danga iuad kemikemi ga bedane: abei mer itekea toa aea kulupu irangrang mambe kilo lima ga ede, ga abei sinamon itin kukul toa aea kulupu irangrang mambe kilo tol, ga piso iuad kemi toa aea kulupu irangrang mambe kilo tol pade, ²⁴ ga abei kasia itin kukul toa aea kulupu irangrang mambe kilo lima ga ede, ga bude oliv aea lita pange. ²⁵ Be keo pan eaba ede toa ele oatainga kapei ngan kadonga danga sisid iuad kemi, ta ei ga ibul gid danga toa ne ga iuot mambe bude ede iuad kemi. Bude toa ne aea ul, ta iman kilala ngan danga sisid togau. ²⁶ Ga kus ta bada bude toa ne kauteta ta tok ga idae ngan leg palata, ga korol apu aea, ²⁷ ga popou bret aea toman ngan

---

* **30:22:** IM 37.29

aea danga sisid, ga lam iae toman ngan aea danga sisid, ga popou nabene aea, ²⁸ ga popou tenainga aea toman ngan aea danga sisid, ga tabla eau aea toman ngan aea popou. ²⁹ Eao ga tok bude toa ne ga idae ngan gid danga sisid toa ngada ne ngan dolnga leg ul ga idae ngan ta timan gau leg. Be oangga danga eta idae tos ngan danga sisid toa oa, eine aea ul pade ta iman leg.

³⁰ “Ga kus ta tok bude toa ne kauteta ga idae ngan Aron ga ele gergeu arangaranga, ngan dolnga ad ul ta timan leg panua tenainga ad ngan kadonga leg naurata. ³¹ Be eao manta keo pagid Israel bedane, ‘Somisomi muriai, bude toa ne iman kilala ngan gid danga sisid ton Deo. Bude toa ne aea ul pade. ³² Irangrang ngan gimi atok ga idae ngan gid panua sapaeen tinid mao. Be irangrang ngan akado bude eta lalaede toa bedane mao, ngansa bude toa ne aea ul. Ta gimi manta alolon ngan. ³³ Oangga sai ikado bude eta lalaede toa bedane, mao oangga eaba eta itok ga idae ngan panua sapaeen, manta asuk ei ga ila aluai ngan gid iaoa kelede togimi.’ ”

Deo ikeo ga tikado nabene ngan kadonga basu iuad kemi

³⁴ MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Eao manta bada gid danga sisid iuad kemikemi ga bedane: paura toa tikado ngan abei mer itekea, ga paura toa tikado ngan mase ipat, ga abei galbanum itekea, ga paura toa tikado ngan abei

libanon itekea†. Danga toa ngada ne eao bada, manta ad kulupu iuot lalaede mon. ³⁵ Be eao ga keo pan eaba ede toa ele oatainga kapei ngan kadonga danga sisid iuad kemi, ta ei ga ibul gid danga toa ne ta iuot mambe nabene ngan kadonga basu iuad kemi. Be manta adol sol kauteta ngan, ta ikado nabene toa ne ga iuot kemi matageai, be leg ul ienono ngan. ³⁶ Ga kus ta alumu danga toa ngada ne ga ibilin ga ila gereirei. Io, akado bedaoa ga kus ta adol nabene toa ne idanga ede ga idio leg palata iloleai, iadag ngan korol apu aea. Ngan tibur toa oa, gau ga nalup toman ngan gimi. Be nabene toa ne aea ul kapei tau. Manta alolon ngan. ³⁷ Ta irangrang ngan gimi akado lemi nabene eta lalaede toa bedane mao. Ngansa eine danga togau MARON, be leg ul ienono ngan, ta gimi manta alolon ngan. ³⁸ Oangga sai ikim nabene iuad toa ne ta ikado ele nabene ga iuot lalaede toa bedane, manta asuk ei ga ila aluai ngan gid iaoa keledede togimi.”

31

Deo isio gid panua ngan kadonga ele palata toman ngan aea danga sisid

(Ibada Mulian 35.30–36.1)

¹ MARON ikeo pan Moses pade bedane, ² “Ega, gau nasio eaba ede ieda Besalel. Ei Uri inat ga Ur itub ngan lum pan Iuda. ³ Be gau nadol Tautaudig Tutui ga idio pan ta nakado ga ele oatainga kapei

---

† **30:34:** Abei libanon eine abei ede pagita aea mao. Itekea ngan posanga Inglis tiuato prenkingsens. Tibul danga eta toman ngan mao. Iuad kemi ga iman danga kemi nabene aea.

ga ilolo iuatai ngan kadonga naurata imata ede ga ede. ⁴ Ta ei ga irangrang ngan ikado mosi ngan gol ga silva ga bras. ⁵ Be ele oatainga kapei ngan ketnga gid pat toa aea olnga kapei toman ngan ipu ad kisinga gol. Ga ele oatainga kapei ngan sapnga gid abei pade. Ta ei ga irangrang ngan ikado naurata imata ede ga ede. ⁶ Be ega, gau nasio eaba ede pade ngan luanga ei, ieda Ooliap. Ei Aisamak inat ngan lum pan Dan. Be gau nabada oatainga kapei pagid panua naurata ad padengada ngan kadonga danga toa ngada ne mambe nakeo pago ngan. ⁷ Ta gid ga tikado leg palata, ga korol apu aea toman ngan ipao toa sing isamum kadonga sasat ngan ga lolog itarui mulian. Ta gid ga tikado palata aea danga sisid padengada ga bedane: ⁸ popou bret aea toman ngan aea danga sisid, ga lam iae gol toman ngan aea danga sisid, ga popou nabene aea, ⁹ ga popou tenainga aea toman ngan aea danga sisid toa ngada oa, ga tabla eau aea toman ngan aea popou, ¹⁰ ga sogonga tutui tenainga aea ton Aron ga ele gergeu arangaranga, ¹¹ ga bude iman kilala ngan danga sisid togau, ga nabene ngan kadonga basu iuad kemi leg palata iloleai ngan tibur toa aea ul kapei tede. Manta tikado danga toa ngada ne lalaede mambe nakeo pago ngan.”

Apu ngan Ado Earaiinga aea

¹² MARON ikeo pan Moses pade bedane, ¹³ “Eao manta keo pagid Israel ga bedane, ‘Somisomi gimi manta aearagimi ngan Ado Earaiinga aea. Gau nadol Ado Earaiinga aea toa ne ga iman kilala rabu ngan gau ga gimi ga lemi gergeu ga

tibutibumi tiuotot muriai. Toa bedaoa ta gimi ga aoatai kemi mambe gau eine MARON toa nadol ul ngan gimi.

¹⁴ “Be gau nadol ul pade ngan Ado Earaingga aea. Tota gimi manta aearagimi ngan. Oangga sai ilolon ngan Ado Earaingga aea toa ne mao, manta arau ei ga imate. Be oangga sai ikado naurata ngan ado toaiua, manta asuk ei ga ila aluai ngan gid ele panua. ¹⁵ *Gimi ga akado lemi naurata irangrang ngan ado lima ga ede. Be ado lima ga rua aea, eine Ado Earaingga aea toa gau MARON nadol ul ngan. Oangga sai ikado naurata ngan Ado Earaingga aea, manta arau ei ga imate. ¹⁶ Gimi Israel toman ngan lemi gergeu ga tibutibumi tiuotot muriai, manta aearagimi ngan Ado Earaingga aea. Ngansa eine posanga tautaunga ede narau toman ngan gimi, ta eine ga ienono ga ilalala ga ila. ¹⁷ *Ado Earaingga aea toa ne iman kilala rabu ngan gau ga gimi Israel somisomi. Ngansa ngan ado toa lima ga ede oa mugaeai, gau MARON nakado mariamba ga tano ga iuot. Be ngan ado lima ga rua aea, nakaput ngan leg naurata ta naearagau.’ ”

¹⁸ Io, MARON iposa pan Moses ngan lusi Sainai toa bedaoa ga kus, ta ibada pat rua apu aea ga ila pan. Deo kekelen ibage igonga ibode ele apu ga idae ngan pat toa rua oa.

32

Gid panua tikado bulmakao aea namer ngan

---

* **31:15:** IM 20.8-11, 23.12, 34.21, 35.2, Wkp 23.3, Lo 5.12-14

* **31:17:** IM 20.11

gol

(Lo 9.6-29)

¹ *Idio ta gid panua tigera mambe Moses imamado mole tau lusia, be iluai mulian manmanae mao. Tota tila tiluplup pan Aron ta tikeo pan bedane, “Eao manta kado amai deo etangada ta timuga ngan gai ngan lemai edap. Ngansa Moses, eaba toa ibada gita ta tatnan Isip ga tanam, gai aoatai ngan saoa danga iuot ngan ei mao.”

² Io, Aron ikoli led posanga bedane, “Atil tangami aea pato gol ienono adadaoami ga lemi gergeu tangadeai, ta abada ga inam pagau.” ³ Tota gid panua tibada tangad aea pato gol ga ila pan.

⁴ *Ta Aron ibada ta inono ngan dinga ga ila maraka, ta itok ga idudunga ngan baba ede toa ita ianun ngan mambe bulmakao daenga pau. Ta ibada didi ta ipenpen ngan bulmakao aea namer toa oa. Ga kus ta gid panua tikeo, “Gimi Israel alongo. Danga toa ne, eine gita ada deo toa ibada gita ta tatnan Isip ga tanam.”

⁵ Be Aron igera toa bedaoa ta ipagun popou tenainga aea boloma ngan bulmakao aea namer toa oa. Ta ikeo, “Sabale takado eaneannga kapei ngan soanga MARON ieda.” ⁶ *Io, gaisala rumaruma ngan ado sae, gid panua tibada gid masilau tenainga aea, ta edengada tidol ga idae dingaeai ngan dinga inono ga imomout ga kus. Be masilau padengada iman tenainga eaneannga aea ngan lolod kelede. Idio ta timamado ngan eaneannga ga ununnga, ga kus ta tidae ga tila tititiau.

---

* **32:1:** PA 7.40

* **32:4:** 1Kin 12.28, PA 7.41

* **32:6:** 1Ko

⁷ Idio ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Sulug ga la! Ngansa gid lem panua toa bada gid ga titnan Isip oa tikado kadonga sasat kapei tau. ⁸ Tipul murid manmanae tau ngan gau ta titnan edap toa nakeo ga tinasi. Be tikado deo ede pade aea namer gol ga imata mambe bulmakao, ta tikor aed ngan ga tirau gid masilau ga iman led tenainga ga ila pan. Ta tikeo, ‘Gimi Israel alongo. Danga toa ne, eine gita ada deo toa ibada gita ga tatnan Isip ga tanam.’ ”

⁹ Ta MARON ikeo pan Moses bedane, “Gau nagera led kadonga na. Gid panua toa ne tanga balbal ad tau. ¹⁰ Gau lolog bake tau. Eao dio ge, ta napamukuru gid. Be gau ga nakado ga eao lem gergeu ga tibutibum tiuot alu kapei tau.”

¹¹ *Be Moses iuangga ikado ga aea MARON Deo ilolo itano ga idio, ta iraring matua ga ila pan bedane, “O MARON, eao lolom bake ngan lem panua padam. Ngansa ngan uram kapei, eao bada gid ta titnan Isip. ¹² Oangga eao pamukuru gid, eine gid Isip ga tikeo, ‘Deo ilolo paeamao ngan ele panua ta ibada gid ga tila lusiai, ngansa iuangga ipamukuru gid.’ Be manta pul lolom mulian ta tnan lem kadonga lolo bake aea ta paeabu ngan lem panua padam. ¹³ *Matam nanan lem paeaeanga Abraam ga Aisak ga Iakop. Mugaeai eao posa tautaunga pagid ta keo bedane, ‘Ngan gau edag naposa tautaunga, gau ga nakado ga lemi gergeu ga tibutibumi tiuot busa mambe gigima mariambai.’ Be eao posa tautaunga pagid pade ngan pannga tano ga iman ad, ta eao keo

---

* **32:11:** Nam 14.13-19   * **32:13:** OM 22.16-17, 17.8

ga mulmulid ga timamado toa eoa somisomi.”
¹⁴ Moses iraring bedaoa ga kus ta MARON ipul ilolo mulian ta ipaeabu ngan gid mao.

¹⁵ Idio ta Moses ibada pat apu aea toa rua oa ta isorir lusiai ga isulug. Pat apu aea toa rua oa, Deo ibode apu ga idae ngan imata ga idibe. ¹⁶ Deo kekelen ikado pat toa rua oa ga iuot, ta ibode posanga ga idae ngan.

¹⁷ Be Iosua ilongo panua arerengad ga tingangar, ta ikeo pan Moses bedane, “Panua arerengad mambe paraunga ede iuot saupuiai.”

¹⁸ Be Moses ikeo,

“Eine mao. Arerengad oa mambe panua tiasal paraunga mao.

Be eine mambe panua ad miri itamatama tiasal gid mao pade.

Be nalongo ad gagal mambe panua tibaubau.”

¹⁹ Io, Moses ila boloma saupuiai ta igera bulmakao aea namer ga panua titoltol alele, ta ilolo bake ta itado pat apu aea toa rua oa ga isulug ta timapmapoga lusi ipuiai.

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Moses itado pat apu aea ga isulug ta timapmapoga.

²⁰ Idio ta ibada bulmakao aea namer toa oa ta itado ga idae dingaeai ga inono. Ga kus ta itut ga ila gereirei mambe kangkanga, ta isiran ga isulug eaiyai, ta ikado ga gid Israel tiun eau toa oa.

²¹ Idio ta ikeo pan Aron, “Gid panua toa ne tikado mado ngan eao, ta eao muga ngan gid ngan kadonga sat kapei toa bedane?”

²² Ta Aron ikeo, “Eaba kapei, eao malmal padam. Eao oatai, gid panua toa ne tiparpar tau ngan kadonga sasat. ²³ Tikeo pagau bedane, ‘Kado amai deo etangada ta timuga ngan gai ngan

lemai edap. Ngansa Moses, eaba toa ibada gita ta tatnan Isip ga tanam, gai aoatai ngan saoa danga iuot ngan ei mao.’ ²⁴ Tota nakeo pagid, ‘Oangga sai ele sogonga gol, manta itil ta ibada ga inam pagau.’ Tota tibada led gol ga inam pagau, ta natado ga idae dingaeai. Be mole mao bulmakao aea namer toa ne iuot sapaean.”

²⁵ Io, Moses igera mambe panua tiladlado alele, be Aron irangrang ngan ipakoko gid mao. Tota Moses ikeo iloleai bedane, “Kado ta amai miri itamatama tigera ta tinging paeamao ngan gai.”

²⁶ Tota ila imadid saupu aea edap iaoai ta ibaba kapei bedane, “Oangga sai ikeo ga inasi MARON, manta inam pagau.” Io, tota gid panua ngan lum pan Livai tila timadid boloma pan.

²⁷ Ta Moses ikeo pagid, “MARON Deo togita Israel ikeo ga bedane, ‘Gimi kelede kelede abada lemi didi paraunga aea ta ala ngan tibur toa ngada ne saupuiai, ta aketket ami kakakau ga kapepei ga oaeoemi ga panua padengada timamado boloma pagimi.’” ²⁸ Io, tota gid Livai tila tikado mambe Moses ikeo pagid ngan. Be ngan ado toaiua, panua bunoringring tol timate. ²⁹ Ga kus ta Moses ikeo pagid Livai bedane, “Labone gimi arau ami kapepei ga kakakau ga lemi gergeu ga timate, ngansa tikado kadonga sat kapei. Tota labone MARON ikado kemi tau ngan gimi ta isio gimi ngan kadonga ele naurata.”

³⁰ Io, ngan ado sae Moses ikeo pagid panua bedane, “Gimi akado kadonga sat kapei tau. Be gau ga nadae ga nala lusiai pan MARON ta naton betanga ei ngan isamum lemi kadonga sat.”

³¹ Tota Moses iluai mulian ga ila pan MARON ta ikeo, “Aiao! Gid panua toa ne tikado kadonga sat kapei tau. Tikado deo padengada ad namer ngan gol ta tisoa edad. ³² *Be gau nabeta eao, oangga eao kim, samum led kadonga sat. Be oangga eao tinim ngan mao, tota samum gau edag ngan laulau toa eao bode na.”

³³ Ta MARON ikeo pan Moses, “Eine mao. Oangga sapadua tikado kadonga sat ngan gau, eine ga nasamum gid kekelegid edad ngan leg laulau. ³⁴ Be eao la. La muga ngan gid panua ta bada gid ga tila ngan tibur toa nakeo pago ngan. Ega, gau leg angelo ga ila imuga ngan gimi. Be muriai, gau ga nanam ta napanas gid ngan led kadonga sasat tutui ngan ado panasnga aea.”

³⁵ Idio ta MARON ikado dibala kapei ga iuot ngan gid, ngan panasnga gid ngan led kadonga sat. Ngansa gid tiposa matua pan Aron ta ikado bulmakao aea namer gol toa oa.

33

Deo ikeo ga ei ga ila toman ngan gid Israel mao

¹ *MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Eao ga gid panua toa bada gid ga titnan Isip ga tinam, gimingada atnan tibur toa ne ta ala ngan tano toa naposa tautaunga ngan. Mugaeai naposa tautaunga pan Abraam ga Aisak ga Iakop bedane, ‘Gau ga napan tano toa ne ga iman lemi gergeu ga tibutibumi ad.’ ² Be gau ga nasula leg angelo, ta ei ga imuga ngan gimi ta isere gid Kenan ga Amor ga It ga Peres ga Ivi ga Iebus. ³ Tota ala ngan tano

* **32:32:** Sng 69.28, PM 3.5   * **33:1:** OM 12.7, 26.3, 28.13

kemi toa oa. Tano toa oa imona kapei ta bon isul ga bulmakao itud isul iuotot ngan. Be gau ga nala toman ngan gimi mao. Ngansa gimi panua tanga balbal ami tau. Ngan kado ta nala toman ngan gimi, ta napaeabu ngan gimi edapeai.”

⁴ Gid panua tilongo ato paeamao toa ne ta lolod isat ta tidoldol led sogonga gol mao. ⁵ Be MARON ikeo pan Moses bedane, “Keo pagid Israel, ‘Gimi panua tanga balbal ami tau. Oangga nala toman ngan gimi, mole mao ta napamukuru gimi. Tota patautene atil lemi sogonga gol, ta gau ga matag nanan kemi saoa danga ga nakado ngan gimi.’” ⁶ Tota gid Israel titil led sogonga gol lusi Orep ipuai ta tidol sogonga toa oa pade mao.

Somisomi Deo iposaposa toman ngan Moses

⁷ Somisomi oangga gid Israel tirau saupu ngan tibur ede, Moses ipagun palata ede boloma tede ngan saupu, ta iuato palata toa oa ieda “Palata Luplupnga aea toman ngan Deo.” Be oangga sai ikeo ga iutai ngan MARON ele kimnga, ei ga ila ngan palata toa oa boloma tede ngan saupu. ⁸ Somisomi oangga Moses itnan saupu ta ila ngan palata toa oa, gid panua tidae timadid led palata iaoai ta tigeragera Moses ila idudunga ngan palata toa oa. ⁹ Be oangga Moses idudunga palatai, tota laulau mamarae isulug ga ila imadid boloma palata iaoai, ta Deo iposaposa toman ngan Moses. ¹⁰ Be oangga gid panua tigeria laulau mamarae toa oa isulug ga imadid palata iaoai, gid toa ngada oa tidae ta tikor aed toa led palata iaoai. ¹¹ Be somisomi MARON iposaposa toman ngan Moses mambe ei ga iuae ede matad inono ngan

gid ta tiposaposa. Be oangga gisirua tiposa ga kus, ta Moses iluai mulian saupuiai. Be ele aluagau Iosua, gergeu ton Nun, ei imamado palata iloleai somisomi. Ado ga ado ei itnan palata toa oa mao.

Moses ikim igera Deo ele taranga

¹² Idio ta Moses ikeo pan MARON bedane, “Ega, somisomi eao keo pagau ngan badanga panua toa ne ga tila ngan tano toa keo pagau ngan, be eao palongo gau ngan sai toa eao sula ei ga inam toman ngan gau ne mao. Be eao keo pagau bedane, ‘Gau naoatai kemi ngan eao, ga lolog marum ngan eao.’ ¹³ Be oangga lolom marum ngan gau, paoatai gau ngan lem edap, ta gau ga naoatai kemi ngan eao ta nanasi kadonga mambe eao kim. Ga pade, nakim eao matam nanan alu toa ne, gid eao lem panua.”

¹⁴ Ta Deo ikoli ele posanga bedane, “Gau ga nala toman ngan eao ta naearan go kemi.”

¹⁵ Ta Moses ikeo pan pade bedane, “Oangga eao nam toman ngan gai mao, kemi ngan gai atnan tibur toa ne mao. ¹⁶ Be oangga eao nam toman ngan gai mao, panua padengada ga tiuatai madongan mambe lolom marum ngan gau ga lem panua toa ne? Be oangga eao nam toman ngan gai, eine gid alu padengada tanoeai ga tikakrik ngan gai alu toa ne ede pade tau ngan gid.”

¹⁷ Ta MARON ikeo pan Moses, “Gau ga nakado tutui mambe eao keo ngan, ngansa lolog marum ngan eao ga naoatai kemi ngan go.”

¹⁸ Ta Moses ikeo, “Pasolan gau ngan lem taranga.”

19 *Ta Deo ikeo, “Toa patautene gau ga napa-solan eao mambe gau eaba kemi tau, ta gau ga naoato edag MARON pago. Longo. Oangga nakeo ga lolog isat ngan eaba eta, eine ga lolog isat ngan ei. Be oangga nakeo ga nauduan eaba eta, eine ga nauduan ei. 20 Be irangrang ngan eao gera matag mao. Ngansa oangga sai igeru matag, ei ga imate.”

21 Ta MARON ikeo pade bedane, “Ega, pat kapei ede ienono boloma pagau. Ta eao ga dae madid ngan. 22 Tota oangga leg taranga inam boloma, gau ga nadol go ga dudunga ngan pat toa ne aea baba, ta napamumul go ngan bageg ga irangrang ngan nasapir ngan go ga nala. 23 Ga kus ta nasoa bageg ga idae pade, ta eao ga gera murig. Be irangrang ngan eao gera matag mao.”

34

Moses ibada pat apu aea pau pade (Lo 10.1-5)

1 MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Manta ket pat rua pade, lalaede mambe pat apu aea toa mugaeai eao tado ga timapoga. Ta gau ga nabode posanga ga idae ngan gid lalaede mambe mugaeai. 2 Sabale gaisala, eao manta bada pat toa rua ne ta dae ga nam pagau lusi ilaborai ta madmadid nene. 3 Be irangrang ngan eaba eta inam toman ngan eao mao. Be tinig ngan nagera eaba eta pade ilalala alele lusia ma pade. Be gid bulmakao ga sipsip, tirangrang ngan tian purup lusi ipuai ma pade.”

---

* 33:19: Ro 9.15

⁴ Io, tota Moses iket pat rua pade lalaede mambe mugaesai aea, ta gaisala rumaruma ibada pat toa rua oa ta idae ga ila lusi Sainai, mambe MARON ikeo pan ngan. ⁵ Be MARON imamado laulauiai ta isulug ga ila imadmadid toman ngan Moses, ta ei iuato ieda mulian MARON. ⁶ *Be MARON ila boloma pan Moses, ta ibaba bedane, “Gau MARON, gau MARON. Gau Deo, eaba lolo isat aea ga eaba uduannga aea. Be lolog bake manmanae mao. Gau ga nanasnasi kadonga kimnga aea ga kadonga mata tutui aea somi-somi. ⁷ Somisomi lolog ikimkim gid panua bunor-ingring busa ta nasamum led kadonga sasat ga kadonga tanga balbal aea imata ede ga ede. Be gid panua toa led idil paeamao, irangrang ngan natnan gid ga tidio kemi mao. Gid ga tibada ad panasnga. Oangga sapa dua tinasnasi kadonga papaeamao, gau ga napanas gid ga led gergeu ga tibutibud ga led sasasa pade.”

⁸ Deo iposaposa bedaoa, be manmanae Moses ikor iae ta idol ilabora ga isulug tanoeai. ⁹ Ta ikeo, “O Maron, oangga lolom marum ngan gau tautaunga, tota nakim eao nam toman ngan gai. Tautaunga, gid panua toa ne tanga balbal ad tau, be nakim eao samum lemai kadonga sasat ga lemai idil papaeamao, ta bada gai ga aman lem panua tautaunga.”

*Deo irau posanga toa oa pade toman ngan ele panua ta lolod kelede
(Ibada Mulian 23.14-19, Lo 7.1-5, 16.1-17)*

---

* **34:6:** IM 20.5-6, Nam 14.18, Lo 5.9-10, 7.9-10

10 Idio ta Deo ikeo, “Ega, labone narau posanga toman ngan gimi ta loloda kelede. Ngan gimi matami, gau ga nakado uisinga kapepei mambe gid alu padengada tigera mugaeai ga inama ne mao. Be gid panua timamado boloma pagimi, eine ga tigera danga imata ede ga ede nakado ngan luanga gimi, ta gid ga timataud. ¹¹ Be manta gimi anasnasi leg apu toa nabada pago labone. Be ega, gau ga namuga ngan gimi ta nasere gid Amor ga Kenan ga It ga Peres ga Ivi ga Iebus. ¹² Be manta agabit kemi. Ngan kado ta arau posanga toman ngan gid panua timamado ngan tibur toa gimi ala ngan oa, ta lolomi kelede. Oangga akado bedaoa, eine paeamao ngan gimi mambe adae kas ngan pitpit. ¹³ *Be gimi manta arepe led popou tenainga aea, ga agoro led pat kilala aea ga irumrum, ga aged ad deo taine Asera aea namer ga tisulug. ¹⁴ Irangrang ngan gimi asoa deo eta pade ieda mao. Ngansa gau MARON, edag ede pade eine Eaba Lolo Bake aea. Ta gau ga lolog bake, ta irangrang ngan nalongean deo eta pade ibada mulig mao.

¹⁵ “Be agabit kemi. Irangrang ngan gimi arau posanga toman ngan gid panua ngan tano toa oa mao. Ngansa gid ga tisoa ad deo edad ngan led kadonga arala, ta tirau masilau iman led tenainga ga ila pagid. Be oangga tikado bedaoa, eine ga tidada gimi ga ala toman ngan gid, ta aeanean led annga tenainga aea. ¹⁶ Be oangga apaoai lemi gergeu arangranga ngan gid led gergeu taine, eine ga tisoa ad deo edad ngan led kadonga arala,

---

* **34:13:** Lo 16.21

ta tikado ga lemi gergeu arangaranga tinasi gid pade.

17 **“*Irangrang ngan akado deo eta aea namer ngan danga mambe gol ga silva ga aen mao.

18 **“*Manta akado eaneannga ngan Bret toa aea Yis Ienono ngan Mao mambe nakeo pagimi ngan. Ngan ado toa lima ga rua ne, manta aean bret toa aea yis ienono ngan mao. Akado eaneannga toa ne tutui ngan aea ado ngan taiko Abip*. Ngansa ngan taiko toa ne, gimi atnan Isip ga anam.

19 **“*Gau nadol ul ngan lemi gergeu lautabtabe ga gergeu lautabtabe togid lemi bulmakao ga sipsip ga masilau padengada, ta gid toa ngada ne timan gau leg. Manta atenai gergeu lautabtabe togid lemi masilau ga tinam pagau. 20 *Be manta atenai sipsip ede ngan patutuinga lemi donki ele gergeu lautabe aea ul. Be oangga tinimi ngan tenainga sipsip ngan patutuinga donki toa oa aea ul mao, manta akor igagal. Be manta akado tenainga ede pade ngan patutuinga lemi gergeu lautabtabe arangaranga ad ul.

*“*Irangrang ngan bagemi sapaeen ga anam pagau mao. Manta anam toman ngan lemi tenainga.

21 **“*Irangrang ngan ado lima ga ede, gimi ga akado lemi naurata. Be ngan ado lima ga rua aea, manta aearagimi. Goibe, ado lima ga rua aea

---

* **34:17:** IM 20.4, Wkp 19.4, Lo 5.8, 27.15   * **34:18:** IM 12.14-20, Wkp 23.6-8, Nam 28.16-25   * **34:18:** Gid Israel led taiko Abip eine lalaede mambe gita leda taiko Mas mao Epril.   * **34:19:** IM 13.2   * **34:20:** IM 13.13   * **34:21:** IM 20.9-10, 23.12, 31.15, 35.2, Wkp 23.3, Lo 5.13-14

ne iuotot ngan lemi taiko earumnga annga aea ga iuotot ngan lemi taiko badanga annga imatua aea, be irangrang ngan gimi akado naurata ngan ado toa oa mao. Manta aearagimi.

22 *[†]“Aoadode gid Ado Earainga aea[†] ta akado eaneannga kapei ede pade ngan tenainga lemi wit isaoa imatua ga imuga. Be ngan taiko annga aea laoe toa ababada gid annga imatua dadangai ga inam, manta akado eaneannga kapei ede pade ngan Matami Nanan lemi Madonga Palatai[‡]. 23 Be patol ngan rai ga rai, manta gimi arangaranga toa ngada ne anam pagau ta asoa gau edag. Gau MARON Deo togimi Israel, danga toa ngada ne ienono gau bagegeai. 24 Be gid alu toa labone timamado ngan tano togimi, gau ga nasere gid ga tila aluai ngan gimi. Be gau ga nasarung ami tano aea but ta ila kapei. Be patol ngan rai ga rai, oangga atnan lemi tuanga ta anam aluplup pagau MARON Deo togimi, irangrang ngan ami isat eta ikado ele pespes ngan badanga ami tano mao.

25 *[†]“Irangrang ngan atenai lemi masilau eta ga inam pagau toman ngan annga aea yis mao. Be irangrang ngan adol annga Pasova aea eta ga idio gaisala mao.

26 *[†]“Lemi annga kemikemi imatua ga imuga,

---

* 34:22: Wkp 23.15-21,39-43, Nam 28.26-31 † 34:22: Gid Iuda tiuade Ado Earainga aea lima ga rua muriai ngan Pasova ta tikado eaneannga toa oa ngan titenai led wit isaoa imatua ga imuga ga ila pan Deo. Eaneannga toa ne ieda ngan posanga Grik eine Pentekos.

‡ 34:22: Eaneannga ngan Matad Nanan led Madonga Palatai iuotot rai ga rai ngan taiko Septemba mao Oktoba. * 34:25: IM

12.10 * 34:26: Lo 24.21, 26.2

manta abada ga inam pagau MARON Deo togimi ta atenai toa leg palatai.

“Irangrang ngan anono meme daenga pau eta ngan ulo toman ngan itna itud isul mao.”

²⁷ Idio ta MARON ikeo pan Moses pade bedane, “Posanga toa aoag inasi ngan pago ne, manta bode ga idae ngan laulau ede, ngansa ngan gid apu toa ne, narau posanga toman ngan gimi Israel ta loloda kelede.” ²⁸ Io, Moses idio imamado toman ngan MARON irangrang ngan aea ado ga bong sangaul pange. Be ngan gid ado toa oa, ianean annga mao ga iunun eau mao pade. Be Deo ibode posanga toa irau toman ngan gid Israel ga idae ngan pat toa rua oa. Posanga toa oa eine gid apu kapepei sangaul ton Deo.

Moses imata mil ga mil tau

²⁹ *Ngan ado toaiua Moses isorir ngan lusi Sainai ga isulug, ei ikikisi pat rua apu aea ga isulug. Be iuatai mao mambe imata mil ga mil tau. Imata ikado toa bedaoa ngansa iposaposa toman ngan Deo. ³⁰ Be Aron ga gid panua Israel tigeria Moses imata mil ga mil tau, ta timataud ngan langa boloma pan. ³¹ Be Moses ibaba ga ila pagid, tota Aron ga gid madidnga toa ngada oa tila boloma pan pade, ta Moses iposaposa pagid. ³² Idio ta gid Israel toa ngada oa tila boloma pan, ta iposa pagid ngan apu toa ngada oa MARON ibada ga ila pan ngan lusi Sainai.

³³ Moses iposa pagid ga kus, ta ipamumul imata ngan malo kakauede.

---

* **34:29:** 2Ko 3.7-16

© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Moses ipamumul imata ngan malo kakauede.

³⁴ Be somisomi oangga Moses idudunga MARON ele palatai ngan posanga toman ngan ei, itil malo kakauede toa oa ga irangrang ngan iuot mulian pade. Ta oangga Moses iuot ga ila ta ikeo pagid Israel ngan saoa posanga ei ikeo pan ngan, ³⁵ eine tigeria imata mil ga mil tau. Tota somisomi Moses ibada malo kakauede toa oa ta ipamumul ngan

imata ga irangrang ngan ila iposa toman ngan ei pade.

35

Apu ngan Ado Earaingga aea

¹ Idio ta Moses ibaba gid panua Israel toa ngada oa ta tinam tiluplup pan, ta ikeo pagid, “MARON ikeo ga gimi manta anasi gid apu ga bedane: ²*Irangrang ngan ado lima ga ede, gimi ga akado lemi naurata, be MARON idol ul ngan ado lima ga rua aea, ta ikeo ga eine Ado Earaingga aea ei ton. Manta aearagimi ngan ado toaiua. Oangga sai ikado naurata ngan Ado Earaingga aea, manta arau ei ga imate. ³ Be ngan Ado Earaingga aea, irangrang ngan gimi apaisi dinga lemi lumaeai mao pade.”

*Moses ikeo ga tibada danga sisid kemikemi ngan kadonga Deo ele palata
(Ibada Mulian 25.1-9)*

⁴ Idio ta Moses ikeo pagid panua Israel toa ngada oa bedane, “MARON iposa matua pagita ga bedane: ⁵ Ikeo ga kemi ngan gimi abada lemi danga sisid etangada ga ila pan. Panua kelede kelede toa tikim badanga led danga etangada ga ila pan MARON, kemi ngan titenai gid danga sisid ga bedane: gol, ga silva, ga bras, ⁶ ga sipsip ilaun toa tisama ngan pulo singsingia ga singsingia tede ga bil, ga gid malo kemikemi, ga malo tikado ngan meme ilaun, ⁷ ga sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia, ga rui

---

* 35:2: IM 20.8-11, 23.12, 31.15, 34.21, Wkp 23.3, Lo 5.12-14

tinid kukul, ga abei akas ikatinge etangada. ⁸ Ga pade, kemi ngan tibada bude lam aea ga danga iuad kemikemi ngan bulnga toman ngan bude samanga aea toa iman kilala ngan gid danga sisid ton Deo. Ga pade, kemi ngan tibada danga iuad kemikemi ngan bulnga toman ngan nabene ngan kadonga basu iuad kemi. ⁹ Ga pade, kemi ngan tibada pat oniks ga pat imata ede ga ede toa aea olnga kapei tau, ta muriai tipatoi gid ga tidae ngan madidnga kapei tenainga aea irabu aea malo, ga tipatoi etangada pade ga idae ngan igogo aea malo kakauede.”

*Moses ikeo pagid Israel ngan kadonga Deo ele palata aea danga sisid
(Ibada Mulian 39.32-43)*

¹⁰ Moses ikeo pade bedane, “Oangga sapedua timamado rabu ngan gimi be led oatainga kapei ngan naurata imata ede ga ede, manta tinam ta tikado danga toa ngada ne MARON iposa ngan ga bedane: ¹¹ Deo ele palata toman ngan aea malo, ga aea lingau, ga didnga ituatua, ga palata aea lapinga, ga gid kadanga toman ngan ad kadanga ipu, ¹² ga korol apu aea toman ngan aea sig, ga korol ipao toa sing ipatarui Deo ilolo ngan, ga malo kapei toa ipoga palata ilolo ga iman rua. ¹³ Ga pade, manta tikado bret tenainga aea toman ngan aea popou, ga popou aea sig, ga danga padengada ngan dolnga bret tenainga aea ga ienono Deo imatai, ¹⁴ ga lam iae toman ngan aea lam, ga aea danga sisid padengada iman palata ilolo aea taranga, ga lam aea bude, ¹⁵ ga popou nabene aea toman ngan aea sig, ga bude iman

kilala ngan danga sisid ton Deo, ga nabene ikado basu iuad kemi, ga malo kapei iman palata iaoa aea pakalanga, ¹⁶ ga popou tenainga aea toman ngan aea kakari bras, ga popou aea sig, ga aea danga sisid padengada, ga tabla bras iman eau aea toman ngan aea popou, ¹⁷ ga gid malo silasila aea toman ngan ad kadanga ga gid kadanga ipu, ga malo kapei ipakala silasila iaoa, ¹⁸ ga gid oaro palata aea ga silasila aea, ga gid kisinga gereirei bras toa tigin ga idudunga tanoeai ngan kisinga gid oaro toa oa, ¹⁹ ga gid sogonga tutui tenainga aea ton Aron ga ele gergeu arangaranga ngan kadonga led naurata tenainga aea Deo ele palata iloleai ngan tibur toa aea ul kapei tede.”

Gid panua tibada danga sisid ila pan Deo ta iman ele palata aea

²⁰ Gid panua Israel toa ngada oa titnan Moses ga tila. ²¹ Be Moses ele posanga ipul gid panua busa lolod, ta gid kelede kelede toa tikim badanga led danga edengada ga ila pan MARON, tota tibada led danga sisid ga iman led tenainga ga ila pan. Led danga sisid toa oa, ila ngan kadonga Deo ele palata, ga ngan luanga ele palata aea naurata, ga ngan kadonga sogonga togid panua tenainga ad. ²² Be gid panua kelede kelede arangaranga ga taine toa tikim badanga led danga sisid edengada ga ila pan, tota tibada led sogonga gol imata ede ga ede ga bedane: danga gol gereirei tikapin ga idae ngan led pononga, ga tangad aea pato gol, ga baged igonga aea pato gol, ga gid sogonga gol padengada. Sogonga gol toa ngada

oa, tisoa ngan baged ga idae ta tipatambolembole MARON imatai, ta iman led tenainga ga ila pan. ²³ Be panua padengada tibada led oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil toa tikado ngan sipsip ilaun, ga meme ilaun, ga malo kemikemi, ga sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia, ga rui tinid kukul. ²⁴ Be panua padengada tibada led silva ga bras iman led tenainga ga ila pan MARON. Be panua padengada tibada led abei akas ikatinge edengada ngan kadonga Deo ele palata aea danga sisid.

²⁵ Be gid taine edengada led oatainga kapei ngan loinga oaro salumu aea. Gid tibada led oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil, ga led malo kemikemi. ²⁶ Be taine padengada tikim badanga led danga sisid ga inam. Gid led oatainga kapei ngan kadonga oaro salumu aea ngan meme ilaun ta tibada ga inam. ²⁷ Be gid madidnga tibada led pat oniks ga gid pat padengada toa aea olnga kapei ga inam ngan patoinga ga idae ngan madidnga kapei tenainga aea irabu aea malo ga igogo aea malo kakauede. ²⁸ Ga pade, tibada danga imata ede ga ede iuad kemikemi, ga bude oliv aea iman lam aea, ga bude iman kilala ngan danga sisid ton Deo, ga bude ngan bulnga toman ngan nabene ngan kadonga basu iuad kemi. ²⁹ Tota gid Israel busa toa tikim badanga led danga sisid ga iman MARON ele, tibada led danga toa oa ga ila ngan kadonga naurata toa ngada oa mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

*Deo isio gid panua ngan kadonga naurata
(Ibada Mulian 31.1-11)*

³⁰ Idio ta Moses ikeo pagid Israel bedane, “Ega, MARON isio eaba ede ieda Besalel. Ei Uri inat ga Ur itub ngan lum pan Iuda. ³¹ Be Deo idol Itautau Tutui ga idio pan eaba toa oa ta ikado ga ele oatainga kapei ga ilolo iuatai ngan kadonga naurata imata ede ga ede. ³² Ta ei ga irangrang ngan ikado mosi ngan gol ga silva ga bras. ³³ Be ele oatainga kapei ngan ketnga gid pat toa aea olnga kapei toman ngan ipu ad kisinga gol. Ga ele oatainga kapei ngan sapnga gid abei pade. Ta ei ga irangrang ngan ikado naurata mosi aea imata ede ga ede. ³⁴ Ga pade, Deo ibada oatainga kapei pan Oliap toa Aisamak inat, ngan lum pan Dan. Ta ikado ga gisirua lolod ikim ngan paoatainga panua padengada naurata ad. ³⁵ Be ei ibada oatainga pagid ngan kadonga naurata imata ede ga ede ga bedane: Tirangrang ngan tiketket pat mil ga mil, ga tirangrang ngan tikado mosi imata ede ga ede, ga tirangrang ngan oaoainga malo kemikemi ga tisaisai sogonga kemikemi ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be tirangrang ngan tikado mosi imata ede ga ede.

36

¹ “MARON ibada oatainga kapei toa bedaoa pan Besalel ga Oliap toman ngan panua naurata ad padengada, ta led oatainga kapei. Ta gid ga tirangrang ngan tikado Deo ele palata toa aea ul ienono ngan oa toman ngan aea danga sisid toa ngada oa, mambe MARON ikeo ngan.”

Gid panua tibada danga sisid busa tau

² Idio ta Moses ibaba Besalel, ga Ooliap, ga panua padengada toa MARON ibada oatainga kemi pagid, ga panua padengada toa tikim tau naurata, ta gid toa ngada oa tila pan Moses, ta ikeo pagid ngan kadonga naurata. ³ Tota Moses ibada danga sisid toa ngada oa gid Israel tipaluplup ngan kadonga naurata tenainga aea toa oa, ta idol ga idae gid panua naurata ad bagedeai. Be gaisala ngan ado ga ado, gid panua tibabada led danga sisid ga iman led tenainga ga ila pan Deo. Be tikaput ngan danga sisid aea badanga mao. ⁴ Tota gid panua naurata ad tigera danga sisid toa ngada oa, ta titnan led naurata ga idio, ⁵ ta tila tikeo pan Moses bedane, “Gid panua tibada danga sisid busa tau, ta imata karanga ngan naurata toa MARON ikeo pagita ngan. Be danga sisid busa ga idio sapaeen.”

⁶ Idio ta Moses ikado posanga matua ga ila pagid panua saupuiai ga bedane, “Irangrang ngan eaba eta pade ibada ele danga eta ngan kadonga palata toa ne mao.” Tota tikaput ngan badanga danga sisid pade ga inam, ⁷ ngansa danga sisid toa tipaluplup oa, iuot busa tau ga imata karanga ngan kadonga naurata toa ngada oa. Be tigera mambe danga sisid ilia ga idio sapaeen.

*Tikado Deo ele palata
(Ibada Mulian 26.1-37)*

⁸ Idio ta gid panua naurata ad toa led oatainga kapei tikado Deo ele palata ngan malo kemikemi sangaul. Be tipasogo gid malo toa oa ngan oaro

salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be eaba ede mosi aea isaisai gid kerubim anunud ga idae ngan gid malo toa oa. ⁹ Gid malo toa ngada oa tiuot lalaede. Ad mamarae iuot leoa lima leoa rua. Be ad babanga iuot leoa ede. ¹⁰ Eaba ede mosi aea isaisai malo lima ga tila tiluplup ta ila mamarae. Be ikado toa bedaoa pade ngan gid malo lima pade. ¹¹ Be ibada malo ilialia bil ta isaisai gid koea, ta iman malo kapepei toa rua oa ad saunnga, ta tila tiluplup. Isaisai gid koea toa oa ga tidae ngan malo kapepei toa rua oa ngan matad iadag kelede. ¹² Isaisai koea sangalima ngan malo kapei imata ede, be isaisai koea sangalima pade ngan malo kapei ede pade imata iadag. ¹³ Ga pade, ikado lingau gol sangalima ta iman malo kapepei toa rua oa ad saunnga, ta ila iuot mambe malo kapitnami kelede.

¹⁴ Ga pade, ikado malo sangaul igegea ede ngan meme ilaun ta iman Deo ele palata aea robinga. ¹⁵ Gid malo toa sangaul igegea ede oa tiuot lalaede mon. Ad mamarae iuot leoa lima leoa rua aea mana. Be ad babanga iuot leoa ede. ¹⁶ Isaisai malo lima ga tila tiluplup ta iuot mambe malo mamarae kelede. Be isaisai gid malo toa lima ga ede ienono maitne, ta tila tiluplup pade toa bedaoa, ta tiuot mambe malo mamarae ede pade, be ikatinge lima ga ede. ¹⁷ Ga pade, isaisai malo aea koea sangalima ngan malo kapepei toa rua oa matad. ¹⁸ Ga pade, ikado lingau bras sangalima ta isaun ngan gid koea, ta iman malo kapepei toa rua oa ad paluplupnga. Toa bedaoa ta iuot mambe malo kapitnami kelede. ¹⁹ Be ikado danga rua pade ngan robinga Deo ele palata. Robinga

ede, ikado ngan sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia. Be gadae ngan robinga toa oa, ikado robinga ede pade ngan rui tinid kukul.

²⁰ Ga pade, ikado palata aea kadanga arangaranga ngan abei akas, be rabu ngan gid kadanga arangaranga ruangada, ipatoto gid tabalanga, ta ikado ga gid kadanga arangaranga ruangada tiuot mambe pagirigiri. Toa bedaoa ta gid kadanga arangaranga ruangada toman ngan ad tabalanga timan didnga ituatua ikatinge kelede kelede. ²¹ Kadanga arangaranga kelede kelede ad mamarae iuot leoa rua aea mana. Be gid tabalanga rabu ngan gid kadanga arangaranga kelede kelede ad mamarae iluai baidai. ²² Be isap kadanga arangaranga toa ngada oa matad ila mamarae tede, ngan tila tidudunga ngan gid kadanga ipu silva ad baba ta timadid ngan. ²³ Be ngan palata ikarkare pan saut, ikado didnga ituatua ikatinge sangaul rua toa bedaoa. ²⁴ Ga pade, ikado kadanga ipu silva sangaul pange ta timan gid didnga ituatua ad pagunnga. Be ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede, idol kadanga ipu silva ruangada. ²⁵⁻²⁶ Ikado lalaede toa bedaoa pade ngan palata ikarkare iadag pan not. ²⁷ Be ngan palata imur aea talele, ikado didnga ituatua ikatinge lima ga ede toa bedaoa. ²⁸ Ga pade, ikado didnga ituatua ikatinge rua pade, ngan paluplupnga palata ikarkare ga aea talele toa palata imuriai oa, ta tila tung ngan palata igal. ²⁹ Ngan palata imur igal toa rua oa, isaun gid didnga ituatua ikatinge toa oa ngan gid koea ga lingau, pan ipu

ga ila gadae. Isaun palata imur igal toa rua oa bedaoa. ³⁰ Toa bedaoa ta palata imur aea talele ituatua ikatinge tiuot lima ga tol toman ngan ad kadanga ipu silva sangaul ede igegea lima ga ede. Gadio ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede, idol kadanga ipu silva ruangada.

³¹⁻³² Ga pade, ibada abei akas ta ikado palata aea lapinga tol, ede gadae, ede rabu, ga ede pade gadio. Ikado gid lapinga toa oa ta tidae ngan palata ikarkare toa rua oa ga aea talele pan imur. Be iket gid lapinga gadae aea ga gadio aea, ga idio rabu ga iman rua. ³³ Be ikado lapinga rabu aea ngan abei mamarae kelede, ta inasi palata aea mamarae ngan palata isal toa tol oa. ³⁴ Be imol gid didnga ituatua toa ngada oa ngan gol ikatinge babanga. Be ngan gid didnga ituatua ikatinge kelede kelede pan gaot, ikado gid koea gol iman gid lapinga ad sabunnga. Be imol gid lapinga pade ngan gol ikatinge babanga.

³⁵ Ga pade, ikado malo kemi ede ta ipakan-tutu palata iloleai, ta ipoga palata ilolo ga iman rua. Ipasogo malo toa oa ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be eaba ede mosi aea isaisai gid kerubim anunud ga idae ngan. ³⁶ Ga kus ta ibada abei akas ta ikado malo toa oa aea kadanga mamarae pange. Imol kadanga toa pange oa ngan gol ikatinge babanga, ga kus ta ipagun gid ga timadid ngan ad kadanga ipu silva. Ga kus ta ipatoi gid lingau gol ga tidae ngan gid kadanga toa oa, ta malo kapei idae itututu ngan. ³⁷ Be ikado malo kemi ede pade ta iman Deo ele palata iaoa aea pakalanga. Be ipasogo malo toa oa ngan oaro salumu aea

singsingia ga singsingia tede ga bil. Be eaba ede mosi aea isaisai gid sogonga kemikemi ga idae ngan. ³⁸ Be ikado malo toa oa aea kadanga lima, ta ipatoi gid lingau ga tidae ngan, ta iman malo kapei toa oa aea tutunga. Ga kus ta ibada gol ikatinge babanga ta imol ngan gid kadanga laborad ga gid tabalanga. Be ikado gid kadanga toa lima oa toman ngan ad ipu bras.

37

*Tikado korol iman kilala ngan posanga toa Deo irau toman ngan gid
(Ibada Mulian 25.10-22)*

¹ Besalel ikado korol ede ngan abei akas, aea mamarae iluai kepeda iadag, be aea babanga iluai baidai, be aea gadae iluai baidai pade. ² Ibada gol kemikemi ta inono ngan dinga ga ila maraka, ta isile aea sakirkir toa ngada oa. Ga kus ta ibada gol toa oa ikatinge babanga, ta ipatoi ga idae ngan korol ilolo ga iluga ngan itin gaot pade. Ga pade, ipatoi gol idanga ede mamarae ta iman korol aea lapinga ga ibalil ngan. ³ Ga pade, ikado korol aea koea gol pange ta ipatoi gid ga tidae ngan korol iae gereirei pange. Ipatoi koea rua ngan korol imata iadag, ga rua pade ngan korol imata iadag. ⁴ Ga kus ta ibada abei akas mamarae rua ta iualiu gid kemi ta timan sig. Ta imol sig toa rua oa ngan gol ikatinge babanga. ⁵ Ga kus ta isabun sig toa rua oa ga tidudunga ngan gid koea korol aea. Isabun sig ede iadag, ga sig ede pade iadag, ta iman korol aea bisinga.

⁶ Be ikado korol ipao ngan gol kemikemi, aea mamarae iluai kepeda iadag, be aea babanga iluai baidai. Korol ipao toa oa, eine tibur toa sing isamum panua led kadonga sasat, ta Deo ilolo itarui mulian ngan gid. ⁷ Ibada gol ikatinge kelede ta itut ngan pat patotonga aea ta ikado korol ipao toman ngan aea kerubim rua, ede iadag, ede pade iadag. ⁸ Ede ngan gid kerubim toa oa, ikado ngan korol ipao imata ngan bageda oatai, be ikado ede pade ngan bageda angas. Ikado korol ipao toman ngan kerubim toa rua oa ngan gol ikatinge kelede. ⁹ Ikado kerubim toa rua oa ga tidio ngan tibur toa Deo isamum kadonga sasat ngan, be matad inono ngan gid. Be gisirua bagbaged iualai ga idae ta tirobi korol ipao.

*Tikado popou ngan dolnga bret tenainga aea
(Ibada Mulian 25.23-30)*

¹⁰ Ga kus ta ikado popou ede ngan abei akas, aea mamarae iluai gogodai, be aea babanga iluai bageda aea makoreai, be aea gadae iluai baidai. ¹¹ Ga kus ta iluga popou toa oa ngan gol kemikemi ikatinge babanga. Be ipatoi gol idanga ede mamarae ga iman popou aea lapinga ga ibalil ngan. ¹² Be ipatoi gol ikatinge babanga ede ta imadid ngan popou ipao mambe ala ta ibalil ngan popou ipao imata. Gol ikatinge toa oa aea gadae iluai mambe bageda ilolo aea babanga. Ga pade, ipatoi lapinga gol ede pade ga idae tatan ngan gol ikatinge toa oa ga ibalil ngan. ¹³⁻¹⁴ Ga pade, ikado popou aea koea gol pange ta ipatoi gid ga tidae ngan popou ipao aea gol ikatinge babanga ta inasi popou iae toa pange oa. Ta gid koea toa

oa tikikisi sig rua ta timan popou aea bisinga.
¹⁵ Ikado sig toa rua oa ngan abei akas ta imol gid
ngan gol ikatinge babanga. ¹⁶ Ga pade, ikado gid
tabla gereirei ga lalate ga eaupat ga loba ngan gol
kemikemi. Gid danga sisid toa oa iman tenainga
oain aea toknga.

Tikado lam iae
(*Ibada Mulian 25.31-40*)

¹⁷ Ga kus ta ibada gol kemikemi ta ikado ga
iman lam iae, ngan dolnga gid lam ga idae ngan.
Itut gol ngan pat patotonga aea ta ikado lam
iae ipu ga ilua ga ibogaboga iman lam imul aea
dolnga. Be ikado gid lam mulid ngan gol ta matad
mambe koko ipur. Be lam iae aea danga toa
ngada oa, ikado ngan gol ikatinge kelede.

Horace Knowles © 1954, 1967, 1972, 1995 The British and Foreign Bible Society

Lam iae

¹⁸ Be ikado lam iae ilua toman ngan ibogaboga lima ga ede, tol iadag ga tol iadag. ¹⁹ Ngan gid lam iae iboga kelede kelede, ikado aea sogonga imata lalaede mambe abei salke ipur tol toman ngan ilaun gereirei. ²⁰ Be ipasogo lam iae ilua pade toa bedaoa ga imata lalaede mambe abei

salke ipur pange toman ngan ilaun gereirei. ²¹ Be gadio ngan lam iae ilua ikasanga toa tol oa, ipasogo ngan gol ga imata mambe abei salke ilaun gereirei. ²² Ibada gol ikatinge kelede ta itut ngan pat patotonga aea ngan kadonga lam iae toman ngan aea danga sisid toa ngada oa.

²³ Ikado toa bedaoa ga kus ta ikado aea lam lima ga rua. Be ikado gid danga mambe kaida gol iman lam aea wik imata aea ketketnga. Ga pade, ikado lam aea lalate gol. ²⁴ Gol toa ngada oa ngan lam iae ga aea danga sisid, aea kulupu iuot mambe kilo sangaul tol igegea pange.

*Tikado popou nabene aea
(Ibada Mulian 30.1-5)*

²⁵ Ga kus ta ibada abei akas ta ikado popou tenainga aea ede pade, iman nabene aea nononga. Popou toa oa aea mamarae ga aea babanga iuot lalaede ga iluai bageda aea makoreai. Be aea gadae iluai gogodai. Be ngan popou ipao igal toa pange oa, isap gid danga imata mambe bulmakao aea pelenga. Ikado popou ipao toman ngan aea pelenga ngan abei akas ikatinge kelede. ²⁶ Ga kus ta ibada gol kemikemi ikatinge babanga, ta iluga ngan popou isal toa pange oa, ga ipao, ga aea pelenga. Be ipatoi gol idanga ede mamarae ga iman popou aea lapinga ga ibalil ngan. ²⁷ Be gadio ngan lapinga toa oa, ipatoi koea gol rua, ede ngan isal iadag, be ede pade ngan isal iadag, ta iman sig ad sabunnga ngan popou aea bisinga. ²⁸ Be ibada abei akas, ta ikado sig rua, ga kus ta imol gid ngan gol ikatinge babanga.

*Tikado bude ga nabene
(Ibada Mulian 30.22-38)*

²⁹ *Be ikeo pan eaba ede toa ele oatainga kapei ngan kadonga danga sisid iuad kemi, ta ikado bude kemi ede. Bude toa oa aea ul, ta iman kilala ngan gid danga sisid ton Deo. Ga pade, ikado nabene ngan kadonga basu iuad kemi.

38

Tikado popou ngan nononga gid masilau tenainga aea

(Ibada Mulian 27.1-8)

¹ Ga kus ta ibada abei akas ta ikado popou tenainga aea ngan. Aea gadae iluai bageda aea makor iadag, be aea mamarae ga aea babanga iuot lalaede ga iluai leoa ede ga ilia iluai bageda aea makoreai. ² Be gadae ngan popou igal toa pange oa, isap danga pange imata mambe bulmakao aea pelenga. Be isap popou igal toa pange oa toman ngan aea pelenga ngan abei akas ikatinge kelede. Be iluga popou tenainga aea isal toa ngada oa toman ngan aea pelenga ngan gid bras ikatinge babanga. ³ Ga pade, ikado gid tabla iman dinga itae aea tadonga, ga dinga itae aea doidoinga, ga gid loba ngan dolnga masilau ising ngan, ga gid dudinga iman masilau imedamede aea galnga, ga gid lalate iman dinga aea badanga. Danga toa ngada oa ikado ngan bras kekelen. ⁴ Ga pade, ikado popou toa oa aea kakari bras iman dinga aea. Be ngan popou iae toa pange oa, ipatoi bras idanga ede ga idae iae irabuiai, ta

---

* 37:29: IM 30.22-38

iman kakari bras aea kisinga. ⁵ Be ikado gid koea bras pade ta ipatoi gid koea toa oa ga tidae ngan kakari bras igal toa pange oa. Gid koea toa oa iman sig ad sabunnga ngan bisinga kakari bras. ⁶ Ga kus ta ibada abei akas, ta ikado sig rua ta imol gid ngan bras ikatinge babanga. ⁷ Sig toa rua oa iman popou aea bisinga. Isabun gid ngan popou aea koea toa pange oa, sig ede iadag, ga sig ede pade iadag. Be idid popou toa oa ngan abei ikatinge kemikemi, be itnan iaoa gadio ga gadae ga idio ibangabanga.

Tikado tabla eau aea ngan sigiringa baged ga aed

(Ibada Mulian 30.18)

⁸ Be ngan palata luplupnga aea toman ngan Deo, gid taine edengada tikakado naurata boloma palata iaoai. Gid led bras idanga edengada iman matad aea tlonga. Be tibada bras toa oa ga ila pan eaba naurata aea, ta ikado tabla eau aea toman ngan aea popou ngan bras toa oa, ta iman panua tenaing ad baged ga aed aea sigiringa.

Titado silasila ga ibalil ngan Deo ele palata

(Ibada Mulian 27.9-19)

⁹ Ga kus ta ibada malo kemikemi ta tisilasila ga ibalil ngan Deo ele palata. Be silasila toa oa ikarkare pan saut, aea mamarae iuot sangaul rua leoa lima. ¹⁰ Be tikado silasila ikarkare toa oa toman ngan aea kadanga sangaul rua. Be tikado gid kadanga ipu bras sangaul rua pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be ngan gid kadanga kelede kelede, tikado gid lingau silva ga tabalanga silva pade. ¹¹ Be silasila toa oa ikarkare

pan not iuot lalaede mambe iadag aea pade. Aea mamarae iuot sangaul rua leoa lima. Be tikado aea kadanga sangaul rua toman ngan ad kadanga ipu bras sangaul rua pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be ngan silasila aea kadanga kelede kelede, tikado gid lingau silva ga tabalanga silva pade.

¹² Be silasila toa palata imuriai oa, aea mamarae iuot sangaul ede leoa rua aea mana. Be tikado silasila toa oa aea kadanga sangaul toman ngan ad kadanga ipu bras sangaul pade iman gid kadanga ad pagunnga. Be tikado aea malo lalaede toa bedaoa pade. Be ngan silasila aea kadanga kelede kelede, tikado gid lingau silva ga tabalanga silva pade. ¹³ Be silasila iaoa, toa ado ele parangai, aea mamarae iuot sangaul ede leoa rua aea mana. ¹⁴⁻¹⁵ Be ngan silasila iaoa isal iadag ga iadag, tipakantutu malo rua, ede iadag, ede pade iadag, ad mamarae iuot leoa tol ga ilia iluai bageda aea makor iadag. Tikado silasila iaoa isal toa rua oa toman ngan kadanga lima ga ede, tol iadag, ga tol pade iadag, toman ngan ad kadanga ipu bras. ¹⁶ Be tibada malo kemikemi kekelen ngan kadonga silasila toa oa. ¹⁷ Be tibada bras ngan kadonga silasila aea kadanga ipu toa ngada oa. Be tibada silva ngan kadonga gid kadanga kelede kelede ad lingau ga tabalanga. Be timol gid kadanga laborad ngan silva ikatinge babanga pade. Toa bedaoa ta gid kadanga ad tabalanga toa ngada oa, eiua silva kekelen.

¹⁸ Be tikado silasila iaoa aea malo kemi ede. Aea mamarae iuot leoa lima. Be aea gadae iuot leoa ede ga ilia iluai bageda aea makoreai, lalaede

mambe silasila aea malo padengada. Be eaba mosi aea ipasogo malo toa oa ngan gid oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. ¹⁹ Be tikado silasila iaoa aea malo toa oa toman ngan aea kadanga pange ga kadanga ipu bras pange pade. Be tibada silva ngan kadonga gid kadanga toa oa ad lingau ga tabalanga. Be timol gid kadanga laborad ngan silva ikatinge babanga pade. ²⁰ Be tibada bras ngan kadonga gid kisinga gereirei ngan kisinga gid oaro palata aea ga gid oaro silasila aea pade, ta muriai tigin gid ga tidudunga tanoeai.

Gid gol ga silva ga bras toa tikado ngan Deo ele palata

²¹ Ngan Deo ele palata toa pat rua apu aea ienono ngan, gid panua naurata ad tibada gol ga silva ga bras ta tikado ngan. Be Moses ikeo pagid Livai ta tiuade gol ga silva ga bras toa oa, ta tibode aea kulupu ga idae ngan laulau. Be Itamar, gergeu ton eaba tenainga aea Aron, imuga ngan oadenga danga sisid toa oa. ²² Be Besalel, Uri inat ga Ur itub ngan lum pan Iuda, ikado palata aea danga toa ngada oa mambe MARON ikeo pan Moses ngan. ²³ Be Ooliap, Aisamak inat ngan lum pan Dan, ilualua Besalel. Be ei ele oatainga kapei ngan kadonga naurata imata ede ga ede mambe totoinga posanga ga idae ngan pat mil ga mil, ga ikakado mosi imata ede ga ede, ga isaisai sogonga kemikemi ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil ta tidae ngan gid malo kemikemi. ²⁴ Be gid gol toa ngada oa gid Israel titenai ngan kadonga Deo ele palata,

tipatambolebole Deo imatai. Be tiuade gol toa oa aea kulupu iuot kilo buno lima buno pange, sangalima sangaul pange, igegea lima ga tol (998).

²⁵⁻²⁶ *Gid arangaranga toa ad rai sangaul rua ga idae, tiuade dabad ga kus ta gid kelede kelede titado pat silva kelede ga ila ngan kadonga Deo ele palata. Be gid silva toa tipaluplup oa, tiuade aea kulupu iuot kilo bunoringring tol, buno pange sangaul tol (3,430). Gid arangaranga toa oa dabad iuot bunoringring buno lima, bunoringring buno ede, igegea bunoringring tol, buno lima sangalima (603,550). ²⁷ Be tibada silva toa oa idanga ede ngan kadonga palata aea kadanga ipu, ga palata ilolo aea malo aea kadanga ipu. Silva toa oa aea kulupu iuot kilo bunoringring tol, buno pange (3,400). Gid kadanga ipu kelede kelede aea kulupu iuot kilo sangaul tol igegea pange. ²⁸ Be silva toa idanga ede pade, eaba naurata aea ikado ngan gid kadanga ad lingau ga tabalanga, be imol ga idae ngan gid kadanga laborad pade. Be silva toa oa aea kulupu iuot kilo sangaul tol.

²⁹ Be gid bras toa ngada oa gid Israel titenai ngan kadonga Deo ele palata, tiuade aea kulupu iuot kilo bunoringring rua, buno pange, sangaul rua igegea lima (2,425). ³⁰ Bras toa oa, ei ikado ngan Deo ele palata iaoa aea kadanga ipu, ga iluga ngan popou tenainga aea, ga ikado ngan aea kakari bras, ga ikado ngan popou aea danga sisid toa ngada oa. ³¹ Be silasila aea kadanga ipu tikado ngan bras toa oa pade, ga tikado ngan silasila iaoa aea kadanga ipu, ga tikado ngan gid kisinga

---

* **38:25-26:** IM 30.11-16, Mt 17.24

gereirei ngan kisinga gid oaro palata aea ga oaro silasila aea.

39

*Tikado sogonga togid panua tenainga ad
(Ibada Mulian 28.1-14)*

¹ Be tibada oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil ta tikado gid sogonga kemikemi togid panua tenainga ad. Deo ikeo ga somisomi oangga gid panua tenainga ad tidudunga ga tila ngan tibur toa aea ul kapei tede, ngan kadonga ele naurata, manta tidol sogonga tenainga aea toa oa. Be tikado Aron aea sogonga tenainga aea ga iuot lalaede mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

² Eaba mosi aea ibada malo kemi ede ngan kadonga Aron irabu aea malo. Be ipasogo malo toa oa ngan gid oaro gol gereirei ga oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. ³ Ngan kadonga gid oaro gol toa oa, eaba mosi aea ibada pat patotonga aea ta itut gid gol ikatinge gereirei ta iket gid ga ila iuot mambe oaro gol gereirei. Ga kus ta iuaiai gid oaro gol toa oa toman ngan gid oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil, ta iman malo toa oa aea sogonga. ⁴ Be gadae ngan Aron irabu aea malo toa oa, tisaisai ikepe aea oaro rua, iman kaukaunga aea. ⁵ Ga pade, tibada oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil ta tikado irabu aea pus. Be tiuaiai gid oaro gol gereirei ga idae ngan pade. Ga kus ta tisaisai pus toa oa ga idae ngan irabu aea malo toa oa imata, ta ila iuot mambe malo kelede, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

⁶ Ga pade, tibada pat oniks rua ta titotoi Iakop ele gergeu sangaul igegea rua edad ngan. Be tibada gol ta tikado pat toa rua oa ipu ad kisinga toman ngan ad sogonga kemikemi. ⁷ Ga kus ta tikaukau pat toa rua oa ga tidae ngan ikepe aea oaro rua toa mugaeai tikaukau ngan irabu aea malo. Ta pat toa rua oa iman kilala ngan gid lum sangaul igegea rua togid Israel, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

Tikado eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede
(Ibada Mulian 28.15-30)

⁸ Ga kus ta eaba mosi aea ikado eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede. Ikado malo kakauede toa oa aea sogonga ga iuot lalaede mambe eaba tenainga aea irabu aea malo. Isaisai malo toa oa ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be iuaoi gid oaro gol gereirei ga tidae ngan pade. ⁹ Ikado malo kakauede toa oa aea mamarae ga iluai bageda aea makoreai, be aea babanga iluai bageda aea ubereai. Ikop malo toa oa ga idio irabuiai, ta aea mamarae ga aea babanga imata lalaede, ta kopnga toa oa iman danga rua aea dolnga. ¹⁰ Ga kus ta tibada gid pat sangaul igegea rua toa aea olnga kapei tau. Be tipatoi gid ga tidae ngan ipu ad kisinga ngan malo kakauede toa oa pan gaot. Tilalo gid pat toa oa ngan iaoa pange. Ngan iaoa toa imuga oa, tilalo pat rubi singsingia, ga pat topas eangonga, ga pat beril singsingia tau. ¹¹ Be ngan pat iaoa ede pade, tilalo pat terkois birbirianga, ga pat sapaia bil, ga pat emeral

birbirianga. ¹² Be ngan pat iaoa tol aea, tilalo pat iasint singsingia tede, ga pat aget eangonga tede, ga pat ametis singsingia tau. ¹³ Be ngan pat iaoa pange aea, tilalo pat krisolait birbirianga, ga pat oniks mariluangge, ga pat iaspa birbirianga. Be tipatoi gid pat kelede kelede ngan ipu ad kisinga gol. ¹⁴ Ngan gid pat toa sangaul igegea rua oa, titotoi lakop ele gergeu arangaranga sangaul igegea rua edad. Gid panua toa ne timugamuga ngan gid lum sangaul igegea rua togid Israel.

¹⁵ Ga pade, tibada gol kemikemi ta tipilai oaro gol rua ta tiuot mambe kenga, ta iman eaba tenainga aea igogo aea malo kakauede aea kisinga. ¹⁶ Be tikado gid pat toa oa ipu ad kisinga gol rua ga aea koea gol rua, ta tisaisai gid koea ngan malo igal rua pan gadae. ¹⁷ Ga kus ta tisaun gid oaro gol rua ta tidudunga ngan gid koea toa rua oa. ¹⁸ Be tikaukau gid oaro gol matad iadag ga tidae ngan gid pat toa oa ipu ad kisinga gol rua. Ta tikaukau kisinga gol toa oa ngan ikepe aea oaro ta ikisi irabu aea malo. ¹⁹ Be tikado koea gol rua pade, ta tisaisai gid ga tidae muriai ngan igogo aea malo kakauede igal toa rua oa pan gadio, boloma ngan irabu aea malo. ²⁰ Be tikado koea gol rua pade, ta tipatoi gid ga tidae ngan ikepe aea oaro toa mugaeai tikaukau ngan irabu aea malo, boloma ngan irabu aea pus. ²¹ Ga kus ta tibada gid oaro salumu aea bil, ta tisaisai ga tidae ngan gid koea ngan igogo aea malo. Be tikaukau oaro matad iadag ga tidae ngan irabu aea malo, boloma ngan irabu aea pus. Toa bedaoa ta igogo aea malo iranrang ngan bir ga bir mao. Tikado toa bedaoa mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

Tikado sogonga padengada togid panua tenainga ad

(Ibada Mulian 28.31-43)

²² Ga kus ta eaba ede toa ele oatainga kapei ngan oaoainga malo ibada malo bil ta ikado eaba tenainga aea ele pononga mamarae ngan. ²³ Be ital pononga mamarae toa oa aea baba ngan ilabora idudunga ngan. Be isaisai baba toa oa toman ngan igagal aea malo ga iuot matoltol tede ta irangrang ngan itakai mao. ²⁴ Ga pade, tipasogo pononga mamarae toa oa iaoo aea les ngan oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil. Be tikado sogonga toa oa ga imata mambe abei pomigranet itautau. ²⁵⁻²⁶ Be tikado golo gereirei ngan gol kemikemi, ta tikaukau ga tidae ngan iaoo aea les pade, ta tipalapala gid golo toa oa toman ngan gid abei pomigranet itautau anunud. Be MARON iposa matua pan Moses ngan eaba tenainga aea manta idol pononga mamarae toa oa somisomi oangga ikakado ele naurata.

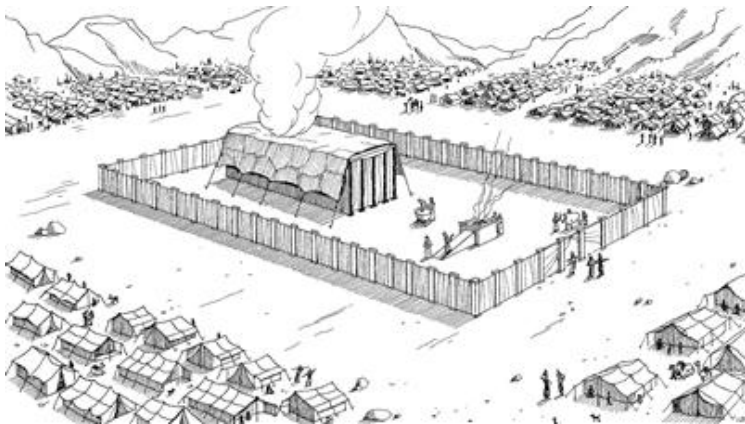
²⁷ Be eaba ede toa ele oatainga kapei ngan oaoainga malo ibada malo kemikemi ta ikado Aron ga ele gergeu arangaranga led siot. ²⁸ Be tibada malo kemikemi ta tikado Aron ilabora aea malo ga ele gergeu arangaranga laborad aea malo pade. Be tibada malo kemikemi ta tikado led sainga pade. ²⁹ Be tibada malo kemikemi ta tikado Aron irabu aea pus. Be eaba ede mosi aea ibada oaro salumu aea singsingia ga singsingia tede ga bil, ta isaisai sogonga ga idae ngan, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

³⁰ Ga pade, tikado gol ikatinge kakauede iman kilala ngan aea ul, ta titotoi posanga ga idae

ngan bedane: MARON ELE UL IENONO NGAN. ³¹ Be tibada oaro salumu aea ede bil ta tikaukau gol ikatinge toa oa ga idae ngan Aron ilabora aea malo, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

*Tipasala naurata toa ngada oa ga kus
(Ibada Mulian 35.10-19)*

³² Toa bedaoa ta tipasala Deo ele palata aea naurata toa ngada oa ga kus. Ngan palata toa oa Deo iluplup toman ngan ele panua. Be gid Israel tikado naurata toa ngada oa tutui mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

Louise Bass © 1994 The British and Foreign Bible Society

Tipasala Deo ele palata aea naurata toa ngada oa ga kus.

³³ Ga kus ta tibada danga sisid toa ngada oa ga ila pan Moses. Tibada Deo ele palata toman ngan aea malo ga aea danga sisid ga bedane: aea lingau, ga gid didnga ituatua, ga palata aea lapinga, ga gid kadanga toman ngan ad kadanga ipu, ³⁴ ga aea robinga tikado ngan sipsip arangaranga tinid kukul toa tisama ngan pulo singsingia, ga aea

robinga ede pade tikado ngan rui tinid kukul, ga malo kapei toa ipoga palata ilolo ga iman rua, ³⁵ ga korol apu aea toman ngan aea sig, ga korol ipao toa sing ipatarui Deo ilolo ngan, ³⁶ ga bret tenainga aea toman ngan aea popou ga aea danga sisid ngan dolnga bret tenainga aea ga ienono Deo imatai, ³⁷ ga lam iae gol toman ngan aea lam, ga aea danga sisid padengada, ga lam aea bude, ³⁸ ga popou gol iman tenainga nabene aea, ga bude iman kilala ngan danga sisid ton Deo, ga nabene ikado basu iuad kemi, ga malo kapei iman palata iaoa aea pakalanga, ³⁹ ga popou bras iman tenainga aea toman ngan aea kakari bras, ga popou bras aea sig, ga aea danga sisid padengada, ga tabla eau aea toman ngan aea popou, ⁴⁰ ga gid malo silasila aea toman ngan ad kadanga ga gid kadanga ipu, ga malo kapei ipakala silasila iaoa, ga silasila aea oaro toman ngan gid kisinga gereirei ngan kisinga gid oaro. Tota tibada Deo ele palata aea danga sisid toa ngada oa ga ila pan Moses. Ngan palata toa oa, Deo iluplup toman ngan ele panua. ⁴¹ Ga pade, tibada gid sogonga togid panua tenainga ad ga ila pan Moses ga bedane: Aron aea sogonga tutui tenainga aea, ga ele gergeu arangaranga ad sogonga kemikemi tenainga aea. Sogonga toa oa, eine ngan gid panua tenainga ad tidol ngan kadonga led naurata Deo ele palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede.

⁴² Toa bedaoa ta gid Israel tipasala naurata toa ngada oa tutui mambe MARON ikeo pan Moses ngan. ⁴³ Be Moses imata inasi danga toa ngada

oa gid panua tikado, ta igera mambe tikado tutui mambe MARON ikeo pan ngan. Tota Moses ikado posanga kemi ngan pamatuanga gid.

40

Tipagun Deo ele palata ta tidol ele ul ngan

¹ Idio ta MARON ikeo pan Moses, ² “Ngan rai toa ne aea taiko imuga, ngan taiko toa ne aea ado imuga, manta pagun leg palata, toa gitaingada taluplup ngan. ³ Be dol korol apu aea ga idudunga ngan leg palata, ga kus ta apakantutu malo kapei toa ipoga leg palata ilolo ga iman rua, ta dol korol apu aea ga idio muriai ngan. ⁴ Ga kus ta bada popou tenainga bret aea ga idudunga leg palatai, ta lalo aea danga sisid ga idae ngan. Ga kus ta bada lam iae ta dol aea lam ga tidae ngan. ⁵ Ga kus ta bada popou gol iman nabene aea, ta dol ga idudunga leg palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede, iadag ngan korol apu aea. Ga kus ta apakantutu palata iaoa aea malo.

⁶ “Be gaot ngan leg palata iaoa, manta dol popou tenainga aea. ⁷ Be rabu ngan leg palata ga popou tenainga aea, manta dol tabla eau aea, ta tok eau ga idudunga ngan. ⁸ Ga kus ta atado silasila ga ibalil ngan leg palata, ta apakantutu silasila iaoa aea malo.

⁹ “Ga kus ta bada bude toa iman kilala ngan leg danga sisid, ta tok ga idae ngan leg palata ga danga toa ngada oa palata iloleai. Toa bedaoa ta eao dol leg ul ngan palata ga aea danga sisid ta iman gau leg. ¹⁰ Ga kus ta tok bude toa oa ga idae ngan popou tenainga aea toman ngan aea

danga sisid naurata aea. Toa bedaoa ta eao dol leg ul ngan popou toman ngan aea danga sisid, ta gimi manta alolon ngan kapei tau. ¹¹ Ga kus ta tok bude toa oa ga idae ngan tabla eau aea toman ngan aea popou, ta dol leg ul ngan ta iman gau leg.

¹² “Ga kus ta bada Aron ga ele gergeu arangaranga ta tila timadid leg palata iaoai, ta paliliu gid ngan eau. ¹³ Ga kus ta pasogo Aron ngan aea sogonga tutui tenainga aea, ta tok bude ga idae ngan ei ngan dolnga leg ul ngan ei ngan kadonga leg naurata tenainga aea. ¹⁴ Ga kus ta bada ele gergeu arangaranga ta pasogo gid ngan led siot tenainga aea. ¹⁵ Ga kus ta tok bude ga idae ngan gid pade mambe tok ga idae ngan tamad. Toa bedaoa ta tirangrang ngan tikado leg naurata tenainga aea. Naurata tenainga aea toa eao dol gid ngan, eine gid kekelegid ga tikikisi, toman ngan led gergeu ga tibutibud ga ilalala ga ila.” ¹⁶ Io, Moses ikado danga toa ngada oa mambe MARON ikeo pan ngan.

¹⁷ Rai ede muriai ngan gid Israel titnan Isip, ngan rai toa oa aea taiko imuga, ngan ado imuga ngan taiko toa oa, gid tipagun Deo ele palata. ¹⁸ Be Moses toman ngan panua naurata ad tipagun Deo ele palata ga bedane: Tidol gid kadanga ipu, ga kus ta tipaluplup gid didnga ituatua ikatinge, ta tidol aea lapinga ga tidae ngan, ga kus ta tisoa gid kadanga ta tipagun. ¹⁹ Ga kus ta tirobi palata ngan aea malo kapei, be tidol aea robinga rua pade ga idae gadae ngan, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

²⁰ Ga kus ta Moses ibada pat rua apu aea ta idol ga idudunga koroleai. Be isabun aea sig ga tidudunga ngan aea koea. Ga kus ta idol korol ipao. Ngan korol ipao toa oa sing isamum panua led kadonga sasat, ta Deo ilolo itarui mulian ngan gid. ²¹ Ga kus ta idol korol apu aea toa oa ga idudunga palatai, ta ipakantutu palata ilolo aea malo kapei, ta ipoga palata ilolo ga iman rua, ta ipamumul korol apu aea, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

²² Ga kus ta Moses idol popou tenainga bret aea ga idudunga palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede pan not. ²³ Ga kus ta idol bret tenainga aea ga idae ngan popou toa oa ta ienono MARON imatai, mambe ikeo pan Moses ngan.

²⁴ Ga kus ta idol lam iae ga idudunga palata iloleai pan saut, iadag ngan popou tenainga bret aea. ²⁵ Ga kus ta idol gid lam ga idae ngan iae ta ienono MARON imatai, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

²⁶ Ga kus ta Moses idol popou gol iman nabene aea ga idudunga palata iloleai, ngan tibur toa aea ul kapei tede, boloma ngan malo kapei. ²⁷ Be gadae ngan popou toa oa, inono nabene ikado basu iuad kemi, mambe MARON ikeo pan ngan. ²⁸ Ga kus ta tipakantutu palata iaoa aea malo.

²⁹ Ga kus ta Moses idol popou tenainga aea ga idio gaot ngan palata iaoa, ta inono gid tenainga gadae ngan, ta dinga inono ga timomout ga kus. Be inono gid tenainga wit pade, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

³⁰ Ga kus ta idol tabla eau aea rabu ngan palata ga popou tenainga aea ta itok eau ga

idudunga ngan. ³¹ Ta Moses ga Aron ga Aron ele gergeu arangaranga tisigiri baged ga aed ngan. ³² Somisomi oangga tidudunga Deo ele palatai, mao oangga tila boloma ngan popou tenainga aea, eine tisigiri baged ga aed, mambe MARON ikeo pan Moses ngan.

³³ Ga kus ta Moses toman ngan panua naurata ad titado silasila ga ibalil ngan palata ga popou tenainga aea. Ga kus ta tipakantutu silasila iaoa aea malo. Toa bedaoa ta Moses ipasala naurata toa ngada oa.

Deo ele taranga kapei iuon ngan ele palata

³⁴ *Naurata toa ngada oa kus, ta MARON ele laulau irobi ele palata, be ele taranga kapei idudunga palata iloleai ga iuon ngan. ³⁵ Ta Moses irangrang ngan idudunga palatai mao, ngansa MARON ele laulau isulug ngan ta irobi, be ele taranga kapei iuon iloleai.

³⁶ Somisomi oangga tigera laulau itnan palata ga idae, eine gid Israel tikaka gid ngan lalalanga.

---

* **40:34:** 1Kin 8.10-11, Ais 6.4, Ese 43.4-5, PM 15.8

³⁷ Be oangga tigera laulau toa oa itnan palata ga idae mao, eine tikisi madonga ga timamado ga irangrang ngan ado toa tigera laulau itnan palata ga idae. ³⁸ Toa bedaoa ta somisomi tigera MARON ele laulau toa oa imadid gadae ngan ele palata ado ga ado, be somisomi bong, tigera dinga ianean laulau iloleai. Ikakado toa bedaoa ngan gid Israel led lalalanga toa ngada oa.

Deo Ele Posanga
Genesis, Exodus, and the New Testament in the Bariai
language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Bariai long
Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bariai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d6bb73e7-0ffa-559f-9604-c23dd5301e33